

T.C.

**NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
DİNLER TARİHİ BİLİM DALI**

KİLİSE TARİHİNDE AVİGNON PAPALARI

HATİCE KUYUCULAR

YÜKSEK LİSANS

**DANIŞMAN:
DOÇ. DR. AHMET ARAS**

KONYA-2023

Bilimsel Etik Sayfası

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Hatice Kuyucular		
	Numarası	20810201030		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Felsefe ve Din Bilimleri ABD / Dinler Tarihi BD		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
Tezin Adı	Kilise Tarihinde Avignon Papaları			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Hatice KUYUCULAR
İmzası

ÖZET

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	Hatice Kuyucular		
	Numarası	20810201030		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Felsefe ve Din Bilimleri ABD / Dinler Tarihi BD		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Ahmet Aras		
Tezin Adı	Kilise Tarihinde Avignon Papaları			

Hıristiyanlığın Katolik mezhebinde Vatikan merkez olarak kabul edilmektedir. Bunun sebebi İsa Mesih'in Matta 16:18'deki "Sen Petrus'sun ve ben Kilisemi bu kayanın üzerine kuracağım" cümlesidir. Latince de kaya anlamına gelen Petrus, aynı zamanda Havarilerin lideri ve İsa Mesih'e en yakın olan kişidir. Petrus, M. 64'de Roma'da idam edilerek hayatını kaybetmiş ve oraya defnedilmiştir. İncillerde yer alan bu ibare sebebiyle Katolikler merkezlerini Kutsal şehir olarak kabul ettikleri Roma'ya inşa etmişlerdir. Ancak XIV. yy'da Kilise, Fransa'nın Avignon şehrine taşınmıştır. Katolik Kilisesinin Roma'yı terk edip Avignon'a taşınmasının ardından koyu Katolikler tarafından bu döneme "Hıristiyanlığın Babil Sürgünü" denilmiştir. İki bölümden oluşan bu çalışmamızda, öncelikle Avignon şehri tanıtılmış ardından papaların şehir taşınmasından sonra vuku bulan olaylar aktarılarak, Kilisenin Avignon'a neden taşındığı, bu dönemde yaşanan olaylar nelerdi ve bu döneme neden sürgün denildiği gibi sorulara yanıt aranmıştır. Çalışmada literatür taraması yapılarak, çoğunluğu Fransızca olan kaynaklar kullanılmış ve tasviri bir metot benimsenmiştir. Avignon'da ikamet eden yedi Papanın dönemleri, farklı alt başlıklar altında ele alınarak her birinin kendi döneminde gerçekleşen önemli olaylar ön plana çıkarılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Avignon, Avignon Papalığı, Hıristiyanlığın Babil Sürgünü, Katoliklerin ikinci başkenti

ABSTRACT

ABSTRACT

Author's	Name and Surname	Hatice Kuyucular		
	Student Number	20810201030		
	Department	Philosophy and Religious Sciences / History of Religions		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	Doç. Dr. Ahmet ARAS		
Title of the Thesis/Dissertation	Popes of Avignon in Church History			

In the Catholic sect of Christianity, the Vatican is accepted as the center. The reason for this is the sentence “You are Peter, and on this rock, I will build my Church” in Matthew 16:18. Peter, which means rock in Latin, is also the leader of the Apostles and the person closest to Jesus Christ. Peter died in Rome in 64 A.D. and was buried there. Because of this phrase in the Gospels, Catholics built their headquarters in Rome, which they accepted as the Holy city. However, in the XIV. In the 19th century, the Church was moved to Avignon, France. After the Catholic Church abandoned Rome and moved to Avignon, this period was called the "Babylonian Exile of Christianity" by the Catholics. In this study, which consists of two parts, firstly the city of Avignon has been introduced, and then the events that incoming the Popes moved to the city were explained, and answers were sought to questions such as why the Church was moved to Avignon, what were the events in this period, and why this period was called exile. In the study, by making a literature review; Sources mostly in French were used and a descriptive method was adopted. The seven Popes residing in Avignon are discussed under different sub-headings, and the important events that took place during his period are tried to highlight.

Keywords: Avignon, Avignon Papacy, Babylonian Exile of Christianity, second capital of Catholics

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR.....	viii
ÖNSÖZ	ix
GİRİŞ.....	1
1. Araştırmanın Konusu.....	1
2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	1
3. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları.....	2
4. Araştırmanın Yöntemi ve Kaynakları.....	2
BİRİNCİ BÖLÜM	
AVİGNON ŞEHİRİ	
1.1. Konumu	4
1.2. Tarihi.....	5
1.2.1. Galyalılar Dönemi.....	6
1.2.2. Romalılar Dönemi.....	8
1.2.3. Provence Bölgesinin Bölünmesi	10
1.2.4. Avignon Cumhuriyeti	11
1.2.5. Papalık Döneminden Önce Şehrin Durumu.....	12
1.2.6. Papalık Dönemi.....	12
1.2.7. Papalığın Roma'ya Gidişi Sonrası.....	15
1.2.8. Avignon'un Fransa'ya Katılışı.....	16
1.3. Hıristiyanlık İçin Önemi	16
1.3.1. Şehrin Hıristiyanlaşması	16
1.3.2. Notre-Dame-Des-Doms Katedrali	17
1.3.3. Saint Bénézet Köprüsü veya Avignon Köprüsü	19
1.3.4. Papalık Sarayı	22
1.3.5. Avignon Üniversitesi	23

İKİNCİ BÖLÜM

AVİGNON'DA İKAMET EDEN PAPALAR (1309-1377)

2.1.	XIV. Yüzyılda'da Roma'nın Siyasi Durumu	24
2.2.	Lanetli Papa V. Clément (Bertrand de Got)	24
2.2.1.	Papalık Öncesi Dönem.....	24
2.2.1.1.	VIII. Boniface Dönemi (Benedetto Caetani) (1294-1303)	26
2.2.1.2.	XI. Benoît Dönemi (Niccolo Di Boccasini) (1303-1304).....	30
2.2.2.	Papalık Dönemi (1305-1314).....	30
2.2.2.1.	Perugia Konklavı (1304-1305).....	31
2.2.2.2.	Taç ve Geçit Töreni.....	32
2.2.2.3.	Fransa Kralı ile Lyon'da Yapılan Görüşme	34
2.2.2.4.	Poitiers Görüşmesi (1307) ve Sonrasında Yaşanan Olaylar	37
2.2.2.5.	İtalya'da Yaşanan Gelişmeler	44
2.2.2.6.	Vienne Konsili (16 Ekim 1311 – 6 Mayıs 1312).....	45
2.2.2.7.	Roma Germen İmparatorluğu	50
2.2.2.8.	V. Clément'in Ölümü.....	51
2.3.	XXII. Jean (Jacques Duèze).....	51
2.3.1.	Papalık Öncesi Dönem.....	51
2.3.2.	Papalık Dönemi (1316-1334).....	52
2.3.2.1.	Carpentras (1314) ve Lyon (1316) Konklavı.....	52
2.3.2.2.	Büyü ve Suikast Teşebbüsü	55
2.3.2.3.	Tarikatlar Meselesi.....	57
2.3.2.4.	İtalya'daki Karışıklıklar	60
2.3.2.5.	Tanrı'nın Ru'yeti Meselesi	63
2.3.2.6.	Diğer Gelişmeler	64
2.4.	Reformcu Papa XII. Benoît (Jacques Fournier).....	67
2.4.1.	Papalık Öncesi Dönem.....	67
2.4.2.	Papalık Dönemi (1334-1342).....	68
2.4.2.1.	Avignon Konklavı (1334).....	68
2.4.2.2.	XII. Benoît Döneminde Yapılan Düzenlemeler.....	69
2.4.2.3.	Fransa, İngiltere ve Roma Germen İmparatorluğu Çatışması..	71
2.4.2.4.	Diğer Gelişmeler	72

2.5.	Muhteşem Papa VI. Clément (Pierre Roger)	75
2.5.1.	Papalık Öncesi Dönem.....	75
2.5.2.	Papalık Dönemi (1342-1352).....	76
2.5.2.1.	Avignon Konklavı (1342).....	76
2.5.2.2.	Napoli Krallığı	77
2.5.2.3.	Roma İsyanı	78
2.5.2.4.	Kara Veba	80
2.5.2.5.	Diğer Gelişmeler	83
2.6.	VI. Innocent (Étienne Aubert)	84
2.6.1.	Papalık Öncesi Dönem.....	84
2.6.2.	Papalık Dönemi (1352-1362).....	85
2.6.2.1.	Avignon Konklavı (1352).....	85
2.6.2.2.	İtalya’da Yeniden Otorite Sağlama Çabası.....	86
2.6.2.3.	Diğer Gelişmeler	88
2.7.	Kutsanan Papa V. Urbain (Guillaume de Grimoard).....	90
2.7.1.	Papalık Öncesi Dönem.....	90
2.7.2.	Papalık Dönemi (1362-1370).....	92
2.7.2.1.	Avignon Konklavı (1362).....	92
2.7.2.2.	Konklav Sonrası Yaşanan Gelişmeler.....	94
2.7.2.3.	Roma Ziyareti	96
2.7.2.4.	Avignon’a Dönüş	99
2.8.	XI. Grégoire (Pierre Roger de Beaufort)	100
2.8.1.	Papalık Öncesi Dönem.....	100
2.8.2.	Papalık Dönemi (1370-1378).....	101
2.8.2.1.	Avignon Konklavı (1370).....	101
2.8.2.2.	Heretik Kimseler ve Gruplar.....	102
2.8.2.3.	Roma’ya Dönüş.....	106
	SONUÇ.....	109
	KAYNAKÇA	111
	EKLER	116

KISALTMALAR

yy.	: yüzyıl
Bkz.	: bakınız
c.	: cilt
M.Ö.	: Milattan Önce
M.	: Miladi
M.S.	: Milattan Sonra
m.	: Metre
km.	: Kilometre
vd.	: ve diğerleri
vb.	: ve benzeri
ed.	: editör
sy.	: sayı
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
Fr.	: Fransızca
Lat.	: Latince
İng.	: İngilizce
Alm.	: Almanca

ÖNSÖZ

Roma'da bulunan Vatikan, kutsal olduğu gerekçesiyle Katolik aleminin başkenti kabul edilmiştir. Orta Çağ'da, Katoliklerce yapılması gereken bazı ritüellerin; Roma Germen İmparatoru'nun kutsanması, Jubilee yılının gerçekleşmesi vb. Roma'da yapılması gerekmektedir. Kutsal Ruh'un yönlendirmesiyle kardinaller kurulu tarafından seçilen ruhani liderin de Vatikan'da ikamet etmesi beklenir. Ancak Fransa kralı Philippe Le Bel'in Papa VIII. Boniface ile çatışması sonucunda Kilise, V. Clément döneminde Avignon şehrine taşınmıştır. Avignon, İmparatorluk topraklarında bulunmasına rağmen Fransa kralının etkili olduğu bir bölgededir.

Kilisenin Avignon'a taşınmasının ardından şehrin önemi artmış ve papa ile görüşme talebinde bulunan; Bizans imparatoru III. Andronic Paléologue gibi, liderler Avignon şehrine gelmişlerdir. Yine bu dönemde dikkat çeken olaylar arasında Tapınak Şövalyeleri tarikatının lağvedilmesi ve Tanrı'nın ru'yeti konuları yer almaktadır. Bu dönem, tarih boyunca karşımıza çıkan, dini otorite ile siyasi otoritenin çatışmasını gösteren örneklerden biridir. Fransa kralı, Avignon şehrini ön plana çıkarmaya çalışırken Roma yozlaşmış bir şehir olarak tanıtılmıştır. Türkiye'de, Dinler Tarihi alanında Avignon Papalığı Dönemi hakkında yeteri kadar kaynak bulunmamaktadır. Binaenaleyh araştırmamızda bu dönemin papaları ve dikkat çeken olaylar hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır.

Başta tez konumun belirlenmesinden itibaren her aşamada bana yardımcı olan ve yönlendiren değerli danışman hocam Doç. Dr. Ahmet ARAS'a ve bu alanda katkılarını esirgemeyen hocalarıma, değerli aileme ve arkadaşlarıma teşekkürü borç bilirim.

Hatice KUYUCULAR

Konya, 2023

GİRİŞ

1. Araştırmanın Konusu

Vatikan, Katolik mezhebine göre Hıristiyanlığın merkezidir. Bunun sebebi ise, İsa Mesih'in, Yeni Ahit'te yer alan "Sen Petrus'sun ve ben Kilisemi bu kayanın üzerine kuracağım." (Matta 16:18) sözleridir. Roma İmparatorluğu, Petrus'un yaşadığı dönemde Hıristiyanlığı din olarak kabul etmemiş bu nedenle Hıristiyanlar yargılanarak cezalandırılmışlardır. Havari Petrus ise Roma'da yargılanarak idam edilmiştir. IV. yy'da Hıristiyanlığın meşrulaşıp devlet dini olarak kabul edilmesinden sonra Roma Hıristiyanlığın başkenti olmuş ve Petrus'un halefleri konumunda olan papalar ise burada ikamet etmişlerdir. XIV. yy'da Papa V. Clément Dönemi'nde, Kilise; o dönem İmparatorluk topraklarında bulunan ancak günümüzde Fransa'nın bir şehri olan Avignon'a taşınmış ve yaklaşık yetmiş sene boyunca Katolik alemi buradan yönetilmiştir.

Araştırmanın temel konusunu, Kilisenin Roma'yı terk edip Avignon'a yerleşme sebepleri ve bu dönemde ön plana çıkmış olan olaylar oluşturmaktadır. Bu nedenle, iki bölümden oluşan çalışmamızın ilk bölümünde Avignon şehrinin coğrafi konumu, geçmişten günümüze olan tarihi ve Hıristiyanlık için önemi üzerinde durulmuştur. İkinci bölümünde ise Avignon'da ikamet etmiş olan papaların hayatları ve Papalık dönemlerinde vuku bulan olaylar hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır.

2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Katolik Hıristiyanlığının kutsal kabul etmiş olduğu Roma'yı terk edip Avignon'a yerleşme gerekçesi, Hıristiyanlar nazarında bu olayın nasıl algılandığı, o dönemde ön plana çıkan konuların neler olduğu ve din adına yapılan bazı uygulamaların nedenlerinin anlaşılması araştırmamızın amacını oluşturmaktadır.

Türkiye'de, Dinler Tarihi alanında, "Avignon Papalığı" veya "Hıristiyanlığın Babil Sürgünü" denilen dönem hakkında yapılan araştırmalar oldukça azdır. Mevcut çalışmalar ise bu dönem hakkında yeteri kadar bilgi vermemektedir. Bu nedenle araştırmamız, XIV. yy'daki Katolik aleminde gerçekleşen önemli olayların gün yüzüne çıkarılmasına yardımcı olacaktır.

3. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

XIV. yy'da Avignon, Fransa Krallığı'nın sınırında bulunan bölgede yer almaktadır. Bu nedenle araştırmamız, XIII. yy'ın sonu ve XIV. yy'da, Avignon'da ve ağırlıklı olarak Fransa'da yaşanan gelişmeleri kapsamaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda dini otorite ve siyasi otoritenin çatışma halinde bulunduğu tespit edilmiş olduğundan konunun anlaşılması için siyasi olaylara da değinilmiştir. Araştırmamızda, Avignon'da ikamet etmiş olan ve Katolik kilisesi tarafından meşru kabul edilen papalar dönemi hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca Avignon'a taşınma sebeplerinin anlaşılması için bazı siyasi ve dini olaylar hakkında da bilgi verilmiştir.

4. Araştırmanın Yöntemi ve Kaynakları

Yapılan bu araştırmada, tarihi bir dönem incelendiğinden tarihsel araştırma deseni kullanılmıştır. Literatür taraması yapılarak tasviri bir metot benimsenmiştir. Avignon'da ikamet eden papaların dönemleri farklı başlıklar altında ele alınarak her birinin döneminde gerçekleşen önemli olaylar aktarılmıştır.

Türkiye'de, Dinler Tarihi alanında yapılan çalışmalarda Papalığın Avignon'da bulunduğu dönem hakkında yazılmış yüksek lisans veya doktora tezi bulunmadığından çoğunlukla Vatikan'ın Fransızcaya tercüme edilmiş olan belgeleri ile Fransızca kaynaklar kullanılmıştır. Araştırmada geçen özel isimlerin her dilde farklı bir karşılığı olduğundan Fransızcaları kullanılmıştır. Kilise tarihi kapsamına giren bu araştırmada kullanılan kaynaklar, Ruhban tarihçilerin yazmış olduğu eserlerden oluşmaktadır. Sözlük ve ansiklopedik maddelerin yanı sıra internet kaynaklarına da başvurulmuş olup erişim tarihleri belirtilmiştir.

Avignon Papalığı üzerine yapılan araştırmalarda kaynak olarak kullanılmış olan Rahip Jean Baptiste Christophe'un "*Histoire de la papauté pendant le XIVe siècle*"; ruhban Kilise tarihçisi olan Antoine-Henri de Bérault-Bercastel'in "*Histoire Générale de l'Église*"; İlahiyatçı ve gazeteci olan François Bruys'ün "*Histoire des Papes*"; Kilise tarihçisi rahip Joseph Epiphane Darras ve rahip J. Bareille'in "*Histoire de l'Église*" ve gazeteci Tarihçi Jean Baptiste Marie Joudou'nun "*Histoire des Souverains Pontifes qui ont Siégé à Avignon*" adlı eserleri temel alınmıştır. Ayrıca Avignon Papalığı dönemi konusunda uzman kabul edilen kilise tarihçisi Rahip

Guillaume Mollat'ın "*Les Papes d'Avignon: 1305-1378*"; Orta Çağ tarihçisi akademisyen Bernard Guillemain'ın "*Les Papes d'Avignon: 1309-1376*" ve Fransa Milli Kütüphane başkanlığı yapmış olan tarihçi Jean Favier'nin "*Les Papes d'Avignon*" adlı eserlerine de sıkça müracaat edilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

AVİGNON ŞEHİRİ

1.1. Konumu

Avignon, Fransa'nın güneyinde yer alan "Provence-Alpes-Côte-d'Azur" bölgesinin "Vaucluse" ilindedir. Ülkenin en büyük nehirlerinden biri olan "Rhône" nehrine kıyısı bulunmaktadır. Ayrıca Marsilya'ya 86 km, Lyon'a 200 km ve Paris'e 580 km uzaklıktadır.¹

Şehrin en yüksek rakımı ve ilk yerleşim yerinin "Le-Rocher-Des-Doms" kayalığı olduğu düşünülmektedir. Yapılan incelemeler sonucunda, bu kayalığın, nehrin karşısında bulunan Villeneuve-les-Avignons şehrindeki "Le Mont Andaon" ile aynı jeolojik yapıda olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, eskiden bu iki kayalığın aynı sıradağda olduğu ve nehrin farklı bir güzergahtan aktığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca milattan önce su seviyesinin günümüzdeki yerleşim yerini de kapladığı ancak suyun zamanla çekilerek iki şehir arasında yaya olarak seyahat etme imkânı sunduğu bildirilmiştir.²

Avignon'un güneyde bulunan "La Durance" nehri sayesinde yeni araziler oluşturularak tarım geliştirilmiştir. Her ne kadar iki nehrin bulunması avantajlı görünse de bazı dezavantajları da beraberinde getirmiştir. Su seviyesinin zaman zaman yükselmesi sel felaketlerine ve taşkınlara sebep olmuştur. Set çekmek ve kanalizasyon yapmak gibi tedbirler alınmışsa da yeterli gelmemiş ve tarih boyunca şehir birçok defa sular altında kalmıştır. Buna rağmen jeopolitik konumu sebebiyle şehir, farklı milletler tarafından sürekli saldırı tehdidi ile karşı karşıya kalmıştır.³

¹ <https://www.cartes-2-france.com/villes/avignon-84000.php> (21.05.2023)

² Jean Baptiste Marie Joudou, *Avignon, son Histoire, ses Papes, ses Monuments et ses Environs* (Avignon: L. Aubanel, 1842), 464-464; Dominique Carru, "Le Rhône à Avignon. Données archéologiques", *Le Rhône romain. Dynamiques fluviales, dynamiques territoriales*, 1999, 111.

³ Carru, "Le Rhône à Avignon. Données archéologiques", 115.

Harita 1: Fransa Haritası⁴

1.2. Tarihi

Neolitik Dönem’de (M.Ö. 10.000 – 6.000) Avignon’a gelen ilk insanların, Le-Rocher-Des-Doms’a yerleşmiş oldukları düşünülmektedir. Kalkolitik Dönem’de (M.Ö. 5.000 – 3.000) altı hektarlık bir yerleşim alanına sahip olan şehrin Antik Çağ’ın (M.Ö. 3.000 – M.S. 500) sonlarına doğru kırk dört hektarlık bir alana yayılmış olabileceği tahmin edilmektedir. Bu dönemlere ait yeteri kadar veri olmadığından kesin sonuç elde edilememiştir. Lakin, VI ve VIII yy’lara ait olduğu düşünülen

⁴ https://www.ecolefreinet.com/wordpress/?attachment_id=8548 (25.05.2023)

mezarlıklar sayesinde, şehrin Orta Çağ'daki sınırları rahat bir şekilde tespit edilebilmiştir.⁵

Şehre ilk olarak Galya⁶ halkından olan “Cavare”lar yerleşmiştir. Ardından konumu sebebiyle farklı halkların hakimiyetine girdiği görülmektedir. Romalıların, Gotların,⁷ çeşitli krallıkların, kontlukların ve papaların hâkim olduğu Avignon, son olarak Fransa Cumhuriyeti topraklarına dahil edilmiştir.

1.2.1. Galyahlar Dönemi

Rhône Nehri'nin batısında Villeneuve-Les-Avignons şehri bulunmakta ve buraya ilk olarak “Les Rhodiens” adı verilen Doryalı bir kabile yerleşmiştir. Nehrin doğusunda bulunan Avignon'da ise, kökleri Antik Çağ'a kadar dayanan ve Galya halklarından olan Cavare'lar bulunmaktadır. Bu kimselerin bölgenin balıkçılık ve avcılık imkânı sunmasından dolayı, M.Ö. V. yy. civarında Le-Rocher-Des-Doms'a geldikleri düşünülmektedir.⁸

Genel kabule göre Avignon ismi, Keltler tarafından bu şehri ifade etmek için kullanılan “Aouénion” kelimesinden gelmektedir. Nehir anlamına gelen “Aouén” ve egemen ya da hâkim anlamına gelen “İon” kelimelerinden oluşan bu isim, “Nehre hâkim olan” demektir. Geçmişte Rhône nehrindeki su seviyesinin yüksek olması ve sadece Le-Rocher-Des-Doms kayalığının görünmesi sonucunda bu ismin verildiği iddia edilmiştir.⁹

Cavares'ların “Druidizm”¹⁰ denilen geleneksel bir dine inandıkları bilinmektedir. Kendi törelerine göre hayatlarını şekillendiren bu topluluk için cesaret

⁵ Carru, “Le Rhône à Avignon. Données archéologiques”, 111.

⁶ Galyalılar, Kelt halkından olup Galya'da (günümüz Fransa) yaşayan kimselere verilen isimdir. “Gaule”, *La Grande Encyclopédie Larousse*, c. 9 (Paris: Larousse, 1976); “Celts”, *La Grande Encyclopédie Larousse*, c. 4 (Paris: Larousse, 1976).

⁷ Eski Germany'a'da yaşayan halklardan biridir. İlerleyen zamanlarda Gotlar ikiye bölünerek, Vizigotlar ve Ostrogotlar oluşmuştur. Hun istilası, Got İmparatorluğu'na 370'te son verirken, Ostrogotlar boyun eğdikleri için Tuna kıyısında varlıklarına devam etmiş; Vizigotlar ise Roma İmparatorluğu hakimiyetine girmişlerdir. “Gotlar”, *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, Milliyet Gazetecilik A.Ş., 1986, 8:4649.

⁸ Pierre Chaillot, *Histoire d'Avignon et du Comtat Venaissin Depuis les Cavares Jusqu'à nos Jours* (Avignon: Pierre Chaillot Jeune, 1818), 9-11.

⁹ Chaillot, *Histoire d'Avignon et du Comtat Venaissin Depuis les Cavares Jusqu'à nos Jours*, 9-11.

¹⁰ Druid, Yunan ve Roma yazarlarının zaman zaman bahsettikleri Kelt rahipler sınıfıdır. Bu kimseler ruhun ölümsüzlüğünü savunur ve dinsel törenlerini orman içindeki açıklarda yaparlardı. Şinasi Gündüz, “Druid”, *Din ve İnanç Sözlüğü* (İstanbul: Vadi Yayınları, 2017).

en büyük erdem iken, korkaklık ise aşağılanmayı gerektiren bir vasıftır. Giyim ve temizlik gibi hususlar dikkate alınmazken inşaat konusunda da bilgileri olmadığından kulübe tarzı yapılarda yaşamışlardır. Avlanmak amacıyla kullanılan yontulmuş taşlar, zamanla gelişerek kurban kültü esnasında kullanılan birer kutsal eşyaya dönüşmüştür. Nehrin karşı tarafında bulunan Yunanlılar ile temasa geçmelerinin ardından ise yaşam şekilleri değişerek Yunan tanrılarını kabul etmişler ve buna bağlı olarak yüksek mabetler inşa etmeye başlamışlardır. Ayrıca tarımı ve ticareti de Yunanlılardan öğrenmiş oldukları aktarılmaktadır.¹¹

Druidizm, yaşamın tüm alanlarına müdahale ettiği için; Cavare'ların başkenti olarak kabul edilen Aouénion, teokratik sisteme benzer bir yapıda yönetilmiştir. Asırlar boyu süren bu inanışın kalıntılarını, özellikle Fransa'nın kuzeybatısında ve doğusunda yaşayan Hıristiyanlar arasında görmek halen mümkündür.¹²

La Durance Nehri'nin diğer kısmında ise deniz tuzu ticareti ile meşgul olan ve Salyanlar¹³ denilen bir toplum bulunmaktadır. Cavarles'ların bu kimseler ile tuz karşılığında ticaret yapmış oldukları aktarılmıştır.¹⁴

Deniz ticaretinin gelişmesi ve bölgede bulunan altın, gümüş gibi doğal kaynakların henüz keşfedilmemiş olması, denizcilerin bölgeye akın etmesine neden olmuştur. Bazı araştırmacılar, bu denizcilerin inandıkları Herkül kültünü¹⁵ beraberinde getirdiklerini ve Le-Rocher-Des-Doms'a bir tapınak inşa etmiş olduklarını iddia etmişlerdir. Bölgeye gelen bir başka topluluk ise Antik Marsilya'da yaşayan "Massalia"lılardır. Galya'nın kuzeyi ile ticaret yapmak için Aouénion'a uğramak

Ayrıca Druidizm'in Keltlerin dini kurumu olduğunu, Kelt dünyasının birliğini sağlayan etmenlerden biri olduğunu ve Galya'da, Roma fethinden sonra işgalcilerce tehlikeli bir milliyetçilik ögesi olarak görüldüğü aktarılmaktadır. "Druid", *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, Milliyet Gazetecilik A.Ş., 1986, 6:3378.

¹¹ Jean Baptiste Marie Joudou, *Essai sur l'Histoire de la Ville d'Avignon* (Avignon: Théodore Fischer Aîné, 1853), 3-7; Chaillot, *Histoire d'Avignon et du Comtat Venaissin Depuis les Cavares Jusqu'à nos Jours*, 5-8.

¹² Joudou, *Essai sur l'Histoire de la Ville d'Avignon*, 3-7.

¹³ Kaynaklarda "Salyens" olarak ifade edilen bu topluluğun adı, Fransızca karşılığı "sel" olan tuz kelimesinden gelmektedir. Bu nedenle tuz ile uğraşanlar anlamına gelen "Salyens" denilmiştir.

¹⁴ Joudou, *Essai sur l'Histoire de la Ville d'Avignon*, 11; Chaillot, *Histoire d'Avignon et du Comtat Venaissin Depuis les Cavares Jusqu'à nos Jours*, 2.

¹⁵ Herkül, (veya Hercules) Eski Yunan kahraman tanrısı Heracles'in Roma'daki karşılığıdır. Roma'da onun, Tanrı Jupiter'in oğlu olduğuna inanılırdı. Eski Roma'da insan kurbanı âdetini Herkül'ün kaldırdığı söylenir. Şinasi Gündüz, "Herkül", *Din ve inanç sözlüğü* (İstanbul: Vadi Yayınları, 2017).

zorunda olan Massalia'lılar, tabi oldukları Diane kültünü¹⁶ bölgeye yaymışlardır. Zamanla Diane kültü ile Herkül kültü kaynaşmış ve senkretik¹⁷ bir inanç ortaya çıkmıştır.¹⁸

Bu konuyla ilgili bazı araştırmacılar, Le-Rocher-Des-Doms'da bir Diane tapınağının bulunduğunu ve Massalia'lı balıkçıların buradan geçerken "Ave Diane" diyerek saygılarını sunduklarını iddia etmişlerdir. Binaenaleyh, Avignon isminin, "Ave Diane" cümlesinden türediği düşünülen "Avenicus, Avenio..." gibi kelimelerden gelmiş olabileceği ihtimali üzerinde durulmuştur.¹⁹

Cavarelar savaş yetenekleriyle tanınan bir toplumdur. Bu sayede uzun bir müddet Roma akınlarına direnmeyi başarmışlar fakat Liguryalıların²⁰ saldırıları sonucunda şehri teslim etmek zorunda kalmışlardır.²¹

1.2.2. Romalılar Dönemi

Romalılar, Galya topraklarını²² ele geçirme politikalarını hayata geçirmişler ve Avignon'u da topraklarına dahil etmişlerdir. Şehir "Avenio" adını alarak bir Roma şehri haline gelmiştir. Bu nedenle bölgeye "Provence" denilmiştir.²³ Şehrin M. I. yy'da

¹⁶ Tanrıça Diane, (veya Diana) Roma'nın verimlilik, doğum ve yaban tanrıçası; Tanrı Jupiter ve Latona'nın kızı ve Phoebus'un kız kardeşidir. Sonraki dönemlerde Yunan tanrıçası Artemis ile bir tutulan Diana'ya erken dönemlerde tapınma ile ilgili bazı ip uçları, Roma'nın hemen kuzeyinde yer alan bir bölgede bulunan onun tapınağıyla ilgili hikâyede görülür. Diana'nın kutsal günü 13 Ağustos'tu. Şinasi Gündüz, "Diana", *Din ve inanç sözlüğü* (İstanbul: Vadi Yayınları, 2017).

¹⁷ Senkretizm, Farklı geleneklerin birbirini etkilemesi sonucu oluşan yeni kültürel yapılar, gelenekleri veya düşünce ekollerini ifade etmede kullanılan bir kavramdır. Şinasi Gündüz, "Senkretizm", *Din ve inanç sözlüğü* (İstanbul: Vadi Yayınları, 2017).

¹⁸ Joudou, *Essai sur l'Histoire de la Ville d'Avignon*, 7-10.

¹⁹ Chaillot, *Histoire d'Avignon et du Comtat Venaissin Depuis les Cavares Jusqu'à nos Jours*, 10-13.

²⁰ Liguryalılar veya Ligurlar, Eski Yunan ve Roma yazarlarına göre, M.Ö. I. binyılda İspanya'nın kuzeydoğu kesimiyle İtalya'nın kuzeybatı kesimi arasında uzanan bölgede yaşayan halktır. Günümüz arkeologları da bu bölgede ele geçen Neolitik Çağa ait buluntuların yer aldığı katmana Ligur adını vermiştir. "Ligurlar", *AnaBritannica*, Ana Yayıncılık A.Ş. ve Encyclopedia Britannica, 1994. 20:419.

²¹ Joudou, *Essai sur l'Histoire de la Ville d'Avignon*, 5-20.

²² Galya (Latin Gallia, Fransız Gaule), Romalılar tarafından, şimdiki Fransa, Belçika, Lüksemburg ve batıda Hollanda, İsviçre, Ren Nehri batısındaki Almanya ve bugünkü İtalyadaki Po Vadisi dahil olmak üzere Kelt Galyalıların (Latin Galli, Fransız Gaulois) yaşadığı bölgelere verilen isimdir. Bident, "Galya", çev. Yiğit Doğrusöz, *World History Encyclopedia*, erişim: 13 Haziran 2023, <https://www.worldhistory.org/trans/tr/1-354/galya/>.

²³ Günümüzde halen "Provence" denilmektedir.

Roma hakimiyetine girdiği söylene de resmi kaynaklarda M. II. yy. olarak geçmektedir.²⁴

Romalıların gelmesiyle Galya dili zamanla unutulmuş ve yerini Latinceye bırakmıştır. Var olan senkretik inanca Roma tanrıları da eklenmiştir. Şehrin sosyokültürel seviyesi değişerek Romalı üst düzey yöneticilerin karşılandığı bir yer haline gelmiştir. Bunların yanında sanat, güzel yazı ve belagat gibi ilimler gelişerek Roma tarzı eğitim verilmeye başlanılmıştır. Toplum ise bu duruma adapte olarak Romalılaştırılmıştır.²⁵

Arkeologlar, M. I. ve II. yy'da Avignon'da bir çiftliğin bulunduğunu ifade etmektedir. Kaynaklarda ise, M. V. yy'da Roma imparatoru Honorius'un "*Dünyanın dört bir tarafından toprak mahsullerini ulaştırmak için Avignon'dan daha iyi yer yoktur*"²⁶ diyerek hem şehrin jeopolitik konumuna hem de tarım faaliyetlerine vurgu yaptığı aktarılmaktadır.²⁷

Tarihçiler, Romalıların buldukları bölgelerde yoğun bir imar çalışması yaptıklarını ancak Avignon'daki bulguların çok az olduğunu bildirmişlerdir. Bu durumun şehrin tarih boyunca sürekli savaş gören ve yağmalanan bir yer olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.²⁸

İlerleyen zamanlarda Roma'nın güç kaybetmesi sonucunda askeri birlikler isyan bayraklarını çekmiş ve Avignon, saldırılara açık hale gelmiştir. Durumdan faydalanan Gotlar, M IV. asırda Fransa'ya girerek Rhône bölgesinin de bulunduğu birçok yeri yağmalamışlardır. Bir süre sonra Gotlar; Batı'da Vizigotlar ve Doğu'da Ostrogotlar olmak üzere, ikiye bölünmüş ve M. V. asırda Avignon Vizigotlar tarafından yağmalanmıştır.²⁹

²⁴ Chaillot, *Histoire d'Avignon et du Comtat Venaissin Depuis les Cavares Jusqu'à nos Jours*, 10-11; Carru, "Le Rhône à Avignon. Données archéologiques", 111.

²⁵ Joudou, *Essai sur l'Histoire de la Ville d'Avignon*, 28-35.

²⁶ "Il n'y a pas au monde d'endroit mieux désigné pour répandre en tous sens les produits de la terre."

²⁷ Étienne Delaruelle, "Avignon Capitale", *Revue géographique des Pyrénées et du Sud-Ouest. Sud-Ouest Européen* 23, sy. 4 (1952): 236.

²⁸ Joudou, *Essai sur l'Histoire de la Ville d'Avignon*, 35-38.

²⁹ Joudou, *Essai sur l'Histoire de la Ville d'Avignon*, 39-73.

1.2.3. Provence Bölgesinin Bölünmesi

Bourgogne Krallığı, Romalı Komutan Aetius'un yokluğundan faydalanarak Avignon'un kontrolünü ele geçirmiştir. Komutan, bir anlaşma sunarak şehrin kuzey kısmının yani Le-Rocher-Des-Doms'un, Roma hakimiyetinde kalmasını teklif eder. İki taraf arasında uzlaşma sağlanır ve ilk yerleşim yerleri Romalılarda kalırken La Durance Nehri ve çevresi Bourgogne Krallığı'na geçmiştir. Bu durum önce Vizigotların ardından Ostrogotların gelmesiyle son bulmuştur. Bir süre Alman kavimleri tarafından idare edilen bölge, Frankların akınlarına karşı direnememiş ve Austrasia Krallığı³⁰ topraklarına dahil edilmiştir.³¹

Bu sırada, Endülüs'te bulunan Müslümanlar topraklarını Fransa'nın içlerine kadar genişletmişler, Poitiers Savaşı'ndan (732 Puvatya Savaşı) sonra ise istikametleri değişmiş ve 734 yılında Avignon'da hakimiyetlerini ilan etmişlerdir. Franklar ise şehri birçok defa kuşatmış ve 737'de yeniden ele geçirmişlerdir. Rivayete göre, Franklar ve Müslümanlar arasındaki çatışmanın şiddetinden sokaklardan kan akmıştır. Bu sebeple günümüzde "La Rue Des Orfèvres" olarak bilinen sokağın eski adının "Rouge" yani kırmızı olduğu söylenmektedir.³²

Avignon, 772 yılında henüz Frank kralı olan Charlemagne'ın hakimiyetine girmiş ve yüz yirmi yedi yıllık Karolenj Hanedanlığı Dönemi başlamıştır. Ardından Kilisenin desteğiyle, Fransız hanedanından olan Boson'un hakimiyetine geçmiştir. Piskoposlar Boson'u Provence kralı ilan etmişlerdir. Ölümünden sonra ise kontlar anlaşma sağlayamamış ve çareyi şehri bölmekte bulmuşlardır. Buna göre şehir, Provence Kontluğu, Toulouse Kontluğu ve Forcalquier Kontluğu'na verilerek üç parçaya ayrılmıştır.³³

³⁰ Austrasia Krallığı, Uzun Merovenj egemenliği boyunca Ren'in (Fr. Rhin) sol kıyısında Moselle, Meuse ve Escaut bölgelerini, Ren'in öbür kıyısında da Frank egemenliğine boyun eğmiş bölgeleri, yani Thüringen ve Almanya'yı kapsayan ve başkenti Metz olan krallıktır. "Austrasia", *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, Milliyet Gazetecilik A.Ş., 1986, 2:1021.

³¹ Joudou, *Essai sur l'Histoire de la Ville d'Avignon*, 46-73.

³² İsmail Hakkı Atçeken, "Puvatya (Balātu'ş-Şühedâ) Savaşı ve Etkileri Üzerine bir Araştırma", 8, sy. 8 (1998): 258; Joudou, *Essai sur l'Histoire de la Ville d'Avignon*, 80-83.

³³ Jean François André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon* (Paris: Chez Vaston, Libraire, 1845), 16.

XI. yy'da yaşanan birtakım siyasi olaylar neticesinde krallıkların ve kontlukların bir kısmı parçalanmış veya dağılmıştır. Böylece XII. yy'da komün³⁴ denilen farklı bir yönetim şekli ortaya çıkmıştır. Bu komünlerden biri de Avignon'dur. Tarihçiler, komünlerin; başta Haçlı seferleri olmak üzere, meydana gelen politik sebeplerden dolayı zayıflayarak yok olduğunu ve Avignon'un da cumhuriyet adı altında varlığını devam ettirdiğini ifade etmektedirler.³⁵

1.2.4. Avignon Cumhuriyeti

Avignon Cumhuriyeti, 1135-1251 yılları arasında var olan bağımsız bir devlettir. Piskopos Geoffroy, Papanın desteğini alarak Besançon şehrinde bulunan İmparator Barberousse'tan Avignon'un bağımsızlığını ve yönetimini de piskoposlara devretmesini talep eder. İmparator, bu isteği yerine getirir ve Avignon, Cumhuriyet adı altında piskoposların yönettiği bir şehir haline gelmiştir.³⁶

1226'da Fransa ile girmiş olduğu savaşı kaybeden Avignon halkı, piskoposların şehri savunamadığını düşünerek bir başkan seçmek ister. Piskoposlar bu duruma ancak kendilerinin de onayladığı bir kimsenin olması şartıyla izin verebileceklerini ifade ederler. Buna göre çift başkanlık sistemi diyebileceğimiz bir yönetim şekli ortaya çıkar. "Podesta" adı verilen ve seçimle gelen başkan ile birlikte Papanın atamış olduğu piskopos tarafından idare edilen şehrin yönetimi bir teokrasiye dönüşmüştür. Böylece Avignon, aşağı yukarı yirmi beş senelik bir süre zarfında teokrasi veya diktatörlük sistemi ile yönetilmiştir.³⁷

Şehirde yaşayan ve Kiliseye göre dinden çıkmış olan kişileri ıslah etmekle tayin edilen piskoposlar, zamanla Katolikler tarafından sapkın kabul edilen "Albigensler"³⁸ ile iş birliği yapmıştır. Bu durum karşısında Kilise, Fransa kralının

³⁴ Komün, merkezi yönetime karşı halk yönetiminin özerkliğine imkân tanıyan bir yönetim biçimidir. Komün belli bir toprak parçası üzerinde yaşayan insanların sürekli bir topluluk oluşturarak kendi aralarında yardımlaşma, güvenlik ve bir arada yaşamaktan doğan ve diğer ortak ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik örgütlenme şeklidir. Abdullah Çelik ve Şuayip Aykanat, "Komünlerin (Belediyelerin) Ortaya Çıkışı ve İşlevleri", 6, sy. 22 (2007): 104.

³⁵ Joudou, *Essai sur l'Histoire de la Ville d'Avignon*, 133-156.

³⁶ Joudou, *Essai sur l'Histoire de la Ville d'Avignon*, 157-159.

³⁷ Joudou, *Essai sur l'Histoire de la Ville d'Avignon*, 183-220.

³⁸ Albigeois veya Albigensler, XII. Ve XIII. yy'da Güney Fransa'da yaygın olan ve Maniheizm'in özelliklerini çağrıştıran gnostik yapısıyla dikkatleri çeken bir Hristiyan heretik ekol ve Catharlar

komutasında olan bir Haçlı ordusu oluşturmuş ve üç aylık bir kuşatmadan sonra Avignon kanlı bir şekilde ele geçirilmiştir. Sonrasında “Beaucaire” Antlaşması yapılmış ve şehir bağımsızlığını kaybederek ikiye bölünmüştür. Şehrin yarısı Fransa kralına diğer yarısı ise Provence Kontluğu ve Napoli Krallığı’na bağlanmıştır.³⁹

Günümüzde, Avignon Cumhuriyeti’nden kalan en önemli eser “Avignon Köprüsü”dür.

1.2.5. Papalık Döneminden Önce Şehrin Durumu

Avrupa’nın diğer bölgelerinde olduğu gibi Avignon’da da Yahudiler bulunmaktadır. Maddi açıdan rahat ve lüks bir yaşam sürmeleri, bazı yöneticiler tarafından potansiyel bir tehlike olarak algılanmalarına sebep olmuştur. Bu nedenle tarihte birçok defa onlara karşı yaptırımlar uygulanmış ve yaşadıkları yerlerden kovularak bütün mal varlıklarına el konulmuştur.⁴⁰ Ancak bu olumsuzluklara rağmen Yahudilere; yerel yasalara aykırı olmamak ve sadece dindaşlarına geçerli olmak kaydıyla, mahkemelerinin ve sinagoglarının bulunmasına imkân verilmiştir.⁴¹

XIII. asırda Avignon’a gelen ve Engizisyon Mahkemelerince kafir olarak nitelendirilen kimseler, Kilisenin düşüncesine aykırı görüş beyan ettikleri gerekçesiyle cezalandırılmıştır. Bununla birlikte sihir ve büyücülük ile uğraşan kimselerin de yoğun olduğu ifade edilmektedir.⁴²

Papaların şehre gelmesinden önce yaşanan bir diğer gelişme de Latincenin ortadan kaldırılarak yerini yerel dillere bırakmasıdır. Latince, sadece bazı resmi evraklarda kullanır hale gelmiştir.⁴³

1.2.6. Papalık Dönemi

V. Clément’in 1309 yılında Avignon’a yerleşmesiyle başlayan Papalık Dönemi, Papa XI. Grégoire’in 1377’de Roma’ya dönmesiyle son bulmuştur. 1348’de

mezhebinin bir koludur. Şinasi Gündüz, “Albigensler”, *Din ve inanç sözlüğü* (İstanbul: Vadi Yayınları, 2017).

³⁹ Joudou, *Essai sur l’Histoire de la Ville d’Avignon*, 221-250.

⁴⁰ XII. yy’da Rahip St. Bernard, Yahudilere yapılan bu muameleyi yasakladığını bildirmiştir.

⁴¹ Joudou, *Essai sur l’Histoire de la Ville d’Avignon*, 251-257.

⁴² Joudou, *Essai sur l’Histoire de la Ville d’Avignon*, 257-264.

⁴³ Joudou, *Essai sur l’Histoire de la Ville d’Avignon*, 264.

VI. Clément tarafından şehir satın alınmış ve Fransız Devrimi'ne kadar Papalığın mülkü olarak kalmıştır.⁴⁴

Katolik dünyasının başkenti haline geldikten sonra karakteristik yapısı değişen Avignon'da, Katolik mezhebi hızla yayılmış ve eski inançlar yok olmuştur. V. Clément Dönemi'nde inşasına başlanan saraya, her papa değişiminde yeni yapılar eklenmiş ve büyük bir şato haline gelmiştir. Saraya Papa XI. Grégoire'ın döneminde herhangi bir ek yapılmaz ve ölümünün ardından yaşanan "Çoklu Papa Dönemi"⁴⁵ boyunca Avignon, Fransa, Kastilya, Aragon, Kıbrıs, Savoie, Napoli ve İskoçya'nın Katolik aleminin başkenti olarak kabul edilmiştir. Bu durum 1417 yılında, V. Martin'in tek ve meşru papa seçilmesiyle son bulmuştur.⁴⁶

Büyük bir öneme sahip olan "Papalık Sarayı" için krallıklar ve kontluklar bağışta bulunmuşlar ancak çoğu zaman halktan tahsil edilen vergiler ile masraflar karşılanmıştır. Bu nedenle ruhbanlar rahat bir yaşam sürerken halk ekonomik sıkıntılar çekmiştir. Üstelik bazı araştırmacılar, papaların lükse ve eğlenceye olan düşkünlükleri sebebiyle bu dönemi "Karanlık Dönem" olarak adlandırmaktadırlar.⁴⁷

Avignon'da bulunan ve "Gayrimeşru Papa" (kaynaklarda *Antipape* olarak ifade edilmektedir) olan XII. Benoît, baskılar sonucunda 1403'de şehri terk etmiş ve yerine vekil olarak yeğeni Rodrigue De Luna'yı tayin etmiştir. Çoklu Papa Dönemi'nin sona ermesiyle Avignon, başkentlik unvanını tamamen kaybetmiş ve Romalı valilerce yönetilen otonom bir devlet haline gelmiştir.⁴⁸

Kilisenin Avignon'da bulunduğu dönemde, şehir Hıristiyan hukukuna göre yönetilmiş; papaların gidişinden sonra, affetme ve cezalandırma yetkisi bulunan

⁴⁴ "Avignon", *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, Milliyet Gazetecilik A.Ş., 1986, 2:1039.

⁴⁵ Çoklu Papa Dönemi, aynı anda meşru papa olduğunu iddia eden birden fazla kişinin bulunduğu döneme verilen isimdir. Bu dönemde biri Avignon'da, biri Roma'da biri de Pisa'da olmak üzere toplam üç kişi Papalığını ilan etmiş ve Avrupa üçe bölünmüştür. Bu dönem 1378'de başlamış ve 1417'de yapılan *Contance Konsili* ile sona ermiştir.

⁴⁶ Joudou, *Avignon, son Histoire, ses Papes, ses Monuments et ses Environs*, 69; Auguste Penjon, *Avignon, la Ville et le Palais des Papes* (Avignon: Joseph Roumanille, 1889), 28-45; Ahmet Aras, *Harita ve Grafiklerle Dinler Coğrafyası* (Bursa: Emin Yayınları, 2016), 84.

⁴⁷ Penjon, *Avignon, la Ville et le Palais des Papes*, 28-45.

⁴⁸ Joudou, *Avignon, son Histoire, ses Papes, ses Monuments et ses Environs*, 195-216.

Romalı valiler tarafından yine Hıristiyan hukukuna göre idare edilmiştir. Bu durum 1791 yılında Fransa topraklarının dahil edilmesine kadar devam etmiştir.⁴⁹

Papalar döneminde Avignon, üst düzey yöneticilerin, kardinallerin ve piskoposların karşılandığı ve festivallerin düzenlendiği turistik bir şehir haline gelmiştir. Dini bayramlarda yapılan gösterişli organizasyonlar, Kilise otoritesinin gücünü göstermek için kullanılmıştır. Günümüzde bu kutlamalar Avignon şehri ile özdeşleşmiş olup her sene o dönemi anlatan geleneksel gösteriler düzenlenmektedir.⁵⁰

İtalyanlar ise Kilisenin Avignon'a taşınmasından rahatsız olmuşlardır. İtalyan edebiyatçı Pétrarque,⁵¹ “*Avignon, soğuk kış karayellerinin amansızca estiği, evrendeki bütün pisliklerin toplandığı lağım çukuru*” olarak şehri tarif etmektedir. Ayrıca bu şehrin, heretikleri, canileri ve belalıları barındırdığını da eklemektedir. Veba salgınları ise bir lanet olarak algılanmış; işsizlik sebebiyle, özel askeri birliklerin zaman zaman kente baskınlar düzenleyerek papadan aldıkları yüklü miktar para ve hayır duası ile geri çekildikleri aktarılmıştır. Binaenaleyh bu dönem; başta Pétrarque olmak üzere, bazı kimseler tarafından “*Hıristiyanlığın Babil Esareti*” olarak isimlendirilmiştir.⁵²

Araştırmacılar bazıları, Avignon hakkındaki olumsuz söylemlerin gerçek olmadığını aksine Papalığın, İtalyanların baskısından kurtulduğunu iddia etmişlerdir. Papalığın Avignon'da bulunduğu dönemde seçilen yedi papa ve yüz otuz dört kardinalden yüz on birinin Fransız olduğu için Fransa'nın güdümünde görünse de doğru olmadığını, kardinaller kurulunun hiç olmadığı kadar bu dönemde etkili olduğunu, Ruhban zümresine yönelik reformların başlatıldığını, Çin'e kadar uzanan misyonerlik faaliyetlerinin bulunduğunu ve Üniversite eğitiminin desteklendiğini öne sürerek olumsuzlukları bertaraf etmek istemişlerdir. Bununla beraber papaların, krallıklar arasındaki çekişmelere son vermek için girişimlerde buldukları ancak

⁴⁹ Joudou, *Avignon, son Histoire, ses Papes, ses Monuments et ses Environs*, 252-265.

⁵⁰ Joudou, *Avignon, son Histoire, ses Papes, ses Monuments et ses Environs*, 282-334; “Avignon”, *AnaBritannica*, Ana Yayıncılık A.Ş. ve Encyclopedia Britannica, 1993, 3:348.

⁵¹ Pétrarque veya Francesco Petrarca, 20 Temmuz 1304'de İtalya'nın Toscana bölgesinde doğmuş ve Temmuz 1374'de Carrara bölgesinde hayatını kaybetmiştir. Yaşadığı dönemin en büyük bilgini olarak kabul edilen İtalyan hümanist ve şairdir. Araştırmacı zekâsı ve klasik yazarlara düşkünlüğü yüzünden birçok yer dolaşmış, dönemin bilginleriyle yakın ilişki kurmuş, klasik elyazmalarını bulmak için manastır kitaplıklarında araştırmalar yapmıştır. “Petrarca, Francesco”, *AnaBritannica*, Ana Yayıncılık A.Ş. ve Encyclopedia Britannica, 1994, 25:223-224.

⁵² “Avignon”, *Türk Ansiklopedisi*, M. E. Basımevi, 1967, 4:264; “Avignon”, *AnaBritannica*, 3:348.

özellikle İngiltere ve Almanya’da belirginleşen Avignon düşmanlığı sebebiyle başarılı olamadıkları iddia edilmiştir.⁵³

Papaların Avignon’a yapmış oldukları en önemli icraat, şehri bir “Doğu Arşivi” haline getirmiş olmalarıdır. Bu arşiv Asya kıtasından gelen misyonerler başta olmak üzere, büyükelçiler, din adamları ve o coğrafyada yaşayan; çoğunluğu Ermenilerden oluşan, Hıristiyanların getirmiş oldukları bilgiler sayesinde oluşturulmuştur.⁵⁴

1.2.7. Papalığın Roma’ya Gidişi Sonrası

Papaların Roma’ya dönmesinin ardından şehir, otonom bir devlet haline gelmiştir. XV-XVI. yy’da ortaya çıkan Reform hareketlerine ve Kalvinistlere karşı alınmış olan tedbirler, Avignon’un Reform hareketlerinden etkilenmesine engel olmuştur. Ancak Fransa Kralı’nın işgallerine engel olunamamıştır. Kral, şehri her işgal ettiğinde, ancak taleplerinin karşılanması şartıyla Avignon’u Kiliseye iade edeceğini bildirerek bir nevi Papalık üzerinde kontrol sağlamıştır. Atanan valilerden Fransız olanlar Avignon’da ikamet ederken İtalyan olanlar kendi şehirlerinde kalmayı tercih ederek vekil göndermişlerdir. Şehir 1691 yılından itibaren devamlı vekiller tarafından yönetilmiştir.⁵⁵

Avignon, XIX. yy’ın sonlarına kadar Kilise topraklarında bulunduğu için halkı çoğu vergiden muaf tutulmuştur. Buna rağmen halk sefalet içerisinde yaşamıştır. Bu durum Kilise tarafından yeteri kadar destek görmedikleri yönünde iddiaları ortaya çıkararak Fransız İhtilali’ne zemin hazırlamıştır. Avignon’u da etkileyen iç savaş sonrasında bir referandum yapılmış ve halk, 1791 yılında Fransa’ya bağlanmak istediğini bildirmiştir. 1797 yılında ise, Fransa ile yapılan Tolentino Barış Antlaşması sonrası Papalık, Avignon üzerindeki haklarından vazgeçtiğini bildirmiştir.⁵⁶

⁵³ “Avignon”, *AnaBritannica*, 3:348.

⁵⁴ Christine Gadrat, “Avignon, porte pour l’Orient (première moitié du XIVe siècle)”, ed. Élisabeth Malamut ve Mohamed Ouerfelli, *Presses Universitaires de Provence*, 2014, 297-308.

⁵⁵ Penjon, *Avignon, la Ville et le Palais des Papes*, 64; “Avignon”, *Türk Ansiklopedisi*, 4:264; André Hallays, *Avignon et le Comtat Venaissin* (Paris: Henri Laurens, 1921), 56.

⁵⁶ Joudou, *Avignon, son Histoire, ses Papes, ses Monuments et ses Environs*, 246; “Avignon”, *Türk Ansiklopedisi*, 4:264.

1.2.8. Avignon'un Fransa'ya Katılışı

Fransa topraklarına dahil edilen Avignon, 1793 yılında oluşturulmuş olan “Vaucluse” bölgesinin merkezi olmuştur. Fransız İhtilali, Avignon'un sanayileşmesini sağlamış ve Kiliseye ait yapıların yerine fabrikalar ve evler inşa edilmiştir. Yahudilerin ise kısıtlama olmaksızın sokağa çıkmalarına ve mülk edinmelerine izin verilmiştir.⁵⁷

Fransız İhtilali sırasında Avignon'da bulunan Esprit-Claude-François Calvet'nin⁵⁸ belirttiğine göre, ihtilal sırasında şehir tamamen yağmalanmış, binalar, kiliseler ve manastırlar yıkılmıştır.⁵⁹

Günümüzde Avignon, Vaucluse Bölgesi'nin en büyük şehirlerinden biridir. Tarihi yapılarının yanı sıra ipek, şarap ve kök boya ticareti ile önemli bir merkez olurken, makine endüstrisi alanında da oldukça ileri bir seviyede bulunmaktadır. Üstelik kavşak noktasında bulunmasından dolayı demir yolu hattı da gelişmiştir. Ayrıca kütüphanesi, barındırdığı yazma eserler sayesinde Fransız vilayet kütüphanelerinin en zenginlerinden biri konumundadır.⁶⁰

Tarihinden dolayı oldukça köklü bir sanat kültürüne sahip olan Avignon'da yazları sanat festivalleri düzenlenmektedir. Bu organizasyonlar, Papalık Sarayı'nın kapıları önünde açık hava oyunları şeklinde yapılmaktadır ve Avignon tarihi anlatılmaktadır.⁶¹

1.3. Hıristiyanlık İçin Önemi

1.3.1. Şehrin Hıristiyanlaşması

Avignon Bölgesi'nde, Hıristiyanlığın ne zaman ve ne şekilde yaygınlaşmış olduğu konusunda kesin bir delil bulunmadığı ancak M. V. asırdan sonra gerçekleşmiş

⁵⁷ Alfred Baudrillart vd., ed., “Avignon”, *Dictionnaire d'Histoire et de Géographie Ecclésiastiques*, c. 5 (Paris: Letouzey et Ané, 1912), 1126; Joudou, *Avignon, son Histoire, ses Papes, ses Monuments et ses Environs*, 249.

⁵⁸ Esprit-Claude-François Calvet, 1728 ve 1810 yılları arasında Avignon'da yaşamış bir tıp doktorudur. Ardından edebiyat ve tarih eğitimi de almıştır. Ölümünden sonra vasiyeti üzerine kitapları kütüphaneye, tarihi eserlerden oluşan şahsi koleksiyonunu ise kendi adıyla kurulan müzeye bağışlanmıştır. <https://www.bibliotheques-calvet.org/pagesFR/page.php?groupe=1&id=4> (02.06.2023)

⁵⁹ Hallays, *Avignon et le Comtat Venaissin*, 95.

⁶⁰ “Avignon”, *Türk Ansiklopedisi*, 4:264.

⁶¹ “Avignon”, *AnaBritannica*, 3:348.

olabileceği ifade edilmektedir. Buna rağmen halk arasında yaygın olan bir rivayet vardır. İnanışa göre;

“İsa Mesih’in, Tanrı’nın yanına yükselmesinden (*Ascension*) sonra Yahudiler, Hıristiyanların aziz olarak kabul ettikleri Lazare,⁶² Marta, Meryem, Marcelle (hizmetkârları) ve Maximin’i (Havarilerin öğrencileri olarak bilinen Hıristiyanlardan biri) küreği ve yelkeni olmayan bir sandala bindirirler ve fırtınalı denize bırakırlar. Tanrı tarafından yönlendirildiğine inanılan bu sandal fırtınada kaybolmak yerine, Fransa’nın güneyinde bulunan Marsilya şehrine ulaşır. Azizler, orada yaşayan halka başlarından geçenleri anlatırlar. Halk ise bu olayı mucize olarak algılar ve Hıristiyanlığı kabul eder. Böylece Marsilya’da başlayan Hıristiyanlaşma hareketi, Avignon’a ulaşmıştır ve M. 70 yılında; bazı rivayetlere göre, İsa Mesih’in yerine çarımha gerilen kişi olduğuna inanılan “Cyrene’li Simon”un (Simon le Cyrénéen) oğlu, Avignon’a ilk piskopos olarak atanmıştır.”⁶³

O dönemde deniz ticaretinin yapıldığı göz önünde bulundurulursa, Hıristiyan tüccarlar tarafından dinin yayılmış olabileceği düşünülebilir. Ayrıca misyonerlik faaliyetlerinin bu dinde oldukça yaygın olduğu da unutulmamalıdır.

İmparator I. Konstantin’e kadar din özgürlüğü olmadığından dinlerini gizli bir şekilde yaşayan Hıristiyanlar, Konstantin’in gelmesiyle kiliselerini yeniden inşa etmiş ve din özgürlüğü sağlanmıştır. Arkeologların çoğu, günümüzde sadece revak kısmı kalan Notre-Dame-Des-Doms Katedrali’nin restorasyonunun, I. Konstantin Dönemi’nde yapıldığını iddia etmektedirler.⁶⁴

1.3.2. Notre-Dame-Des-Doms Katedrali

Avignon’un ilk yerleşim yeri olarak kabul edilen Le-Rocher-Des-Doms’a önce bir Herkül tapınağı ardından bir Diane tapınağı inşa edilmiş ve bu tapınak zamanla bir

⁶² Lazar, Azir ya da Lazarus olarak da bilinir (İbranice, Eliezer: "Tanrı'nın Yardım Ettiği"), Yeni Ahit'te Marta (Marthe) ile Meryem'in (Madeleine) erkek kardeşi olan Lazar, ölümünden üç yıl sonra İsa Mesih tarafından diriltildiği dolayısıyla anılır. Lazar'ın evi ve mezarı IV. yy'da Hıristiyan hacıların ziyaret yeri olmuştur. Lazar'ın dirildiği yer konusunda Yeni Ahit'te yer alan tanımlar (Yuhanna 11:18, 30, 32, 38.) I. yy'da Filistin'i ziyaret edenlere aktarılan rivayetlerden kaynaklanmış olabilir. “Lazarus”, *AnaBritannica*, Ana Yayıncılık A.Ş. ve Enyclopedia Britannica, 1994, 20:285.

⁶³ Penjon, *Avignon, la Ville et le Palais des Papes*, 12.

⁶⁴ Penjon, *Avignon, la Ville et le Palais des Papes*, 13-14.

katedrale dönüşmüştür. Ancak tarihi bulguların aksine halk arasında farklı bir inanç yaygındır. Rivayete göre;

“Bölgeye timsah benzeri bir varlık musallat olur ancak halk bir türlü zapt edemez. Azize Marta, elinde bir haç ile hayvanın yanına yaklaşır ve onu kontrol altına alıp yünden yapılmış bir ip ile bağlar. Bu sayede halk, yaratığı öldürmeyi başarır. Bu olaydan sonra Azize Marta Avignon’a geri döner ve halktan Le Rocher Des Doms’a bir kilise inşa etmelerini ister. İlerleyen zamanlarda kilise yıkılır yerine Herkül tapınağı inşa edilir ve zamanla orası da yıkılır. İmparator Konstantin ise M. IV. yy’da vaftiz edildikten sonra eski temelleri üzerine kiliseyi yeniden inşa ettirir.” Başta görev yapan piskoposun adı ile anılan veya “Avignon Kilisesi”⁶⁵ olarak bilinen Kilise, zamanla Notre-Dame-Des-Doms Katedrali⁶⁶ adını almıştır.⁶⁷

Katedral isminin kaynağı konusunda farklı görüşler vardır. Özellikle halk tarafından, Azize Marta ile ilişkilendirilmiş olduğundan, onun zamanında çok bağış⁶⁸ toplandığı için bu adı aldığına inanılmaktadır. Tarihi süreci ise şu şekilde aktarılmaktadır; ilk olarak Azize Marta tarafından inşa ettirilmiş, Pavlus’un öğrencisi Aziz Ruf tarafından kutsanmış ve İmparator Konstantin Dönemi’nde ise genişletilmiştir. Müslümanlar ile yapılan savaş sırasında hasar görmüş ve Roma Germen İmparatoru Charlemagne (I. Charles) Dönemi’nde restore ettirilmiş olan Kilise, İsa Mesih tarafından bizzat kutsanmıştır. Ancak bu rivayet, tarihi gerçeklikler ile örtüşmediğinden eleştirilerin hedefi olmuştur. Kabul edilen görüşe göre, Kilise, Azize Marta döneminde inşa edilmiştir. İsmi ise, Orta Çağ’da o mevkide piskoposun evinin bulunması ve Latince “Doms” olarak ifade edilmiş olmasından kaynaklandığı aktarılmaktadır. Bu iddiaların doğruluğu sürekli tartışılmış olsa da kesin

⁶⁵ Avignon Kilisesine başka isimler de verilmiştir. “Meryem Ana Kilisesi” (Église de la Sainte Vierge), Saint-Jean adında bir vaftizhanenin bulunmasından dolayı “Aziz Yuhanna Kilisesi” (Église de Saint Jean) ve “Aziz Étienne Kilisesi” bilinenler arasındadır. Joudou, *Avignon, son Histoire, ses Papes, ses Monuments et ses Environs*, 443.

⁶⁶ “Notre-Dame-Des-Doms Bazilikası” olarak da isimlendirilmektedir.

<https://avignon-tourisme.com/activites/basilique-metropolitaine-notre-dame-des-doms/> (21.05/2023)

⁶⁷ Joudou, *Avignon, son Histoire, ses Papes, ses Monuments et ses Environs*, 428-443.

⁶⁸ Fransızca “bağış yapmak” ifadesinin karşılığı “faire un don” cümlesidir. Bu nedenle Le Rocher des Doms denilmiş olabileceği iddia edilmektedir.

olarak bilinen tek şeyin mabedin tamamının XII. yy'da Roma mimarisi ile inşa edilmiş olmasıdır.⁶⁹

Bazilika hakkında yapılan bir araştırmaya göre, Notre-Dame des Doms ismi 1037 yılında kullanılmaya başlanmıştır. XII. asırda inşa edilen Kilise'de başta "Nef" denilen cemaatin toplandığı geniş alan, kubbesi ve sundurması bulunmaktaydı. Orta Çağ'da yanlarına şapeller (dua odaları) ilave edilerek genişletilmiş ve XVII. yy'ın sonlarında ek binalar yapılmıştır. Avignon'un ikinci papası olan XXII. Jean'ın mezarı orada bulunmaktadır. Üstelik birçok kutsal eşyanın yanında Hıristiyanlık için değerli resim ve tablolar barındırdığı fakat XVIII. yy'daki ihtilalde, yağmalanmış olduğundan geriye sadece papaların tahtı olarak bilinen bir minber ve sunakların kaldığı aktarılmıştır. Yine ihtilal döneminde hapisane olarak kullanıldığı ifade edilmiştir.⁷⁰

1.3.3. Saint Bénédet Köprüsü veya Avignon Köprüsü

XII. yy'da inşa edilmiş olan Aziz Bénédet Köprüsü veya diğer adıyla Avignon Köprüsü, Rhône Nehri üzerine yapılmış ilk taş köprü olarak bilinmektedir. 1177 yılında yapılan köprü, Avignon şehri ile nehrin karşısında bulunan Villeneuve şehrini birbirine bağlamaktaydı. Bu yapı sayesinde ticaret gemilerinin kontrolü sağlanmış ve vergi sistemi oluşturulmuştur. Sonuç olarak köprü ekonomiye katkı sağlayarak şehre en zengin dönemlerini yaşatmıştır.⁷¹

Aziz Bénédet adında bir çocuk tarafından yapıldığına inanıldığı için köprüye onun adı verilmiştir. Genç bir çoban olduğu söylenen bu çocuğun, Avignon'a yaklaşık 150 km uzaklıkta bulunan "Viviers" şehri civarında doğduğu aktarılır. Yapının inşası ile ilgili anlatılan rivayet şu şekildedir:

"1177 yılında; güneş tutulmasının gerçekleştiği gün, Bénédet adında çobanlık yapan bir çocuk bir ses işitir ve şöyle bir konuşma gerçekleşir:

-Kimsiniz? Sesinizi duyuyorum ama kimseyi göremiyorum.

⁶⁹ Hallays, *Avignon et le Comtat Venaissin*, 17-23.

⁷⁰ Anne Richard-Bazire, "Le Restaurateur de la Basilique Notre-Dame des Doms à Avignon", *Livraisons d'histoire de l'architecture*, sy. 36 (15 Aralık 2018): 77-101, <https://doi.org/10.4000/lha.1031>; Hallays, *Avignon et le Comtat Venaissin*, 23.

⁷¹ Penjon, *Avignon, la Ville et le Palais des Papes*, 18.

-Korkma! Ben göğü, yeri, denizleri ve yeryüzünde var olan her şeyi tek kelime ile yaratan İsa Mesih'im.

-Benden ne istiyorsunuz?

-Annenin koyunlarına çobanlık yapmayı bırakmanı ve benim için Rhône Nehri üzerine bir köprü inşa etmeni istiyorum.

-Ama ben Rhône Nehri'nin nerede olduğunu dahi bilmiyorum. Üstelik annemi yalnız bırakıp nasıl giderim?

-Koyunlarına ve annene ben sahip çıkacağım. Ayrıca sana eşlik etmesi için bir rehber göndereceğim. Artık görevini yerine getirebilirsin.

-Yanımda sadece üç altınım var bununla nasıl köprü yapabilirim?

-Rehber sana gereken talimatları verecek!

Bénézet denildiği gibi yola çıkar ve bir hacı ile karşılaşır. Bu kişi kendisinin Mesih tarafından gönderilmiş bir melek olduğunu ve onu takip etmesi gerektiğini söyler. Nehre gelince çocuğun irkildiğini fark eden melek, sakinleşmesi gerektiğini, Kutsal Ruh'un onu koruduğunu ifade ederek ilerideki kayığa binip Avignon'daki piskoposu bulmasını emreder ve gözden kaybolur.

Bénézet denildiği gibi kayıkçının yanına gider ve bir Yahudi ile karşılaşır. Uzun uğraşlar sonucunda kayıkçıyı ikna etmeyi başarır⁷² ve Avignon'a ulaşır. Doğrudan piskoposun yanına giderek; vaazın bitmesini beklemeden, kendisinin Mesih tarafından Rhône Nehri üzerine köprü inşa etmek üzere görevlendirildiğini ve yardım etmeleri gerektiğini söyler. Vaazının bölünmesinden rahatsız olan ruhban şu sözlerle karşılık verir:

'Rhône Nehri üzerine, Petrus ve Pavlus dahil, kimsenin yapmaya cesaret edemediği o köprüyü yapacağını, üstelik İsa Mesih'in seni bizzat görevlendirdiğini mi iddia ediyorsun? Madem öyle şurada görmüş olduğun kayayı⁷³ kaldır da bize doğru

⁷² Bénézet, kayıkçıdan kendisini karşıya geçirmesini ister. Kayıkçı ücretini ödediği takdirde bunun mümkün olduğunu ifade eder. Bunun üzerine çocuk, İsa Mesih adına burada bulunduğunu ve Meryem Ana hürmetine kendisine yardımcı olmasını söyler. Yahudi kendisi için Meryem Ana'nın bir değer ifade etmediğini ancak ücretini karşılarsa karşıya geçebileceğini ifade eder. Bénézet yanında bulunan üç altını vererek karşıya geçmeyi başarmıştır.

⁷³ Rivayete göre bu kaya on üç fit (3.96 m.) uzunluğunda ve yedi fit (2.13 m.) genişliğinde olup yüksekliği belirtilmemiştir.

söylediğini kanıtla. Eğer iddia ettiğin gibi sana bu görevi Mesih verdiyse bunu yapabiliyor olman gerekir.’

Konuşmanın ardından Bénézet, kayayı zorlanmadan kaldırır ve Rhône Nehri’nin kıyısına kadar gelerek ilk temeli bu kaya ile atar. Olaya şahit olan piskopos ve halk, Bénézet’ye yardım ederek aziz diye hitap ederler.’⁷⁴

Avignon Papalığı döneminde, köprüünün yapımında emeği geçen herkese endüljanslar⁷⁵ verilmiştir. Araştırmacılardan bazıları ise papaların bu şehri tercih etmelerinin en önemli sebeplerinden biri olarak bu köprüyü görmektedirler. Zira bu yapı sayesinde, bölgede hem siyasi hem de ticari açıdan üstünlük sağlanmıştır.⁷⁶

Köprüünün uzunluğu yaklaşık dokuz yüz metre, genişliği ise dört metredir. Nehir suyunun akışını kolaylaştırmak için on dokuz⁷⁷ kemer üzerine inşa edilmiştir. Ancak başta akıntı olmak üzere, yağışlar ve savaşlar sonucunda birçok defa yıkılmıştır. Her defasında yeniden inşa edilen köprü XVII. yy’dan itibaren bir daha yenilenmemiştir. Bu sebeple günümüzde sadece dört kemeri bulunmaktadır.⁷⁸

Bénézet’ye ithaf edilen başka mucizeler de mevcuttur. Örneğin, körleri, sağırları ve aksayarak yürüyenleri iyileştirmiş olduğuna inanılmaktadır. Köprüünün tamamlanmasını göremeden hayatını kaybeden çoban; vasiyeti üzerine, köprüünün ikinci kemerine bir şapel inşa edilmiş ve oraya defnedilmiştir. Tarih boyunca bu şapelin kutsal bir yer olduğu düşünüldüğünden hastaların şifa, dertlilerin deva bulmak

⁷⁴ Joseph-Hyacinthe Albanès, *La Vie de Saint Bénézet* (Marseille: Etienne Camoin, 1876), 18-25; Penjon, *Avignon, la Ville et le Palais des Papes*, 18.

⁷⁵ Endüljans (Indulgence), Hıristiyanlıkta para karşılığı günahların bağışlanmasıdır. Hıristiyan inancına göre bir kişi tövbe etse dahi işlediği günahın ya dünyada ya da Araf’ta bir cezası olmalıdır. Dolayısıyla Kilise, kişinin günahının cezasını kaldırmaya yetkilidir. Hıristiyanlık tarihinde XI. yy öncesi Endüljansla ilgili herhangi bir delil yoktur. Ancak XII. yy sonrası endüljans yaygınlaştı ve Haçlı seferlerine katılanlara genel Endüljans sunuldu. Orta çağda bu konuda birçok yolsuzluklar yaşandı; Endüljans kurumu adeta Kilisenin ve rahiplerin mal mülk edinme kaynağı olarak anlaşıldı. Son olarak 1967’de VI. Paul, geleneksel doktrinin pratik uygulamasını gözden geçirerek sistemi basitleştirdi. Şinasi Gündüz, “Endüljans”, *Din ve İnanç Sözlüğü* (İstanbul: Vadi Yayınları, 2017).

⁷⁶ Albanès, *La Vie de Saint Bénézet*, 25; Paul Payan, “Le Pape au Bord du Rhône. Enjeux et Impacts Régionaux de la Présence Pontificale à Avignon”, *Annales du Midi : Revue Archéologique, Historique et Philologique de la France Méridionale* 125, sy. 282 (2013): 266-267, <https://doi.org/10.3406/anami.2013.8476>.

⁷⁷ Kemer sayısının yirmi iki olduğu da ifade edilir. <https://avignon-tourisme.com/activites/pont-davignon-saint-benezet/> (21.05.2023)

⁷⁸ Penjon, *Avignon, la Ville et le Palais des Papes*, 20-22.

için ziyaret ettikleri kutsal bir mekân haline gelmiştir. Üstelik dış faktörlerden dolayı birçok defa yıkılan köprünün ikinci kemeri hiç yıkılmamıştır. Bu nedenle kutsallığının tescillenmiş olduğu kabul edilmektedir.⁷⁹

Yedi yüz yıldır bir kısmı ayakta kalan Saint Bénézet köprüsü, Papalık Sarayı ve Notre-Dame-des-Doms Katedrali 1995 yılında UNESCO tarafından Dünya Miras Listesi'ne alınmıştır.⁸⁰

1.3.4. Papalık Sarayı

Avignon'a yerleşmeye karar veren V. Clément, geçici bir süreliğine geldiğini düşündüğünden bir saray inşa etme gereği duymamış ve bir Dominiken⁸¹ manastırında ikamet etmiştir. Ardından gelen XXII. Jean ise şehri terk etmek istemediğinden Kilisenin emniyeti için bir saray yaptırmıştır. Avignon papalarının üçüncüsü olan XII Benoît ise, bu sarayın yeteri kadar gösterişli olmadığını düşünerek özel mimarı Jean de Louvres ve başressamı Matteo Giovanetti'yi getirterek görkemli bir saray inşa ettirmiştir. Son Avignon papası olan XI. Grégoire Dönemi'ne kadar her papa saraya bir ilave yaptırmıştır.⁸²

Notre-Dame-Des-Doms Katedrali'nin duvarlarına degecek kadar yakınında bulunan sarayın içerisinde birçok şapel ve kabul odalarının yanı sıra halkın, Papanın huzuruna kabul edildiği ve kutsandığı büyük bir alan da mevcuttur. Asıl amacı Papa'yı ve Kiliseyi korumak olduğundan kale işlevini de görmektedir. Ancak papaların gidişinden sonra valiler tarafından bakımsız bırakılmış olduğundan eski ihtişamını kaybetmiştir.⁸³

⁷⁹ Penjon, *Avignon, la Ville et le Palais des Papes*, 20-22; Albanès, *La Vie de Saint Bénézet*, 18-25.

⁸⁰ <https://whc.unesco.org/fr/list/228> (21.05.2023)

⁸¹ Dominiken Tarikatı aynı zamanda "Frer Vaizler" ya da İngiltere'de olduğu gibi "Siyah Frerler" olarak da bilinen bir Hıristiyan tarikatıdır. 1216'da Aziz Dominik (1170- 1221) tarafından kurulmuştur. Vaizler Tarikatı olarak da adlandırılır. Dilencililiği ve yoksulluğu, yalnızca bireysel bir uygulama olarak değil, bir cemaat yaşantısı halinde yaşamayı temel prensip olarak kabul eden bu tarikat Avrupa'da hızla yayılmıştır. Dominiken Tarikatı mensupları kendilerini vaaza ve dinsel çalışmaya adanmışlardı. Orta Çağ'da papalar bunları Haçlı ordularına vaaz verme işinde ve engizisyon mahkemelerinde çalıştırdı. İspanyol ve Portekizli sömürgecilerle misyoner olarak Avrupa dışına doğuya ve batıya gittiler. Karşı Reform hareketinde yeni bazı ekollerin ortaya çıkmasıyla Dominikenlerin etkileri de azaldı. Şinasi Gündüz, "Dominikan Tarikatı", *Din ve İnanç Sözlüğü* (İstanbul: Vadi Yayınları, 2017).

⁸² Hallays, *Avignon et le Comtat Venaissin*, 89.

⁸³ Hallays, *Avignon et le Comtat Venaissin*, 30.

Yaklaşık 70 yıl boyunca Avignon Sarayı'nda ikamet etmiş olan ruhani liderler, bu sarayı dönemin önemli belgelerin muhafaza edildiği bir arşiv haline getirmişlerdir. Ancak Fransız İhtilali sırasında neredeyse bütün belgeler yakılmış ve saray büyük hasar almıştır. Aynı dönemde hapishane olarak kullanıldığı için yıkılmamış ve ilerleyen zamanlarda restore edilerek yeniden arşiv haline getirilmiştir. Günümüzde halen var olan bu saray, Kilisenin Avignon'daki varlığını gösteren en önemli yapılardan biri olarak kabul edilmektedir.⁸⁴

1.3.5. Avignon Üniversitesi

Avignon Üniversitesi, 1303 yılında Papa VIII. Boniface tarafından kurulmuş olduğu ifade edilmektedir. Ancak bu üniversite, başlarda hukuk danışmanları tarafından kurulan bir hukuk akademisi idi. Çeşitli bölgelerden öğrencilerin gelmesi ve akademinin ün kazanmasıyla üniversite hüviyetine kavuşmuştur. VIII. Boniface ise bu okula bazı ayrıcalıklar tanımıştır. Başlarda sadece medeni ve kilise hukuku eğitimi verilen bir hukuk fakültesi, tıp fakültesi ve güzel sanatlar fakültesinden oluşmaktaydı. İlahiyat fakültesi ise 1444'de, XXIII. Jean'in talimatıyla açılmıştır.⁸⁵

Rektör, profesörler tarafından seçilir ve tek otorite olarak kabul edilirdi. Şehir dışından gelen öğrencilerin konaklama ihtiyaçları için öğrenci yurtları tahsis edilerek rahbetin artması sağlanmıştır. Sanat alanında da gelişmiş olan okul, başta Sienalı Ressam Simone Martini ve Matteo Di Giovanetti gibi birçok sanatçıyı kendine çekmiştir. Böylece önemli bir sanat merkezi haline gelerek XVI. yy'da gelişen Fransız resmini etkilemiştir.⁸⁶

Avignon Üniversitesi, Papalığın şehre taşınmasından sonra önem kazanmıştır. Kilise hiyerarşisinde bulunan ruhbanlar ile görüşme imkânı sunmasından dolayı dönemin önde gelen uzmanları şehre yerleşmişlerdir. Orta Çağ'daki sayılı üniversitelerden biri olan bu kurum, şehrin sosyokültürel düzeyini değiştirmiştir. Bu nedenle günümüzde köklü bir üniversite olarak kabul edilip şehrin değerini arttırdığı ifade edilmiştir.

⁸⁴ Joudou, *Avignon, son Histoire, ses Papes, ses Monuments et ses Environs*, 417-450.

⁸⁵ Joudou, *Essai sur l'Histoire de la Ville d'Avignon*, 354-355.

⁸⁶ Chaillot, *Histoire d'Avignon et du Comtat Venaissin Depuis les Cavares Jusqu'à nos Jours*, 12; Penjon, *Avignon, la Ville et le Palais des Papes*, 65.

İKİNCİ BÖLÜM

AVİGNON'DA İKAMET EDEN PAPALAR (1309-1377)

2.1. XIV. Yy'da Roma'nın Siyasi Durumu

Orta Çağ'da İtalya; Colonna, Orsini ve Caetani⁸⁷ gibi güçlü ailelerin yönetimi altında bulunmaktadır. Aileden bir kimsenin kardinal olması durumunda bu kişiler, hem Kilise yönetiminde söz sahibi olmuş hem de halk tarafından büyük bir değer görmüşlerdir. Roma ise Katolik dünyasının başkenti olması hasebiyle birçok aile tarafından yönetilmiştir. Kuzey bölgesinde Orsini ailesi; Doğu bölgesinde Colonna ailesi ve Roma yakınlarında bulunan Anagni şehrinde ise Caetani ailesi etkili olmuştur.⁸⁸

Aileler arasındaki rekabet, iç karışıklığa sebep olacak kadar şiddetlendiği zamanlar olmuştur. Bu durumlarda papalar, kısa süreli Roma dışında ikamet etmek zorunda kalmışlar ancak İtalya topraklarını hiçbir zaman terk etmemişlerdir.⁸⁹ 1305 yılında yapılan Papalık seçimine Fransa kralı Philippe le Bel müdahale etmiş ve Fransız bir papa seçilmiştir. Ardından Kilise teşkilatı, İmparatorluk topraklarında olan ve Fransa Krallığı'nın sınırında bulunan Avignon şehrine taşınmıştır.

2.2. Lanetli Papa V. Clément (Bertrand de Got)

2.2.1. Papalık Öncesi Dönem

Bertrand, genel kabule göre 1264 yılında,⁹⁰ kalabalık bir nüfusa sahip olan “De Got” ailesinin beşinci çocuğu olarak Bordeaux piskoposluğuna bağlı Villandraut

⁸⁷ Bunlardan başka Annibaldi, Conti, Orsini ve Savelli aileleri de bulunmaktaydı. Jean Favier, *Les Papes d'Avignon* (Paris: Fayard, 2006), 18.

⁸⁸ Favier, *Les Papes d'Avignon*, 19-21.

⁸⁹ Favier, *Les Papes d'Avignon*, 24-27.

⁹⁰ Eski dönemlerde sadece ilk doğan erkek çocuk hakkında kayıt tutuluyordu. De Got ailesi de ilk oğulları olan Arnaud-Garcie De Got hakkında tutmuş bu sebeple Bertrand ile ilgili sınırlı sayıda belge vardır. Ancak tarihçiler, yaşadıkları bölgenin İngiltere hakimiyeti altında bulunduğu zamanda doğduğu konusunda görüş birliği içerisindedirler. Ayrıca bölgenin İngiltere hakimiyetinde bulunduğu süre boyunca, İngiltere kralının, Fransa'nın koruması altında olduğu aktarılmıştır.

Yazar eserinde “vassal” terimini kullanmıştır. İslam ansiklopedisinde bu terim, Orta Çağ Avrupası'nda, kendinden daha güçlü bir beyin korumasını kazanmak şeklinde açıklanmaktadır. Vasallık devletler arasında bulunabilen bir konumdur. Papalık, Kutsal Roma Germen İmparatorluğu, Macar ve Polonya krallıkları dışında Orta Çağ Avrupa güçler hiyerarşisinde her hükümdar başka bir hükümdarın vassalı durumundaydı. (Sandor Papp, “Vasal”, TDV İslam Ansiklopedisi, 2012, <https://islamansiklopedisi.org.tr/vasal>.)

şehrinde⁹¹ doğmuştur. Fransa'nın köklü ve nüfuzlu ailelerinden⁹² biri olan Gascon soyuna mensuptur.⁹³

Bertrand, sosyal statüsü gereği düşük tabakada bulunan kimseler ile aynı okula gidemediğinden, ilk eğitimini Villandraut Şatosu'ndaki bir papazdan almış olduğu tahmin edilmektedir. Ardından on beş yaşlarında aynı adı taşıdığı ve Agen piskoposu olan amcasının yanında⁹⁴ eğitimine devam etmiştir. Grandmont tarikatının⁹⁵ manastırında yatılı öğrenci olarak kalmış ve İlahiyat, Felsefe, Latince, Matematik, Tarih, Sanat ve Tıp alanlarında dönemin önde gelen hocalarından ders almıştır.⁹⁶

1282 yılında, dönemin en iyi Roma hukuku eğitimi veren okullarından biri olan Orléans Okulunda hem Roma dönemi Justinien yasalarına⁹⁷ göre hem de medeni hukuk ile kilise hukukundan oluşan yeni bir hukuk sistemi içerisinde eğitim görmüştür.⁹⁸ Ardından Bologna Üniversitesi'nde, İtalyan şair Dante ile birlikte⁹⁹ kilise hukuku eğitimi almıştır.¹⁰⁰

Bertrand, eğitimini tamamlayarak Villandraut şehrine dönmüş ve sırasıyla yardımcı diyakoz, diyakoz, rahip, piskopos ve başpiskopos konumuna ulaşmıştır.

⁹¹ Araştırmacılar bazıları, Bazas Piskoposluğu'na bağlı Uzeste şehrinde doğduğunu ifade etmektedir.

⁹² Babası Bérault; Villandraut, Grayan, Livran ve Uzeste şehirlerinin (şehirlerin tamamı Bordeaux bölgesinde bulunmaktadır) yönetiminden sorumludur. Diğer aile fertlerinden bazıları kilise hiyerarşisinde görevli iken bazıları siyasi görevlerde bulunmaktadır.

⁹³ Georges Lizerand, *Clément V et Philippe IV Le Bel* (Paris: Librairie Hachette et Cie, 1910), 27; Monique Dollin du Fresnel, *Clément V: 1264-1314: le pape gascon et les Templiers*, Référence (Bordeaux: Éditions Sud-Ouest, 2014), 19-27.

⁹⁴ Aynı zamanda Baş diyakoz olan abisi Béraud da Agen'de bulunmaktadır.

⁹⁵ 1076 yılında Etienne de Muret (anlatılanlara göre Etienne Roma'da eğitim aldıktan sonra, bütün malvarlığını satmasını ve dünya hayatından uzaklaşmasını emreden bir vizyon yaşar. Bu sebeple Grandmont Tarikatını kurar. https://grandmont.pagesperso-orange.fr/histoire_de_l_ordre.htm 21.05.2023) tarafından kurulan bu tarikat dünyevi hayattan koparak tamamen manevi bir yaşam tarzını benimsemektedir. Ayrıca cemaatle ibadet anlayışını benimser. Dollin du Fresnel, *Clément V*, 37.

⁹⁶ Dollin du Fresnel, *Clément V*, 37-38.

⁹⁷ Justinien Yasaları, İmparator Justinien tarafından, İmparator Hadrien Dönemi'nden beri oluşturulan kanunların bulunduğu kanunlar kitabıdır. *Le Petit Larousse Illustré*, 1619.

⁹⁸ Bertrand, Fransa'nın "Toulouse" şehrinde Edebiyat dersi almıştır. Eğitim almasını sağlayan kişinin Lyon başpiskoposu olan abisi olduğu aktarılmıştır. Favier, *Les Papes d'Avignon*, 39.

⁹⁹ Dante, Bertrand'yu yakından tanıma fırsatını yakalamış ve Papa olduktan sonra, Fransa kralının etkisinde bulunduğunu düşündüğü için "İlahi Komedyası'nda" aleyhine bir mısra yazmıştır. ("...ama Gaskonyalı kandırmadan önce büyük Henri'yi, erdemi kıvılcımlar saçacak, parayı, yorgunluğu umursamadığını kanıtlayacak...") Dante Alighieri, *İlahi komedyası*, çev. Rekin Teksoy, 12.baskı (İstanbul: Oğlak Yayıncılık, 2011), 676.

¹⁰⁰ Dollin du Fresnel, *Clément V*, 45-51.

Kilise hiyerarşisinde bu denli hızlı ilerlemesi, ailesinde bulunan yüksek rütbeli ruhbanların etkisiyle olduğu düşünülmektedir ¹⁰¹

Rahiplik yaptığı dönemde, Fransa'da İngiltere adına hukuki işlerle ilgilenerek diplomatlık görevini ifa etmiştir. Aynı dönemde, Lyon başpiskoposu olan abisinin yanına başpiskopos yardımcısı olarak atanmıştır.¹⁰²

2.2.1.1. VIII. Boniface Dönemi (Benedetto Caetani) (1294-1303)

1294 yılında İtalya'da ikamet eden Papa V. Celestinus istifa etmiştir. İstifa dilekçesini yazan kişi ise Benedetto Caetani, yani halefidir. Sonrasında Benedetto'nun papa seçilmesi, korumak bahanesiyle selefini hapsedirmesi ve akabinde ölmesi üzerine, onun Celestinus'u istifaya zorlayarak yerini gasp ettiği ve öldürttüğü yönünde iddiaların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Olayları uzaktan takip eden Bertrand ise sergilediği denge politikası sayesinde Kilise teşkilatının ve halkın saygısını kazanmıştır.¹⁰³

Bertrand 1295 yılında; başpiskopos olan abisinin de yardımıyla, Toulouse şehrinin güneyinde bulunan Comminges şehrine piskopos olarak atanmıştır. Şehre geldikten sonra, başta piskoposluk sarayı olmak üzere birçok imar faaliyetinde bulunmuştur. Bu sırada Fransa Kralı Philippe le Bel ve Papa VIII. Boniface, güçlü bir ekonomiye sahip olan Foix Kontluğu'nun yönetimini ile ilgili bir anlaşmazlığa düşmüştür. Papa, dini otoritenin üstünlüğünü kullanmış ve kontluğu bir piskoposluk haline getirerek Bernard Saisset'yi piskopos olarak tayin etmiştir.¹⁰⁴

Eskiden İngilizlerin kontrolü altında olan Bordeaux şehrinin bulunduğu Aquitaine Bölgesi, 1294 yılından beri Fransız hakimiyetindedir. Savaş sonrasında ekonomik sıkıntılar çeken halkı idare etmekte zorlanan Bordeaux başpiskoposu görevinin değiştirilmesini talep etmiştir. Papa ise başarılı bir idarecilik yapan Bertrand ve başpiskopos arasında görev değişikliği yapmıştır. Böylece Bertrand de Got,

¹⁰¹ Ernest Renan, *Études sur la Politique Religieuse du Règne de Philippe le Bel* (Calmann Lévy, 1899), 388; Lizerand, *Clément V et Philippe IV Le Bel*, 25; Dollin du Fresnel, *Clément V*, 61; Joudou, *Avignon, son Histoire, ses Papes, ses Monuments et ses Environs*, 70.

¹⁰² Dollin du Fresnel, *Clément V*, 66.

¹⁰³ Dollin du Fresnel, *Clément V*, 67-71.

¹⁰⁴ Dollin du Fresnel, *Clément V*, 71-78.

Bordeaux başpiskoposluğuna atanmıştır. Çoğunlukla ticaret ile geçimini sağlayan bölgenin yeniden İngilizlerin hakimiyetine geçmesiyle ihracat tekrar canlanmıştır. Philippe ise savaş tazminatı ödemek zorunda kalmıştır.¹⁰⁵

Fransa uzun zamandır Flaman Kontluğu ile savaş halindedir. Bu durum maddi anlamda Kral Philippe’i çok zorlamış ve Fransa topraklarında yaşayan ruhbanlardan vergi almak istemiştir. Papa Boniface ise, 1296 yılında, ruhbanlardan sadece Kilisenin vergi alabileceğini bildiren “*Clericis Laicos*”¹⁰⁶ emirnamesini yayınlamıştır. Kral emre uymayı reddederek mali değeri bulunan eşyaların ülkeden çıkışını yasaklamış ve bir çözüm bulmaları için Paris’teki ilahiyatçıları bir araya getirmiştir. Dominiken manastırının ilahiyatçısı ve Aquinalı Thomas’ın halefi konumunda olan “Jean de Paris” Tanrının, Kral Davut’u en üstün ve tek otorite olduğunu ifade eden sözlerini hatırlatarak, Philippe’in Kiliseye boyun eğmek zorunda olmadığını iddia etmiştir. Başka bir deyişle, sivil otoritenin dini otoriteden üstün olduğu iddiasında bulunmuştur. Papa Boniface ise bu duruma karşı çıkarak “*Unam Sanctam*” emirnamesini yayınlamıştır.¹⁰⁷ Bu emirnamede şu ifadeler yer almaktadır:

“Kilise teşkilatı, tanrının bedenini yansıtan tek ve yegâne otoritedir. Tufan zamanında, nasıl tek kaptanı olan Nuh’un gemisi dışında bütün varlıklar yok olmuşsa, Kilise de aynı konumdadır. Tek lider tarafından yönetilen Kilise kurumu dışındakiler helak olmaya mahkumdur. Zira, İsa Mesih, ‘*tek sürü ve tek çoban vardır*’¹⁰⁸ ifadelerini kullandıktan sonra Petrus’a, ‘*Koyunlarımı otlat*’¹⁰⁹ diyerek kendisini lider olarak atamış ve Petrus’u güdülmeye ihtiyaç duyan insanlardan ayırmıştır. Ayrıca ‘*Ya Rab, işte burada iki kılıç var*’¹¹⁰ diyerek iman eden kimselerden sorumlu olan kişinin, yani Kilisenin ve dolaylı olarak halefi konumunda olan Papanın hem dini hem de sivil

¹⁰⁵ Dollin du Fresnel, *Clément V*, 82-83.

¹⁰⁶ Ernest Thorin, ed., *Les registres de Boniface VIII: recueil des bulles de ce pape publiées ou analysées d’après les manuscrits originaux des archives du Vatican*, c. 1, Bibliothèque des écoles françaises d’Athènes et de Rome (Paris: E. Thorin, 1884), 584.

¹⁰⁷ Claude Fleury, *Histoire Ecclésiastique*, c. 18 (Paris: Chez P. G. Le Mercier, Desaint & Saillant, Jean-Thomas Herissant, Durand, Le Prieur, 1750), 506-510; Claude Fleury, *Histoire Ecclésiastique*, c. 19 (Paris: Chez P. G. Le Mercier, Desaint & Saillant, Jean-Thomas Herissant, Durand, Le Prieur, 1750), 11-22, 32-37; Favier, *Les Papes d’Avignon*, 31-33; Dollin du Fresnel, *Clément V*, 85-88.

¹⁰⁸ Yuhanna, 10:16.

¹⁰⁹ Yuhanna, 21:17.

¹¹⁰ Luka, 22:36.

otoriteyi elinde bulundurduğunu bildirmiştir. Ancak Kilise, dilediği takdirde sivil otoriteyi dilediği bir kimseye verebilir. Bu durum dini otoritenin üstünlüğünü ortaya çıkarmaktadır. Üstelik havari Pavlus, ‘*Ruhsal kişi her konuda yargı yürütebilir, ama kimse onun hakkında yargı yürütemez*’ ifadelerini kullanarak, Papanın hem dini hem de sivil otoriteyi sorgulama ve yargılama hakkı bulunduğunu, ancak Papanın; kendinden üstün bir mevkiinin bulunmamasından dolayı, sadece Tanrı tarafından yargılanabileceğini bildirmiştir. Bütün yetkinin ruhani liderde bulunduğunu belgeleyen diğer deliller ise, ‘*Göklerin Egemenliği’nin anahtarlarını sana vereceğim. Yeryüzünde bağlayacağın her şey göklerde de bağlanmış olacak; yeryüzünde çözeceğin her şey göklerde de çözülmüş olacak*’¹¹¹ ve ‘*Bu nedenle, yönetime karşı direnen, Tanrı buyruğuna karşı gelmiş olur. Karşı gelenler yargılanır*’¹¹² cümleleridir. Ayrıca Eski Ahit’te, ‘*Başlangıçta Tanrı göğü ve yeri yarattı*’¹¹³ ifadelerine yer verilerek, Tanrı’nın yeryüzündeki halifesinin hem gökten (dini otorite) hem de yerden (sivil otorite) sorumlu olduğu vurgulanmıştır. Binaenaleyh, dini otoritenin üstünlüğü ortaya konulmuş olduğundan herkesin itaat etmesi gerekmektedir.”¹¹⁴

Kilisenin sivil otoriteye karşı üstünlüğünü hatırlatan bu bildiriye karşılık olarak Fransa kralı, işçiler, soylular, ruhbanlar (aralarında Bertrand De Got da vardır) ve hukukçular ile bir toplantı gerçekleştirmiştir.¹¹⁵ Philippe, Papanın otoritesini yok sayıp kralın üstünlüğünü savunan bir Gallikan¹¹⁶ mezhebinin benimsenmesi teklifinde bulunmuştur. Böylece Fransa, kraldan başka kimseye itaat etmeyecektir. İkiye bölünen

¹¹¹ Matta, 16:19.

¹¹² Romalılar, 13:2.

¹¹³ Yaratılış, 1:1.

¹¹⁴ Belgenin Latince metni için bkz. Ernest Thorin, ed., *Les registres de Boniface VIII: recueil des bulles de ce pape publiées ou analysées d’après les manuscrits originaux des archives du Vatican*, c. 3, Bibliothèque des écoles françaises d’Athènes et de Rome (Paris: E. Thorin, 1884), 888. Fransızca metni için bkz. <https://laportelatine.org/formation/magistere/bulle-unam-sanctam-1302> (25.05.2023)

¹¹⁵ Fransa tarihinde ilk defa bir genel kurul toplantısı yapılmıştır.

¹¹⁶ Gallikanizm, Fransa Katolik Kilisesi ile ilgili bir terimdir. Genel itibari ile Fransa’da Papalığın yetkilerini kısıtlamaya çalışan eklesiyastik (Kilise ile ilgili) ve politik doktrin ve uygulamalar bütünüdür. (Osman Şahin ve İskender Oymak, “Fransa Katolik Kilisesi’nde Gallikanizm”, sy. 27 (Haziran 2022): 241.) Başka bir deyişle, sivil otoritenin dini otoriteden üstün olduğu bir mezhep anlayışıdır.

ruhbanlar konu hakkında istişare yapmak için süre talebinde bulunmuş bu nedenle toplantı sonuçlanmamıştır.¹¹⁷

İtalya’da Boniface, krala karşı bir konsil düzenleyerek ruhbanlara çağrıda bulunmuştur. Ancak Philippe, konsile engel olmak amacıyla ülkesinde bulunan ruhbanların topraklardan çıkışını yasaklamıştır. Bertrand ise bölgesinin İngiliz hakimiyetinde bulunduğunu hatırlatarak toplantıya iştirak etmiştir.¹¹⁸ Böylece, kralın etkisinde kalmayan sağlam karakterli bir kimse izlenimini vermiştir.

Konsil sonucunda krala karşı birtakım yaptırımlar uygulanması kararı alınmıştır. Hafif cezalar olduğundan Philippe, başta itiraz etmeyerek durumu kabullenmiş ancak Guillaume de Nogaret’in¹¹⁹ güvendiği kimseler arasına girmesiyle olayların seyri değişmiştir.¹²⁰

Kral Philippe’in sağ kolu olan Nogaret, Papa Boniface’ı, selefini yani V. Celestinus’u istifaya zorladığı gerekçesiyle işgalci ve heretik bir papa olmakla itham etmiş ve Lyon’da bir konsil düzenleyerek Boniface’a mahkeme celbi göndermiştir. Boniface, konsil sonunda azledileceğini bildiğinden olumsuz cevap vererek Philippe’i aforoz ettiğine dair bir emirname hazırlamıştır. Papa, bildiriye yayınlama fırsatını bulamadan Anagni şehrinde, Nogaret tarafından baskına uğramıştır. Nogaret, Papa’dan kendisi ile birlikte yargılanmak üzere Lyon’a gelmesini istemiştir. Papa, Katoliklerin heretik kabul ettikleri Cathare mezhebine¹²¹ mensup bir kimse ile hiçbir yere gitmeyeceğini ifade etmiştir. Ardından bir arbeye yaşamış ve Papa yaralandıktan

¹¹⁷ Dollin du Fresnel, *Clément V*, 87; Augustin Fliche, “Les Origines du Gallicanisme”, *Journal des Savants* 4, sy. 1 (1942): 145-158.

¹¹⁸ Dollin du Fresnel, *Clément V*, 87.

¹¹⁹ Guillaume de Nogaret, 1260 yılında Catharlar’ın yoğun olarak bulunduğu bir bölgede dünyaya gelmiştir. (Dominique Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 3. bs, Collection Tempus 214 (Paris: Perrin, 2008), 17.) Montpellier Üniversitesi’nde hukuk eğitimi almış ardından aynı üniversitede Roma hukuku eğitimi vermiştir. Bu alanda yapmış olduğu faaliyetler sayesinde Philippe’in danışmanı olmuştur. (Dollin du Fresnel, *Clément V*, 95). Catharlar’a karşı verilen mücadeleler sırasında, dedesi de Cathare olduğu gerekçesiyle yakılmıştır. Bu sebeple Nogaret, Kiliseye karşı büyük bir kin ve intikam duygusu beslemektedir. (Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 17.)

¹²⁰ Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 15-17.

¹²¹ Catharlar, Patristik dönemde birçok mezhep için kullanılan bu isim özellikle M.S. XII. yy’da Almanya’daki bir mezhep için kullanıldı. Sonradan İtalya’da da aynı adla adlandırılan bu mezhep taraftarlarına Güney Fransa’da Albigenler adı verildi. Bunların öğretileri Bogomilerinkine yakındı ve bir çeşit düalizmi savunmaktaydılar. Şinasi Gündüz, “Catharlar”, *Din ve inanç sözlüğü* (İstanbul: Vadi Yayınları, 2017).

kısa bir süre sonra hayatını kaybetmiştir. Philippe tarafından “zor ve önemli bir görevi” başardığı için ödüllendirilen Nogaret, Fransa karşıtı Katolikler tarafından Papa katili olmakla suçlanmıştır. Olayları uzaktan izleyen Bertrand ise tarafsız bir tutum sergilemiştir.¹²²

2.2.1.2. XI. Benoît Dönemi (Niccolo Di Boccasini) (1303-1304)

1303 yılında düzenlenen “Konklav”da,¹²³ ılımlı bir karaktere sahip olması ve Dominiken manastırında yetişmiş olmasından dolayı, kardinal Niccolo di Boccasini¹²⁴ papa seçilmiştir. Fransa kralı, Nogaret aracılığıyla, XI. Benoît’dan, Boniface’ı heretik olma suçundan yargılanmasını istemiştir. Papa bu talebi reddetmiş ve Boniface’ın Anagni şehrinde uğradığı saldırıdan ve ölümünden Nogaret’yi sorumlu tutarak yargılanmak üzere bir konsil planlamıştır. Ancak Fransa kralı Philippe’in müdahalesi¹²⁵ sonucunda toplantı gerçekleşmemiştir.¹²⁶

Roma’daki iç karışıklıklar sebebiyle Perugia şehrine yerleşen papa, yaklaşık altı ay sonra hayatını kaybetmiş ve yeniden seçim sürecine girilmiştir.

2.2.2. Papalık Dönemi (1305-1314)

Soylu bir aileden gelen Bertrand, eğitim hayatı boyunca ailesinin desteğini hep hissetmiş ve onlara karşı vefa borcu olduğunu düşünmüştür. Bu nedenle Kilisenin hazinesine sahip ruhani lider olarak, Kilise teşkilatında yapacağı atamalarda akrabalarına öncelik vermiş ve kendi menfaatleri doğrultusunda kararlar almıştır.

¹²² Dollin du Fresnel, *Clément V*, 95-100; Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 16-19.

¹²³ Konklav, papanın ölümünün onuncu gününde yeni bir papa seçmek üzere yapılan toplantıya denir. Papa seçilinceye kadar toplantılar sürmektedir. Kardinaller konklav başkanının gözetimi altında toplandıktan sonra hizmet için birkaç rütbeli din adamı dışında kimse içerde kalmamaktadır. Toplantı sırasında hiçbir kardinal dışarıyla haberleşme imkânına sahip değildir. Papa seçilebilmek için oyların üçte ikisini almak gerekmektedir. Oylama sırasında sonuç alınmazsa bacadan siyah bir duman, sonuçlandığında ise bacadan beyaz duman çıkmaktadır. Öte yandan Papanın seçimi uzadıkça kardinallerin yiyeceği azalmaktadır. Böylece Papanın seçilmesi hızlandırılmak istenmektedir.

Hüseyin Yılmaz, “Konklav”, *Dinler Tarihinin 200’ü* (Ankara: Otto, 2017), 172.

¹²⁴ Tarihçi yazar Ernest Renan’ın belirttiğine göre XI. Benoît dindar bir kişiliğe sahip olmakla beraber siyasete tamamen yabancıdır. Bu sebeple kolay manipüle edilebilen bir yapıya sahiptir. Renan, *Études sur la Politique Religieuse du Règne de Philippe le Bel*, 381.

¹²⁵ Bazı araştırmacılar Papanın aniden rahatsızlanarak ölmesi üzerine konsilin gerçekleşmediğini belirtir. İddialara göre XI. Benoît yediği bir incirden dolayı mide fesadı geçirmiştir. Ancak hassas bir midesi olmadığını savunan araştırmacılar suikast ihtimalinin daha kuvvetli olduğunu ifade ederler. Dollin du Fresnel, *Clément V*, 104.

¹²⁶ Favier, *Les Papes d’Avignon*, 35-38; Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 19.

Ayrıca ilk eğitimini aldığı kurum olduğu düşünülen ve ailesine ait olan Villandraut Şatosu'nu da yeniden inşa ettirmiştir. Bu durum; yetkilerini kötüye kullanma gibi aleyhinde birtakım söylentilerin çıkmasına sebebiyet vermiştir.¹²⁷

Bazı araştırmacılar V. Clément'in Kilise içerisinde (veya dışında) akrabalarına ayrıcalıklar tanıdığı yönündeki iddiaları reddetseler de tarih boyunca Katolik Kilisesi içerisinde örneklerine sıkça rastlanmıştır.¹²⁸

2.2.2.1. Perugia Konklavı (1304-1305)

1274 yılında yayınlanan Papalık fermanına göre kardinaller kurulu 10 gün içerisinde, papanın öldüğü şehre gelip konklavı başlatmaları gerekmektedir. Bu nedenle Perugia şehrinde bir konklav düzenlenmiş ancak papa seçimi için gerekli olan oyların 2/3'si sağlanamamıştır. Bir taraf Colonna ailesini desteklerken diğer taraf Orsini ailesini¹²⁹ desteklemektedir. Her iki taraf da kendi çıkarları doğrultusunda hareket edecek bir papa seçmeyi arzu ettiklerinden uzlaşma sağlanamamış ve aradan yaklaşık on ay geçmesine rağmen halen bir papa seçilememiştir.¹³⁰ Halk ise sabırsızlanmış ve seçimi hızlandırmak için konklavın yapıldığı kiliseyi kuşatmıştır. Bunun üzerine Orsini ailesi İtalya dışından bir kimsenin seçilmesini teklif etmiştir. Buna göre, Colonna ailesinin aday gösterdiği üç kişiden birinin Orsini ailesi tarafından seçilmesiyle papa belirlenmiştir. Böylece adaylar arasında bulunan Bertrand De Got papa seçilmiş ve 5 Haziran 1305 tarihinde ruhani liderliği ilan edilmiştir. Bertrand, Katolik Kilisesi tarihindeki sekizinci Fransız papa olmuştur.¹³¹

¹²⁷ Favier, *Les Papes d'Avignon*, 50-51.

¹²⁸ Örneğin VIII. Boniface, kendi ailesi olan Caetani'lere birtakım ayrıcalıklar tanımıştır. Favier, *Les Papes d'Avignon*, 51.

¹²⁹ Fransa kralı ile Colonna ailesinin ortak çıkarları bulunduğu için ittifak oluşturmuşlar, Orsini ailesi ise bu ikisine karşı bir politika benimsemiştir. Bu sebeple Colonna'lar Fransızları, Orsini'ler ise İtalyanları temsil etmektedir. (Bernard Guillemain, *Les Papes d'Avignon: 1309-1376*, Cerf, 2000, 13.)

¹³⁰ İddialara göre Boniface tarafından azledilen iki kardinal, Konklav'da yaşanan gelişmeleri Philippe'e aktarmıştır. Bunun üzerine kral, halkı kızdırtarak Kilisenin kuşatılmasını sağlamıştır. Tarihçi Rahip Christophe, bu ifadelerini 14.04.1305 tarihli bir belge ile desteklemektedir. Belgeye göre Philippe bu görev için üç kişi görevlendirerek Perugia şehrine göndermiştir. Jean Baptiste Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, c. 1 (Paris: Librairie de L. Maisson, 1853), 176-179.

¹³¹ Dollin du Fresnel, *Clément V*, 109; Joudou, *Avignon, son Histoire, ses Papes, ses Monuments et ses Environs*, 70; Renan, *Études sur la Politique Religieuse du Règne de Philippe le Bel*, 391; Favier, *Les Papes d'Avignon*, 37-38.

Kardinal Jacques Stefaneschi'ye göre Bertrand'nun seçilmesinin sebebi iyi bir hukukçu olarak tanınmasıdır. Ayrıca Fransa ve İngiltere arasında arabuluculuk yapması ve birçok dil bilmesinin de etkili olduğu söylenmektedir. Ancak konuyla ilgili dönemin önde gelen İtalyan tarihçi Giovanni Villani'ye¹³² göre Bertrand De Got, Fransa kralı ile bir görüşme gerçekleştirmiş ve bu sayede Papa seçilmiştir. İddiaya göre Philippe, Bertrand'dan, Boniface'ın Fransa aleyhinde yayınladığı kararların iptal edilmesi, azledilen kardinallerin tekrar göreve getirilmesi ve Tapınak Şövalyeleri tarikatının lağvedilmesi karşılığında Papalık vaadinde bulunmuştur. Bertrand ise bu şartları kabul etmiştir.¹³³ Görüşmenin gerçekleşip gerçekleşmediği konusunda farklı görüşler olsa da Tapınak Şövalyeleri tarikatının bu dönemde ortadan kaldırılması ve Kral Philippe aleyhinde verilen kararların hükümsüz sayılması dikkat çekicidir.

2.2.2.2. Taç ve Geçit Töreni

Bertrand, Bordeaux'ya başpiskopos olarak tayin edildiğinde Boniface, kendine bağlı olan piskoposlukları gezip vergi alabileceğini söylemiştir. Bölgedeki iç karışıklıklar sebebiyle ancak 1304 yılında seyahate çıkmıştır. 19 Haziran'da papa seçildiği haberi kendisine ulaşmış ve Bordeaux'ya dönerek V. Clément adını aldığını bildirmiştir. Bu olaydan hemen sonra ise kardinaller, kendisine Roma'ya yerleşmesi için bir davet mektubu göndermişler ancak Bertrand bu daveti yok saymıştır. Araştırmacılar, Roma'nın güvensiz bir yer olması, İtalyan ailelerinin Kilise'den daha etkili olmaları ve Papalık otoritesini sağlayamamaktan endişe ettiğini bu nedenle Fransa'da kalmış olduğunu iddia etmektedirler.¹³⁴

¹³² Villani Giovanni, 1275-1348 yılları arasında Florensa'da yaşamış olan İtalyan vak'anüvis yani devletin resmi tarihçisidir. Avrupa'yı temel alan tarih yorumlarıyla Hümanizmin habercilerinden biridir. Dünya tarihini anlattığı "Cronica" adlı eserine ölümünden sonra önce kardeşi Matteo ardında yeğeni Filippo devam etmiştir. "Villani, Giovanni", *AnaBritannica*, Ana Yayıncılık A.Ş. ve Encyclopedia Britannica, 1994, 31:238.

¹³³ Lizerand, *Clément V et Philippe IV Le Bel*, 24-25; Dollin du Fresnel, *Clément V*, 109-123.

¹³⁴ Renan, *Études sur la Politique Religieuse du Règne de Philippe le Bel*, 393; Favier, *Les Papes d'Avignon*, 42; Dollin du Fresnel, *Clément V*, 93.

V. Clément, taç töreninin Roma Germen İmparatorluğu¹³⁵ topraklarında bulunan Vienne şehrinde¹³⁶ yapılmasını istemiştir. Ancak Philippe; çatışma halinde olduğu İngiltere'ye göz dağı vermek amacıyla, Lyon şehrinde düzenlenmesi için baskı kurmuştur. O dönemde Rhône Nehri, Fransa ve imparatorluk toprakları arasında sınır kabul edilmiştir. Lyon şehri de imparatorluk topraklarında bulunmasına rağmen törenin yapılacağı Saint-Just Kilisesi'nin olduğu bölge Fransız tesiri altındadır.¹³⁷

Bertrand, Vienne şehrine ulaştığında,¹³⁸ kardinallerin çoğu ile İngiltere kralının göndermiş olduğu heyet hazır bulunmaktaydı. Papanın asıl amacı herkesten sonra gelerek bir nevi güç sergilemekti ancak Fransa kralı, Papa'dan da sonra gelmiştir. Philippe'in gelmesiyle tören başlamış¹³⁹ ve Kardinallerin önde geleni, Napoléon Orsini, Kilisenin mutlak gücü oluşunu simgeleyen kutsal tacı yeni papaya takdim etmiştir.¹⁴⁰

Ardından Papanın kendini halka takdim ettiği ve "Il Possesso"¹⁴¹ adı verilen geçit seremonisi gerçekleşir. Geçit alayına katılanlar belli bir düzene göre yerleştirilir. Papanın hemen yanında bulunan kişiler, dönemin en etkili kimselerini simgeler. Buna göre, Fransa kralı ve kardeşi Charles de Valois başta olmak üzere Fransız Kraliyet

¹³⁵ İmparatorluk veya "Roma Germen İmparatorluğu", Almanya, İtalya ve Arles'ten oluşan bir İmparatorluktur. Alman seçmenler tarafından seçilen ve Papanın da onayıyla Roma'da taç giyen bir İmparator tarafından yönetilmektedir. Guillemain, *Les Papes d'Avignon: 1309-1376*, 173.

¹³⁶ Günümüzde Fransa Cumhuriyeti'nin bir şehridir.

¹³⁷ Renan, *Études sur la Politique Religieuse du Règne de Philippe le Bel*, 395; Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 22-26; Dollin du Fresnel, *Clément V*, 111.

¹³⁸ Araştırmacıların belirttiğine göre Bertrand'nun yolculuğu normalden daha uzun sürmüştür (Kasım ayında ulaştığı aktarılır). Bazıları herkesten sonra gelerek bir nevi güç gösterisi sergileme düşüncesinde olduğunu iddia ederken; diğerleri, güzergâhta bulunan ve tam olarak yok edilemeyen Cathareların varlığından dolayı temkinli bir şekilde ilerlemiş olduğu kanaatindedir. Zira yapılan Haçlı Seferi sonrasında, Cathareların Kiliseye olan düşmanlıkları artmış ve zaman zaman isyan etmişlerdir. Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 22-24.

¹³⁹ Törenin Kasım ayında yapıldığı konusunda görüş birliği olmasına rağmen, günü konusunda farklı görüşler vardır. Kaynaklarda 11 kasım (Joudou, *Avignon, son Histoire, ses Papes, ses Monuments et ses Environs*, 71.), 14 kasım (Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 1:187.) ve 15 kasım (Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 22-24.) tarihleri verilmektedir.

¹⁴⁰ Favier, *Les Papes d'Avignon*, 47; Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 1:185-187; Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 22-24; Joudou, *Avignon, son Histoire, ses Papes, ses Monuments et ses Environs*, 71.

¹⁴¹ *Il Possesso* veya *cavalcata* töreni, Papanın halka kendini tanıttığı bir geçit törenidir. Ayrıca Ruhani liderin diğer liderlere karşı üstünlüğünü de simgelemektedir. Çünkü törene gelen liderler, Papanın arkasında yer almaktadır. Normal şartlarda İtalya'da yapılan bu tören, Vatikan'dan başlayarak Papanın ikamet ettiği Saint-Jean-de-Latran Bazilikasında son bulur. Martine Boiteux, "Parcours Rituels Romains à L'Époque Moderne", *Publication de l'École Française de Rome*, sy. 231 (1997): 36-37.

yönetimi en önde yer almıştır. Halk ise, Papa'yı görebilmek için duvarların üzerine çıkmıştır. Üzerinde aşırı yük bulunan eski bir duvar, alayın geçtiği esnada yıkılmıştır. Papa atından düşerken birçok insan yaralanmış ve ölmüştür. Hayatını kaybedenler arasında, Fransız hanedanından olan Bretonya dükü ve V. Clément'in kardeşi Gaillard de Got'da bulunduğu aktarılmıştır.¹⁴²

“Îl Possesso” töreninin ardından Papalık kutlamaları devam ederken, Fransız kardinaller ve İtalyan kardinaller arasında çıkan tartışma sonucunda Papanın bir diğer kardeşi de ölür. Ardından Gasconlar ile Lyon'da yaşayan halk arasında da bir tartışma yaşanır ve Gasconlar St-Just Bazilikası'na sığınmak zorunda kalır. Lyon başpiskoposu kendi halkını desteklerken, Papanın soydaşlarını haklı bulması üzerine yeni bir kriz yaşanmış ancak Fransa kralının müdahalesi ile kısa sürede kontrol altına alınmıştır.¹⁴³

Taç töreninin Roma dışında gerçekleşmiş olması ve olumsuz olayların yaşanmış olması seçilen papanın tanrı tarafından onaylanmadığı ve lanetlenmiş olduğu düşüncesini ortaya çıkarmıştır. Ancak V. Clément, uyguladığı politika ve özellikle de Fransa kralı ile kurmuş olduğu iyi ilişkiler sayesinde, halk isyana kalkışmamış böylece tahtta kalmayı başarmıştır.¹⁴⁴

2.2.2.3. *Fransa Kralı ile Lyon'da Yapılan Görüşme*

Philippe Le Bel, hem tören hem de papa ile özel bir görüşme gerçekleştirmek için Lyon'a gelmiştir. Yapılan görüşmede papanın büyük kardeşi Arnaud-Garcie de Got'a Lomagne ve Auvillars Bölgesi'nin yönetimi verilerek karşılığında kardinaller kuruluna Fransız ruhbanlar atanması istenilmiştir. V. Clément, bu talebi yerine getirerek; dördü kendi ailesinden olmak üzere on¹⁴⁵ Fransız kardinalinin atamasını gerçekleştirir. Kardinaller kurulunda yapılan bu düzenleme ile tarihte ilk defa İtalyanlar azınlıkta kalırken Fransızlar çoğunluğu elde etmişlerdir.¹⁴⁶

¹⁴² Dollin du Fresnel, *Clément V*, 130-131; Joudou, *Avignon, son Histoire, ses Papes, ses Monuments et ses Environs*, 71.

¹⁴³ Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 24-26.

¹⁴⁴ Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 1:189.

¹⁴⁵ Bazı kaynaklarda, atanan kardinallerin sayısı sekiz olarak verilmiştir. Dollin du Fresnel, *Clément V*, 135.

¹⁴⁶ Favier, *Les Papes d'Avignon*, 50-52; Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 26-28; Dollin du Fresnel, *Clément V*, 135.

Müzakereler sonucunda kararlaştırılan bir diğer madde ise Haçlı seferlerinin yeniden başlatılmasıdır. Bu konuyla ilgili iki farklı rivayet mevcuttur: Tarihçi yazar Ernest Renan'ın belirttiğine göre Philippe, papaya Haçlı seferlerini yeniden başlatması durumunda kendisinin komutanlık edebileceğini ifade etmiştir. Kralın asıl amacı komutanlık etme bahanesiyle Kilise üzerindeki etkisini artırıp, politik çıkarlarına yönelik adımlar atmaktır. Aynı zamanda dönemin en zenginleri olarak bilinen haçlıların hazinesine de el koyma fırsatı yakalamış olacaktır.¹⁴⁷ Bir diğer rivayet ise Tarihçi Rahip Christophe tarafından aktarılmıştır. Christophe'a göre papa, törene katılan krallara ve kilise teşkilatına "Kutsal Toprakları" yani Kudüs'ü Hıristiyan topraklarına dahil etmek için bir Haçlı Seferi düzenlemek istediğini bildirir. Bunun gerçekleşmesi için de ilk önce "Bizans İmparatorluğu" ele geçirilerek yeniden bir Latin İmparatorluğu kurulması gerekmektedir. Bu orduya komutanlık etmek üzere hem Philippe'in kardeşi hem de eşi Bizans İmparatorluğu hanedanından olan Charles de Valois'yı tayin etmek istiyordu. Ruhbanların Kiliseye ödemiş oldukları iki yıllık verginin tamamı ise sefer hazırlıkları için Fransa kralına verilecekti. Bu husus Charles de Valois ile görüşülmüş ve seferin 1308 yılının mayıs ayında yapılması kararlaştırılmıştır.¹⁴⁸ Avrupa'daki ekonomik sıkıntılar göz önünde bulundurulduğunda, Papanın Doğu'ya Haçlı Seferi düzenlemek istemesinin nedeni anlaşılmaktadır. Ancak İlk rivayete bakıldığı zaman teklif Fransa kralından gelmekte ve önderlik yapabileceğini ifade etmektedir. İkinci rivayette ise teklif V. Clément'ten gelmekte ve kralın kardeşinin önderlik yapmasını istemektedir. Sonuç olarak her ikisinde de Fransa'nın öncülüğünde gerçekleşecek olan bir Haçlı Seferi vardır. Bu olaya, ilerleyen zamanlarda Philippe'in Tapınak Şövalyeleri tarikatını ortadan kaldırmak istemesi de eklenince, ilk rivayet daha olası görünmektedir.

¹⁴⁷ 1306 yılında Fransa, Flandra kontluğu ile yaptığı savaştan sonra ekonomik açıdan zor durumdadır. Yahudilerin mallarına el konulmuş, halktan vergiler alınmıştır. Madeni paralarda bulunan değerli madenlerin miktarı azaltılmış ve bu durum enflasyona sebep olmuştur. Halk ise isyan etmiş ve Kral, Paris'te bulunan Tapınak şövalyelerine sığınmak zorunda kalmıştır. Burada bir süre kalan Philippe, tapınakçıların hazinesini görmüştür. İddialara göre Kral, bu hazineye sahip olmak için Tarikata iftira atarak (bazı kaynaklarda iftira olmadığı ifade edilir) yok edilmesine sebep olmuştur. Dollin du Fresnel, *Clément V*, 152-154.

¹⁴⁸ Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 1:191-92; Renan, *Études sur la Politique Religieuse du Règne de Philippe le Bel*, 397-398; Dollin du Fresnel, *Clément V*, 152-154.

Üçüncü olarak, Papa Boniface'ın Fransa aleyhinde yapmış olduğu icraatlar görüşülmüş ve Fransa kralı, aleyhinde yayınlanmış olan bütün emirnamelerin iptalini talep etmiştir. Papa bu talebi yerine getireceğini ifade ederek 2 Şubat 1306 tarihinde dini otoritenin sivil otoriteden üstün olduğunu bildiren “*Unam Sanctam*” ve “*Clericis Laicos*” emirnamelerini iptal etmiştir. Ancak ilerleyen zamanlarda Fransa Kralı Philippe, emirnamelerin iptali ile yetinmeyerek Boniface'ın heretik olduğuna hükmedilmesi talebinde bulunmuştur.¹⁴⁹

Dördüncü olarak, Fransa'nın Guyenne Bölgesi'nde bulunan İngiltere hakimiyeti ele alınmıştır. XIII. yy'a kadar Plantagenêt Hanedanlığı¹⁵⁰ tarafından yönetilen bölge, günümüzdeki Fransa topraklarının yarısından fazlasını kapsamaktaydı. Üstelik İngiltere'nin ordusu da onların kontrolünde bulunmaktaydı. Durumdan rahatsız olan Philippe; bölgede hakimiyet sağlamak istediğini belirtmiştir. Böylece hem ülkesini emniyete alacak hem de İngiltere'ye karşı üstünlük sağlamış olacaktır.¹⁵¹

Son olarak Tapınak Şövalyeleri tarikatı¹⁵² mevzusu görüşülmüştür. Kral, Tarikat hakkında birtakım suçlamaların bulunduğunu bu nedenle lağvedilmeleri

¹⁴⁹ Favier, *Les Papes d'Avignon*, 48.

¹⁵⁰ Capétien (Philippe Le Bel'in hanedanı) ve Plantagenêt aileleri Fransız hanedanlarındandır. Eskiden beri rekabet halinde bu aileler, Plantagenêt'lerin İngiltere ile evlilik yoluyla akraba olmaları sürtüşmeleri daha da şiddetlendirmiştir. Bu durum “Yüzyıl Savaşları” adı verilen savaşın çıkmasına sebep olmuştur. *Le Petit Larousse Illustré*, 1380.

¹⁵¹ Favier, *Les Papes d'Avignon*, 49.

¹⁵² Tapınak Şövalyeleri, 1099'da Kudüs'ün Haçlılar tarafından zaptından sonra, Kudüs'e gelen Hıristiyan hacıları korumak ve bölgenin güvenliğini sağlamak amacıyla, Fransız soylusu olan Hugues de Payns tarafından 1119/1120 yılında (yabancı kaynaklarda 1118 yılında kurulduğu ifade edilmektedir. Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 32.) Kudüs'te kuruldu. Dokuz kişilik bir şövalye grubu tarafından yoksulluk, itaat ve erdemlik (bekaret) yemini ederek bir sivil toplum kuruluşu hüviyetinde ortaya çıkan tarikat resmi olarak Nablus Konsili'nde kurulmuştur. 1129 yılında Papalık tarafından resmi olarak tanındığı Troyes Konsili'ne kadar St. Augustin yasalarına bağlı bir yaşam sürdürmüştür. (Muhittin Çeken, “Tapınak Şövalyeleri'nin Yol Haritası: 1129 Tarihli Tüzük ve Düşündürdükleri”, *Tarih ve Gelecek Dergisi* 5, sy 3 (Aralık 2019): 670-687, <https://doi.org/10.21551/jhf.652947>.) İlerleyen zamanlarda askeri bir tarikat hüviyetini kazanarak doğrudan papaya bağlanmışlardır. Bu sebeple onlardan vergi talep edilememekte ve elde ettikleri ganimetler kendilerinde kalmaktadır. Ayrıca halk değerli eşyalarını onlara emanet etmiştir. Bu durum kısa zamanda dönemin bankerleri haline gelmelerini sağlamıştır. Kaynaklarda, krallara borç verebilecek konuma ulaştıkları aktarılır. (Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 34.) Örneğin, eski Fransa kralı IX Louis, Memlûklüler ile yaptığı haçlı savaşı sırasında esir düşmüştür. Fransa'da bulunan ekonomik problemler nedeniyle kralın serbest kalması için ödenmesi gereken fidye, Tapınakçılar tarafından ödenmiştir. Ancak ilerleyen zamanlarda Kudüs'ün hakimiyeti Müslümanlara geçmiş, Hıristiyan alemi yavaş yavaş toprak kaybetmeye başlamış ve o bölgedeki hakimiyetleri sona ermiştir. Haçlılar ise bağışları toplamaya devam etmiş ve krallara itaat etmedikleri

gerektiğini söylemiştir. Amalric Auger,¹⁵³ tapınakçılara karşı yapılan ilk suçlamaların Cathare'ların bulunduğu bölgeden geldiğini ifade eder. İddia edildiğine göre, eski bir tarikat mensubu, hapiste iken Tapınakçıların tarihsel İsa'yı ve onun çarmıha gerilmesi gibi bazı Hıristiyan inanç ilkelerini inkâr ettiklerini, başka kültlere inandıklarını ve sadece daha fazla mala sahip olmak için savaştıkları itirafında bulunmuştur.¹⁵⁴ Belirtilen bir başka husus ise, bu davanın başında Nogaret'nin bulunduğudur. Nogaret'nin dedesi Cathare mezhebini benimsediği gerekçesiyle Tapınakçılar aracılığıyla yapılan takibat sonucunda Kilise tarafından yakılmıştır. Bu nedenle, ithamların doğru olmadığı ve Nogaret'nin intikam almak istediği yönünde iddialar bulunmaktadır. Bunun üzerine Papa, derinlemesine bir araştırmanın yapılacağını bildirmiştir.¹⁵⁵

V. Clément'in, Tapınakçılar ile ilgili işleri ağırdan alması, Kral'ın işine gelmediği için Nogaret aracılığıyla, işleri hızlandırmadığı takdirde Boniface hakkında dava açılmasını talep edeceğini bildirir. Bu sırada Papa rahatsızlığı nedeniyle istirahate çekilmiş¹⁵⁶ ve araştırma da askıya alınmıştır.¹⁵⁷

2.2.2.4. Poitiers Görüşmesi (1307) ve Sonrasında Yaşanan Olaylar

Yaklaşık bir sene sonra Philippe, V. Clément ile görüşmek istediğini belirtmiş ve 1307 yılının nisan ayında Poitiers'de (Puvatya) buluşma kararı alınmıştır. Çeşitli sebeplerden dolayı mayıs ayında ancak gerçekleşen görüşmede ilk olarak, Fransa-

için; başta Fransa kralı olmak üzere, okları üzerlerine çekmişlerdir. Dollin du Fresnel, *Clément V*, 143-152.

¹⁵³ Amalric Auger, V. Clément'in biyografisini yazan kişilerden biridir.

¹⁵⁴ Rivayete göre, "Squin de Florin adında bir soylu, Fransız hapisanesinde esir iken yanına bir tapınak şövalyesi getirilir. İki esire de ölüm cezası verildiği için birbirlerine hayat hikayelerini anlatırlar. Tapınak şövalyesi, tarikata girmeden önce günahkâr biri olduğunu ve tarikat mensubu olduktan sonra da bazı günahları işlemekten geri durmadığını hatta Tapınak Şövalyelerinin genelinin böyle olduğunu söyler. Squin ise bu ifadeler sayesinde idamdan kurtulabileceğini düşünerek Philippe ile görüşme talebinde bulunur. Kral derhal huzuruna getirilmesini emreder ve olanları dinler. İfadeleri doğrulamak üzere, esir olan iki tapınak şövalyesinin ifadesine başvurur. İfadeleri tutarlı bulan Kral, amacından sapmış olan Tapınak şövalyeleri tarikatının ortadan kaldırılması gerektiğine kanaat getirmiştir." Ayrıca Boniface ve Philippe arasındaki güç savaşında, Tapınakçıların açıkça Papa'yı desteklemiş olmaları ve XI. Benoît'in Tapınakçılardan vergi alınabileceğine dair yayınlamış olduğu fermanına rağmen Tapınakçıların vergi ödememiş olmaları sebepler arasında zikredilmektedir. Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 247-250.

¹⁵⁵ Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 29-36.

¹⁵⁶ Hastalığının mide kanseri olabileceği ifade edilmektedir. Dollin du Fresnel, *Clément V*, 131.

¹⁵⁷ Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 30-31.

İngiltere gerginliği ele alınmış ve sulh için İngiltere Kralı II. Edward'ın, Philippe'in kızı İsaabelle ile evlenmesi kararlaştırılmıştır. Hemen ardından Flandra Kontluğu ve Fransa problemi değerlendirilmiş ve Flandra'nın savaş tazminatı ödemesine karar verilmiştir. Bir diğer mesele ise Macaristan problemidir.¹⁵⁸

1290 yılında Macar kralı ölmüş ve veliaht bırakmadığı için; başta yeğeni olmak üzere, birçok kişi adaylığını ortaya koymuştur. Macaristan doğrudan Kiliseye bağlı olduğundan ancak papa tayini ile kral olunabiliyordu. V. Clément'e kadar boş kalan kraliyet tahtına, 1307 yılında eski kralın yeğeninin oğlu tayin edilmiştir. Ayrıca bunun bir Papalık emirnamesi olduğu hatırlatılarak başkaldıranların heretik ilan edileceği bildirilerek olay çözülmüştür.¹⁵⁹

Bu sırada, 1253'de Fransa Kralı IX. Louis tarafından Çin'e gönderilmiş olan misyoner Jean de Montecorvino'nun faaliyetleri sonucunda Tatar halkından bazı kimselerin Roma Hıristiyanlığını kabul ettiğini bu nedenle daha fazla din adamına ihtiyaç olduğu bilgisi gelmiştir.¹⁶⁰ Bunun üzerine V. Clément, Jean de Montecorvino'yu Pekin'e başpiskopos olarak atadığını bildirerek birkaç din adamı gönderir. Ancak Avrupa'da yaşanan “Çoklu Papa Dönemi” ve Reform nedeniyle misyonerlik faaliyetleri 1570 yılına kadar sekteye uğramıştır.¹⁶¹

Görüşülen bir diğer konu ise Tapınak Şövalyeleri tarikatıdır. Philippe ısrarla davanın açılmasını talep etmekte, Papa ise kralı geçiştirmektedir. Bunun üzerine Haçlı

¹⁵⁸ Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 1:196-198.

¹⁵⁹ Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1:198-200.

¹⁶⁰ 1839 yılında Çin'e gönderilen misyonerlerden biri olan Évariste Régis Huc, Çin hakkında eser yazmıştır. Eserinde Venedikli tüccar Polo ailesinin Çin'e kadar gitmeyi başardığını anlatır. Aktardığı bilgilere göre, Polo Ailesiyle tanışan Kubilay Han, Hıristiyanlık hakkında bilgi almış ve Kudüs'te bulunan gaz yağından kendisine getirmelerini rica etmiştir. Tüccarlar önce Kudüs'e uğramış ardından papaya bilgi vermek amacıyla Venedik'e dönmüşlerdir. Fakat Papa ölmüş ve Konklav devam ettiği için bilgi veremedi; bu sefer Marco Polo ile birlikte, tekrar Çin'e gitmişlerdir. Kubilay Han, Marco Polo'nun birçok dil bilmesinden faydalanabilmek adına hizmetine almıştır. On yedi yıl sonra Polo ailesi ülkelerine dönmüşler ancak Venedik'teki savaşta esir düşmüşlerdir. Marco, hapiste bulunduğu sırada bir eser kaleme alarak Çin'deki halktan bahsetmiştir. Marco'nun aktardığı bilgilere göre, orada Nestûri Kilisesi'ne mensup Hıristiyanlar bulunmaktadır (Çin'de Nestûri Kilisesi'ne mensup Hıristiyanların bulunduğu bilgisi, Talha Fortacı'nın “Doğuştan Günümüze Nestûri Kilisesi” adlı eserinde de yer almaktadır). Évariste Régis Huc, *Le Christianisme en Chine et Tartarie et au Tibet*, c. 1 (Paris: Gaume Frères, 1857), 367-382, https://books.google.com.tr/books?id=pMk9AJVXrO8C&printsec=frontcover&hl=fr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=true.

¹⁶¹ Dollin du Fresnel, *Clément V*, 204-212.

Seferi için yapılan hazırlıklar durdurularak bir nevi göz dağı verilmiştir. Şantaj malzemesi haline gelen sefer nedeniyle V. Clément, kralın bütün isteklerini yerine getirmiştir. Bunlardan biri ise Boniface'ın ölümü nedeniyle açılan ve başta Nogaret olmak üzere birçok kişinin soruşturulduğu Anagni davasının kapatılmasıdır. Papa bu davayla ilgili olan herkesin beraatına hükmeder. Ancak bu karar da Philippe'e yeterli gelmez ve halk arasında Tapınakçılar aleyhinde söylentilerin yayılmasını sağlar. Böylece itibarını kaybeden tarikat yargılanabilecektir.¹⁶²

Fransa kralının, tarikatın yargılanması için papa ile görüşeceği bilgisi Tapınak Şövalyelerine ulaşmış ancak kutsal bir statüye sahip olmaları ve dönemin bankerleri olmaları sebebiyle bu durumu ciddiye almamışlardır. Tarih boyunca Papalık tarafından desteklenen bu tarikatın ortadan kaldırılmayacağı düşünülmüştür. Savaş içerisinde olan Fransa'nın ekonomik problemleri olduğundan Yahudilerin mal varlıklarına el koymuştur.¹⁶³ Gasp edilen malların ihtiyaçları karşılamaması, Tapınakçıların hazinesini hedef almasına sebebiyet vermiştir.¹⁶⁴

V. Clément ise Haçlı Seferinin hazırlıklarını tamamlamak için Tapınak Şövalyelerinin son lideri olan Jacques de Molay'ı getirmişti. Amacı seferi bahane ederek hem tarikata hem de Boniface'a karşı dava açmak isteyen kralı oyalamaktı ancak yayılan söylentiler nedeniyle sefer ertelenmiştir. İngiltere kralından destek almayı ümit eden Papa, ölüm haberini almasıyla Tapınak Şövalyeleri'nin yargılanmaları için davanın resmen açıldığını ve detaylı araştırmanın başladığını bildirir. Suçlu bulunmaları halinde iki teklif sunulmuştur. İlki Tapınak Şövalyeleri ve Hospitaliers Şövalyelerini (Rodos Şövalyeleri)¹⁶⁵ birleştirmek; diğeri ise her iki

¹⁶² Favier, *Les Papes d'Avignon*, 52.

¹⁶³ O dönemde, oturma ve çalışma izni olduğuna dair belgeleri bulunan tüm Yahudiler Fransa topraklarında ikamet edebiliyordu. Bu belge sayesinde nerede yaşadıklarını bilen krallar, ne zaman ekonomik kriz ile karşı karşıya gelseler Yahudileri sınır dışı ederek mallarına el koymuşlardır. (Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 34.) 1306 yılında Philippe; Flandre Savaşı sonrasında, Yahudilerin mallarına el koyarak sınır dışı etmiştir. Bu Yahudiler ise Kilise topraklarına yerleşerek büyük bir toplum oluşturmuşlardır. Papanın onları hoşgörü ile karşılaması, kendi ibadetlerini icra etmelerine ve kendi mahkemelerini kurmalarına izin vermesi sonucunda, kendilerine "Papanın Yahudileri" denilmiştir. Ayrıcalıklı bir konumda bulunan "Papanın Yahudileri"ne, V. Clément'ten sonraki dönemlerde de dokunulmamıştır. Dollin du Fresnel, *Clément V*, 189-190.

¹⁶⁴ Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 34.

¹⁶⁵ Orta Çağ İslâm tarihçilerinin, adını "İsbitâriyye" şeklinde Arapçalaştırdıkları Hospitalier (yolcu ve yabancıları konuk edip ikramda bulunan) tarikatının ortaya çıkışı Tapınakçılardan (Templiers) biraz daha eskidir. Kudüs'e giden hacılara sağlık hizmetleri sunan bir hayır kuruluşu olan bu tarikat, XII.

tarikatin lağvedilmesi ve yerine yeni bir askeri tarikat oluşturulmasıdır. Ancak Hospitaliers Tarikati halk tarafından desteklendiği için ikinci teklif kabul görmemiştir. Üstat De Molay ise birleştirilme fikrine karşı çıkmıştır. V. Clément ise, Tapınak Şövalyeleri tarikatininki kadar olmasa da büyük bir hazineye sahip olan Hospitaliers şövalyelerinin ortadan kaldırılması taraftarıdır. Böylece hazineleri Kiliseye kalacaktır. Fakat anlaşma sağlanamayacağını fark eden papa, hastalığını bahane ederek görüşmeyi ertelemiştir.¹⁶⁶

Poitiers görüşmesinde istediği neticeye ulaşamayan kral, inisiyatif kullanarak 13 Ekim 1307 tarihinde topraklarında bulunan tüm Tapınakçıların tutuklanmasını ve mal varlıklarına el konulmasını emreden bir ferman yayınladı. Ayrıca Fransız ordusunun sorgulama hakkının bulunduğunu bu sebeple, Kiliseye bağlı olarak faaliyet gösteren Engizisyon mahkemelerinden sorumlu olan heyeti beklemeden icraata geçmeleri gerektiğine dair bir de not bulunmaktaydı. Kralın bildirmiş olduğu bir diğer husus ise yazılı itirafta bulunan kişilerin tövbe etmeleri halinde hayatlarının bağışlanacağı, itirafta bulunmayanlara ise her türlü işkencenin yapılabileceği ve ısrarla inkâr edenlerin ise ölümle cezalandırılacağı yönündedir. Bunun üzerine ülke genelinde eş zamanlı baskınlar düzenlenmiş ve tutuklamalar gerçekleşmiştir. Araştırmacılar bu kadar kısa sürede bu olayın planlanmış olamayacağını, kralın çok önceden bu durumu planlamış olduğunu ifade etmişlerdir. Böyle bir yazı ancak papanın onayı ile yayınlanabileceğinden, Katolik alemi Kilisenin dahili olduğunu düşünmüştür. V. Clément otoritesinin hiçe sayılmış olmasından rahatsız olsa da muhtemelen halkın bu durumu bilmesini istemediğinden kraldan sadece davanın kendisine devredilmesini istemiştir.¹⁶⁷

14 Ekim’de Notre-Dame de Paris Katedrali’nin salonunda gerçekleşen mahkemede Tapınakçılar, Paris Üniversitesi İlahiyatçıları, Katedralin ruhbanları, Engizisyon mahkemelerinden sorumlu olan görevliler ve birkaç kraliyet yetkilisinin

yy.’da başına Raymond de Puy’un gelmesiyle; öncelikli görevi Müslümanlara karşı savaşmak olan, bir şövalye tarikatı hüviyetini kazanmıştır. Saint Jean şövalyeleri, Rodos şövalyeleri ve Malta şövalyeleri olarak da bilinmektedirler. Ramazan Şeşen, “Dâviyye ve İsbîtiyye”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 9 (İstanbul: TDV Yayınları, 2012), 19-21.

¹⁶⁶ Favier, *Les Papes d’Avignon*, 54-55.

¹⁶⁷ Favier, *Les Papes d’Avignon*, 55; Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 35-37.

huzurunda başta heretiklik olmak üzere birçok suçtan yargılanmışlardır. İfadeleri alınan şövalyeler suçlamaları kabul etmişlerdir.¹⁶⁸ Üstelik Jacques de Molay; halkın huzurunda, kendi kabul töreninde haça tükürmesini istediklerini ancak toprağa tükürdüğünü ifade ederek pişman olduğu yönünde açıklamalarda bulunmuştur. Ardından Nogaret, De Molay adına sahte bir evrak düzenleyerek Tapınakçılardan yapılan bütün suçlamaları kabul etmelerini istemiştir. Belgeyi gören Şövalyelerin çoğu itirafçı olurken cüzi bir kısmı reddetmiştir.¹⁶⁹

İtirafı duyan V. Clément, kişisel işlerinden sorumlu olan eski bir Tapınak tarikatı mensubundan itirafların doğruluğunu teyit etmesini ister. Latince “Camarlengus”¹⁷⁰ denilen bu kişi tarikata giriş ve kıdem yükseltme törenlerinde buna benzer uygulamaların yapıldığını aktarır. Papa aldığı bilgilerden sonra 23 Kasım 1307’de yayınladığı bir emirname ile Hıristiyan âlemindeki bütün prenslerden tapınakçıları tutuklamalarını emreder. Ayrıca bir mahkeme düzenleyeceğini ve suçsuz bulunmaları sonucunda mal varlıklarının iade edileceğini; suçları ispat edildiği takdirde Tapınak şövalyelerinin hazinesinin Kiliseye teslim edilmesi gerektiğini belirtmiştir.¹⁷¹

Papa, Kral Philippe ile görüşmek üzere Kardinal Bérenger Frédol ve Kardinal Étienne de Suizy’yi görevlendirmiştir. Bu kardinallerin hem diplomatik ilişkileri iyi hem de kral tarafından sevilen kimselerdir. Kraldan tapınakçıları teslim etmesini istemiş ancak talepleri geri çevrilmiştir. Akabinde Papa V. Clément, kilise yönetimi ile bir araya gelmiş ve istişareler sonucunda iki farklı görüş ortaya çıkmıştır. Fransa karşıtı olan kesim kralın sert bir şekilde uyarılması gerektiğini ifade ederken, destekleyenlerin oluşturduğu kesim ise Tapınak Şövalyelerinin daha ağır bir suç işlediklerini bu nedenle kralın bu hareketinin mazur görülmesi gerektiğini bildirmişlerdir. Bunun üzerine papa, kardinalleri yeniden krala göndererek Şövalyeleri

¹⁶⁸ İddia edildiğine göre Philippe, Tapınak Şövalyelerinin lideri olmak isteyen Şövalye Hugues de Pairaud’ya suçlamaları kabul ettiği takdirde kendisinin lider olmasını sağlayacağını vaat eder. De Pairaud ise itirafçı olur. (Dollin du Fresnel, *Clément V*, 158.) Ancak, Tapınak Şövalyelerinin resmi sayfasında böyle bir bilgiye rastlanmamıştır.

¹⁶⁹ Dollin du Fresnel, 159-163; Favier, *Les Papes d’Avignon*, 56.

¹⁷⁰ Fransızca “Camérier” olarak ifade edilen kelimenin Türkçe karşılığı “odacıdır”. Yani papanın kişisel işlerinden sorumlu olan hizmetkârdır.

¹⁷¹ Dollin du Fresnel, *Clément V*, 163.

teslim etmediği takdirde aforoz edileceğini bildirir.¹⁷² De Molay ile görüşen kardinaller, son Tapınak liderinin işkenceler sebebiyle o yönde ifade verdiğini aktarmışlardır. Gelişmelerden haberdar edilen papa, 1308 yılının ocak ayının sonlarında, yayınladığı bir bildiri ile engizisyon mahkemelerini azlettiğini bildirerek, davanın yalnızca kilise tarafından yürütüleceğini, bu nedenle tapınakçıları ve hazinelerini kendilerine teslim etmelerini istemiştir.¹⁷³

Köşeye sıkışan kral, hukukçularını bir araya toplar ve bir çözüm bulmalarını ister. Pierre du Bois adında bir avukat, tek çarenin papayı şahsiyeti ile tehdit etmek olduğunu söyler. İddiaya göre Papa, Périgord kontunun eşi olan Brunnissende de Périgord ile bir ilişkisi bulunmakla beraber yapmış olduğu görevlendirmelerde donanımlı olmadıkları halde kendi ailesine öncelik vermiştir. Bunun üzerine kardinaler kurulu ve kralın adamları ile birlikte toplantı düzenlenmiştir. Philippe'in hukukçularından olan Guillaume de Plaisians, Tapınak şövalyeleri aleyhinde bir konuşma yaparak toplantıda bulunanları etkilemeye çalışmıştır. Hemen sonra Philippe, Papanın ivedilikle karar vermesini sağlamak amacıyla Boniface'ın heretik ilan edilip ve istifa etmiş olan Papa V. Célestin'in (1209?-1296) azizleştirilmesi gerektiğini öne sürerek üstü kapalı bir şekilde şantajda bulunmuştur. V. Clément nihai kararını bildirmek üzere iki sene sonra Fransa'nın Vienne şehrinde bir ekümenik konsil düzenleyeceğini duyurmuştur.¹⁷⁴

Toplantıdan sonra, İtalya'da iç karışıklıkların çoğaldığı hatta Roma'daki Saint-Jean de Latran Bazilikası'nda yangın çıktığı haberi ulaşmıştır. Lyon'da gerçekleşen taç töreninden beri farklı şehirlerde ikamet eden V. Clément hem İtalya'daki olayları gerekçe göstererek hem de politik bir hamle olduğunu ifade ederek, Avignon şehrine yerleşeceğini bildirmiştir.¹⁷⁵ 3 Mart 1309 tarihinde, Papanın şehre ulaşmasıyla, gelenekçi ve muhafazakâr Katoliklerin "Hıristiyanlığın Babil Sürgünü" adını

¹⁷² Dollin du Fresnel'e göre Tapınak Şövalyelerini kurtarmanın tek yolu aforoz etme hakkının kullanılmasıdır.

¹⁷³ Dollin du Fresnel, *Clément V*, 164-166.

¹⁷⁴ Dollin du Fresnel, 166-169.

¹⁷⁵ Bazı kaynaklarda; İtalyanların kendisine olan nefretinden dolayı Roma'ya dönemediği, (Renan, *Études sur la Politique Religieuse du Règne de Philippe le Bel*, 427-428.) bazılarında ise Fransa kralının desteğini kaybetmemek için dönmediği iddia edilmiştir. Joudou, *Avignon, son Histoire, ses Papes, ses Monuments et ses Environs*, 73.

verdikleri¹⁷⁶ ve çoğunlukla “Avignon Papalığı” olarak bilenen dönem başlamış bulunmaktadır.¹⁷⁷

V. Clément’in bu kararından sonra; her ne kadar kaynaklarda papanın geçici bir süreliğine bu şehri tercih ettiği bildirilmiş olsa da kardinallerin önde geleni olan Mathieu Rosso’nun “Gascon’ları iyi tanırım. Kilise, İtalya’ya uzun bir süre dönmeyecektir” şeklinde bir ifade kullandığı aktarılmıştır.¹⁷⁸

Kilise, Avignon’da tüm personelinin ikamet edeceği büyük bir yer bulunmamasından dolayı şehrin farklı yerlerine ve civar ilçelere yerleşmiştir. Papa, yakın tebaasıyla birlikte Avignon’da bulunan bir Dominiken manastırında kalırken kardinallerin bir kısmı Orange şehrinde ikamet etmişlerdir.¹⁷⁹

Avignon şehrinin ikliminden bunalmış olan Papa; Avignon’a yaklaşık 50 km uzaklıkta bulunan “Le Groseau” şehrine bir yazlık inşa ettirmiş ve Papalığa ait bir üzüm bağı oluşturmuştur. Ardından Carpentras’ya daha yakın olan “Caromb” şehrinde de bir su kanalı oluşturarak Carpentras şehrinin su ihtiyacını karşılamıştır. Daha sonra Avignon’a dönmüş ve Kilise belgeleri ile Boniface’ın el yazması eserlerinden oluşan şahsi kütüphanesini kurmuştur.¹⁸⁰

Bu sırada Papanın hastalığı nüksetmiştir. Durumu kötüleştiği için dönemin tabibi olan Arnaud de Villeneuve’in¹⁸¹ ilgilenmesi istenmiş ve Villeneuve, yaklaşık iki ay boyunca bu görevi sürdürmüştür. O dönemlerde, zehirlenmeler yaygın olduğundan genellikle panzehir türünden tedaviler uygulanmıştır. Zehirlenmiş kimselere uygulanan tedaviler arasında, sarımsak ve horoz kanı ile karıştırılmış şarap veya şaraba karıştırılmış ceviz, bal, zencefil, karanfil ve tarçın bulunmaktadır. O dönemin insanları, bu karışımların kırk gün boyunca tüketilmesi halinde şifa bulacaklarına

¹⁷⁶ Paladilhe eserinde, Papalığın şehre gelmesinin ardından ticaretin gelişerek lüks bir yaşam sunduğunu ve dini başkentten ziyade bir ticaret merkezi haline geldiği için “Hristiyanlığın Babil Sürgünü” denildiğini ifade etmektedir. Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 44-45.

¹⁷⁷ Dollin du Fresnel, *Clément V*, 167-69; Renan, *Études sur la Politique Religieuse du Règne de Philippe le Bel*, 427-28; Joudou, *Avignon, son Histoire, ses Papes, ses Monuments et ses Environs*, 73; Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 44-45.

¹⁷⁸ Joudou, *Avignon, son Histoire, ses Papes, ses Monuments et ses Environs*, 73.

¹⁷⁹ Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 1:220-221.

¹⁸⁰ Dollin du Fresnel, *Clément V*, 190-192.

¹⁸¹ Arnaud de Villeneuve, Montpellier Üniversitesinde ilahiyatçı bir tıp profesörüdür.

inanmışlardır. Papaya uygulanan tedaviler etkili olmadığından daha masraflı yöntemlere geçilmiştir. Zümrüt taşı toz haline getirilerek bir sıvı ile karıştırılmıştır. Bu karışımın zehirlenmiş olan kimseler için bir panzehir olduğu kabul edilmiştir. Daha sonra Arnaud'un öğrencisi olan Vital du Four,¹⁸² Ruhani liderin sağlığından sorumlu olmuştur. Vital, iyileştirici etkiye sahip olduğuna inandığı ve “ab-ı hayat” (Eau-de-vie)¹⁸³ adını verdiği bir karışım hazırlamıştır. Ayrıca bu karışımın belli bir ölçüde ve devamlı olarak uygulandığında insan ömrünün uzayacağına inanmıştır. V. Clément'e uygulanan bu tedavi ile ağrıları hafifletilmiş olsa da hastalığı tedavi edilememiştir.¹⁸⁴

2.2.2.5. İtalya'da Yaşanan Gelişmeler

Fransa'da V. Clément konsil düzenleme kararı alırken İtalya'da Roma İmparatoru Albert suikast sonucu hayatını kaybetmiş ve imparatorluk seçimleri gündeme gelmiştir. Albert'in yeğeni imparatorluğun kendisine verilmesini beklerken kral Philippe, kardeşi Charles de Valois'yı aday göstererek bütün gücü elinde bulundurmayı hedeflemiştir. Ancak papa bu kadarına razı olmamış ve Kardinal Prato ile yaptığı görüşme sonrasında Luxembourg kontu olan Henri'nin¹⁸⁵ seçilmesini sağlamıştır.¹⁸⁶ V. Clément, Henri'nin seçilmesini sağlamış olmasına rağmen ancak sekiz ay sonra meşruluğunu tanımış ve taç töreninin; Philippe'in müdahaleleri neticesinde, iki yıl sonra yapılacağını ilan etmiştir.¹⁸⁷ Binaenaleyh yatışması beklenen çatışmalar daha da şiddetlenmiş ve İtalya iç savaşa doğru sürüklenmiştir.

Philippe'in baskıları sonucunda Boniface'ın yargılanacağı davanın açılmasına karar verilmiştir. Eski papanın destekçileri; başta kardinal Jacopo Caetani Stefanesci olmak üzere, Fransa kralının kilise işlerine dahil oluşunu ve Papalığın Roma dışında

¹⁸² Vital Du Four, Montpellier Üniversitesi'nin ardından İtalya'nın güneyinde bulunan Salerne Üniversitesi'nde tıp eğitimi almıştır. Salerne'de, İbn-i Sina ve İbn Rüşd'ün eserlerinden ders görmüştür.

¹⁸³ Bu karışım XVII. yy'da, Fransa'nın “Armagnac” adıyla tanınmış olan şarabıdır.

¹⁸⁴ Dollin du Fresnel, *Clément V*, 192-196.

¹⁸⁵ Araştırmacıların belirttiğine göre Luxembourg Kontluğu küçük bir yerdir. Bu sebeple Henri'nin asıl amacı, Kilisenin ve İtalya'nın desteğini alarak hazinesini doldurup ekonomik açıdan güçlü bir duruma gelmektir. Favier, *Les Papes d'Avignon*, 63.

¹⁸⁶ İmparatorluk seçimlerinde, Alman prensleri tarafından seçilen kişinin önce papa tarafından onaylanması ardından taç töreni düzenlenerek yine papa tarafından tacın takdim edilmesi yani bir nevi kutsanması gerekmektedir.

¹⁸⁷ Favier, *Les Papes d'Avignon*, 82-84; Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 1:210-212.

bulunmasını gerekçe göstererek, bu davanın politik bir hamle olduğundan iptal edilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.¹⁸⁸

Diğer taraftan İtalya’da bulunan ve iki düşman taraf olan Guelfes ve Gibelins boyları arasındaki gerginlik artmış ve iç savaşa dönüşmüştür. Kardinal Stefanesci ise hem bölgede sulh sağlamak hem de Fransa kralına karşı güçlü bir ittifak oluşturmak amacıyla Henri’nin kızını ve Napoli Kralı Robert d’Anjou’nun evlendirilmelerini önermiştir. Ancak taraflar arasında uzlaşma sağlanamamış ve papanın bu girişimi sonuçsuz kalmıştır.¹⁸⁹

Gündemi meşgul eden bir başka konu ise Ferrara Bölgesi’dir. Ticaret güzergahında bulunan “Pô Nehri” bu bölgeden geçmektedir. Bu nedenle ekonomik açıdan güçlü olan ve kilise topraklarında bulunan Ferrara bölgesine “Fresco” ailesi hâkim olmak istemişti. V. Clément, böylesi bir gelir kaynağını kaybetmek istemez ve olaya müdahale etmesi için Kardinal Arnaud de Pélargue’ı görevlendirmiştir. Kardinal, bu savaşın kafirlere karşı yapılanlardan bir farkı olmadığını belirterek yağmalama izinlerinin de bulunduğunu ifade etmiştir. Bunun üzerine farklı bölgelerden gelen insanlar ile büyük bir ordu oluşturulmuş ve yapılan savaş sonrası kilise galip gelerek topraklardaki hakimiyetine devam etmiştir. Ardından Papalık adına yönetmesi için bölge Napoli Krallığına devredilmiştir. Ancak Kral Robert’in uygulamış olduğu sert politika sebebiyle halk isyan başlatmış ve askeri birlikleri yok etmiştir. Bölgenin Este Krallığına bağlanması ile uzun süreli bir barış dönemi sağlanmıştır.¹⁹⁰

2.2.2.6. Vienne Konsili (16 Ekim 1311 – 6 Mayıs 1312)

Vienne şehrinde¹⁹¹ yapılacak olan konsil için üç ana başlık belirlenmiştir. Bunlar, Tapınak Şövalyeleri Tarikatı, Haçlı Seferleri ve reform çalışmalarıdır. Bunların dışında birkaç konuya daha değinilmiş ancak yoğun olarak tartışılmamıştır.

¹⁸⁸ Favier, *Les Papes d’Avignon*, 60.

¹⁸⁹ Favier, *Les Papes d’Avignon*, 74-78.

¹⁹⁰ Favier, *Les Papes d’Avignon*, 80-82; Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 1:224-230.

¹⁹¹ Lyon’un güneyinde bulunan Vienne şehrinde gerçekleşmiştir. Şehir Viyana adıyla da bilinmektedir.

Bu nedenle tarikatın ve Boniface'ın meseleleri ayrı başlıklar altında değerlendirilirken diğer konular aynı başlık altına aktarılacaktır.

a. Tapınak Şövalyeleri Tarikatı

Papa, hapiste bulunan Tapınak Şövalyelerinin ifadelerini almak üzere üç kişilik bir komisyon oluşturmuştur. Komisyonun raporlarına göre; aralarında Jacques de Molay'ın bulunduğu, Tapınakçılardan bazıları yapılan bütün suçlamaları reddetmiş bazıları ise bir kısmının doğru olduğunu ancak sadece formalite gereği yapıldığını söyleyerek daha önce vermiş oldukları ifadeleri yalanlamışlardır. Ayrıca komisyon, günahkâr olan tapınakçıların tövbe etmiş olduklarını, itirafların iki senelik bir işkence sürecinden sonra yapıldığını¹⁹² ifade ederek heretik olmakla suçlanamayacaklarını ancak tarikatın onurunu kurtarmak adına Hospitaliers Tarikatı ile birleştirilmesi gerektiğini bildirmişlerdir. Rapor sonucunda Papa V. Clément, konsili erteleme kararı almıştır.¹⁹³

Philippe, Konsil'in bir kez daha ertelenmesinden rahatsız olmuş ve güvendiği kimseler arasında bulunan Sens şehri başpiskoposu Philippe de Marigny¹⁹⁴ ile anlaşarak Sens şehrinde bir konsil düzenlemiştir. Şövalyelerin çelişkili ifadeleri gerekçe gösterilerek yalan yere yemin etmiş olmaları sebebiyle yakılmaları gerektiğine hükmedilmiştir. Ertesi gün, Paris yakınlarında yer alan ve "Bois de Vincenne" olarak bilinen parkın yakınlarında elli dört Tapınak Şövalyesi yakılmıştır.¹⁹⁵

Paris'te gerçekleşen bu olay sırasında V. Clément Avignon'da bulunmaktaydı. Haberin duyulması üzerine, konsile kadar bütün çalışmaların askıya alınmasına karar verilir. Önce Papanın, ardından da Philippe ve yöneticilerinin Vienne şehrine gelmesiyle, 16 Ekim 1311 tarihinde başlatılan konsilde tarikatın akıbeti konusunda

¹⁹² Tapınakçıların; maruz kaldıkları işkenceler sebebiyle, Tanrı'yı bile inkâr edebilecekleri yönünde söylemlerinin bulunduğu aktarılmaktadır.

¹⁹³ Dollin du Fresnel, *Clément V*, 212-224.

¹⁹⁴ Paris'e yaklaşık 100 km uzaklıkta bulunan Sens şehrinin piskoposu olan Philippe de Marigny, öncesinde Fransa kralı Philippe le Bel'in danışmanlığını ve sekreterliğini yapmıştır. Kardeşi Enguerrand ise Philippe'in bakanlarından. Kaynaklarda ayrıca kral Philippe sayesinde piskoposluğa atanmış olduğu aktarılmıştır. <https://www.cartes-2-france.com/villes/sens-89100.php> (02.03.2023) M. le chanoine Clavel, *Histoire Chrétienne des Diocèses de France, de Belgique, de Savoie et des Bords du Rhin*, c. 1 (Paris: Chez Louis Vivès, 1855), 183.

¹⁹⁵ Dollin du Fresnel, *Clément V*, 224-225.

oylama yapılır. Nihayetinde oy çokluğu ile tarikatın; tövbe edenlere dokunulmamak kaydıyla, lağvedilerek hazinenin Hospitaliers tarikatına devredilmesine karar verilmiştir. Alınan kararlar 3 Nisan 1312’de yayınlanan “*Vox in excelso*” Papalık fermanı ile tarikatın ortadan kaldırıldığı, 2 Mayıs 1312’de yayınlanan “*Ad providam Christi Vicarii*” Papalık fermanı ile de hazinenin Hospitaliers tarikatına devredildiği resmi olarak duyurulmuştur.¹⁹⁶

Konsilde tarikat mensuplarının bağışlanmasına karar verilmiştir. Tarikat liderinin akıbetini belirlemek üzere ise papa, üç kişilik¹⁹⁷ tam yetkili bir komisyon oluşturmuştur. Paris’teki Notre-Dame Katedrali’nde yapılan mahkeme sonucunda, Sens başpiskoposu ve Fransa kralının da müdahalesiyle, “Île des Juifs”¹⁹⁸ olarak bilinen adada, Tapınak Şövalyeleri tarikat liderlerinin halkın huzurunda canlı olarak yakılmalarına hükmedilmiştir. De Molay ise yakılmadan hemen önce haksız yere infaz edilmesine sebep olan herkesi lanetlediğini bildiren bir konuşma yapmıştır. De Molay’ın külleri, kutsal olduğu gerekçesiyle halk tarafından muhafaza edilmiştir.

Tapınakçıların infazından birkaç ay sonra gerçekleşen papanın ölümü ve Philippe’in soyu olan Capétien’lerin sona ererek Fransa tahtının “De Valois” hanedanına geçmesi, halkta lanetin gerçekleşmiş olduğu inancını uyandırmıştır. Buna bağlı olarak V. Clément “Lanetli Papa” ve Philippe Le Bel ise “Lanetli Kral” olarak anılmıştır.¹⁹⁹

b. Papa VIII. Boniface Davası

V. Clément’i meşgul eden bir diğer konu ise Boniface davasıdır. Fransız Kral, Boniface’ın suçlu bulunarak görevinden azledileceği ve heretik ilan edilerek bütün

¹⁹⁶ Favier, *Les Papes d’Avignon*, 89.

<https://laportelatine.org/formation/magistere/bulle-vox-in-excelso-1312-dissolution-ordre-temple> (25.05.2023)

<https://laportelatine.org/formation/magistere/bulle-ad-providam-christi-vicarii-1312-biens-ordre-temple-attribues-aux-hospitaliers> (25.05.2023)

¹⁹⁷ Bu komisyon, Cistercien tarikatına mensup olan Arnaud Nouvel, Fransa Kralının eskiden günah itirafında bulunduğu rahip Nicolas de Fréauville ve Arnaud d’Aux de Lescout’dan oluşmaktadır. Dollin du Fresnel, *Clément V*, 241.

¹⁹⁸ Bir dönem, Yahudiler bu adada yakıldığı için “Île des Juifs” yani “Yahudiler adası” denilmiştir. Günümüzde Île de la Cité olarak bilinen ve Paris’in göbeğinde bulunan adanın bir parçasıdır. Île des Juifs, 1300’lerde, Seine nehrinin su seviyesi daha yüksek olduğundan ayrı bir kara parçasıydı.

¹⁹⁹ Dollin du Fresnel, *Clément V*, 240-255.

kararlarının iptal edileceği bir duruşma düzenleme talebinde bulunmuştur. Böyle bir konsil, 897 tarihinde Papa Formose için düzenlenmiştir. Papa VI Étienne, selefi olan Papa Formose aleyhinde bir duruşma düzenler. Papanın cesedi mezardan çıkartılarak Papalık kıyafetleri giydirilir ve konsilin yapılacağı yere getirilir. Avukatlığını yapması için bir diyakoz görevlendirilir ve nihayetinde Papa Formose suçlu bulunarak vermiş olduğu kararların tamamı iptal edilir. Üstelik Papalıktan da azledilerek dili ve ayinler esnasında kutsamada kullanmış olduğu üç parmağı kesilir. Sonrasında cesedi Tiber Nehri'ne atılır. Philippe le Bel, “Kadavra Konsili” (*concile cadavérique*) denilen bu konsilin bir benzerini Papa VIII. Boniface için talep etmektedir. Böylece aleyhinde verilen hükümlerin tamamı geçersiz sayılacaktır.²⁰⁰

Selefini yargılamak istemeyen V. Clément, Fransa kralına karşı bir ittifak oluşturmak istemiş ancak İngiltere kralının ölmesi ve İtalyan aileleri arasındaki çatışma buna engel olmuştur. Bu durum Papa'yı başka destek arayışına itmiştir. Bu sırada Fransa kralının göndermiş olduğu elçiler ile görüşülmüş ve Fransız liderin, Papanın Henri'yi desteklemeyi bırakması durumunda, Boniface davasından vazgeçeceği bildirilmiştir.²⁰¹ Papa teklifi kabul ederek selefinin meşru yoldan papa olduğunu bildirir. Ayrıca Philippe'in amacının Kiliseyi korumak olduğunu ve bu iyi niyet sebebiyle hata yaptığını ifade eder. Ardından iyi niyet taşıyan bir kimsenin cezalandırılmayacağını söyleyerek bağışlanmış olduğuna hükmeder. Nogaret'nin ise Boniface'a karşı herhangi bir şiddet girişiminde bulunmadığını lakin olaya müdahil olduğundan bütün Haçlı Seferlerine katılmak şartıyla bağışlanabileceğini bildirmiştir. Bu kararlar 27 Nisan 1311 tarihinde ise resmi olarak ilan edilmiştir. Yayınlanan Papalık fermanından sonra, halk arasında Papanın rüşvet aldığına dair söylentiler vuku bulmuştur.²⁰²

²⁰⁰ Papa Formose'un destekçileri, Kadavra Konsili sonrası Papa Étienne'i hapsedmişlerdir. Sonrasında Étienne, boğulmuş bir şekilde bulunmuştur. Dollin du Fresnel, 226-227.

²⁰¹ Bu olay sırasında Nogaret'nin etkisini yitirdiğini ve yerini Marigny adında bir ekonomistin aldığı aktarılır. Marigny, Fransa kralına, ülke ekonomisi için Flandra Kontluğu ile meşgul olmanın daha mantıklı olduğunu söyleyerek Boniface davasından vazgeçmesini önermiştir. (Favier, *Les Papes d'Avignon*, 85-88.) Favier'nin eserinde aktarılan bu bilgi, kralın, Nogaret'nin etkisi altına kalmış olduğu için Boniface aleyhine dava açtığı izlenimi verilmektedir.

²⁰² Favier, 86-88; Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 1:239-240.

c. Diğer Konular

Ele alınan konulardan biri de Haçlı Seferidir. Konsilde, Haçlı Seferlerinin başarılı olması için dil öğrenmenin gerekli olduğu savunulmuştur. Böylece o coğrafyada yaşayan halkı tanıma fırsatı elde edilmiş olacaktı. Binaenaleyh Roma, Paris ve Oxford gibi okullarda Arapça, İbranice ve Süryanice²⁰³ eğitiminin başlatılmasına karar verilmiştir.²⁰⁴

Haçlı Seferinin, Hospitalier tarikatının liderliğinde, bir an önce başlatılması gerektiği ifade edilmiş ve Hıristiyan aleminden bu sefer için bağış yapması talep edilmiştir. Ancak bağışlar konusunda anlaşmazlık meydana gelince bir çeşit vergi sistemi oluşturulmuştur. Ruhbanlar, toplanan vergilerin cüzi bir miktarını Kilise hazinesine aktarırlarken geri kalanını kendilerine ayırdıklarından istenilen rakama ulaşamamıştır.²⁰⁵

Reform çalışmaları sonucunda, papanın adını taşıyan ve günümüzde “*Constitutiones Clementinae*”²⁰⁶ olarak bilinen kararnameler ortaya çıkmıştır. *Constitutiones Clementinae*, Papa XXII. Jean tarafından 1317 yılında yayınlanmıştır. Böylece kilise hukuku kanunnamesi olarak bilinen “*Corpus Juris Canonici*” külliyyatının yedinci kitabı oluşturmuştur.²⁰⁷

Tarihte ilk defa bir konsilde itikadi konulara değinilmemiştir. Vienne Konsilinde sadece ekonomik konular öne çıkmış bu nedenle bazı kimseler konsilin meşruluğunu dahi sorgulamışlardır.²⁰⁸

Konsil sonrasında dikkat çeken olay ise V. Célestin’in azizleştirilmesidir. Philippe, kendi itibarını yüceltmek ve Boniface’ı küçük düşürmek için V. Clément’e

²⁰³ Bazı kaynaklarda Bologna (Bolonya) Üniversitesi de zikredilerek eğitime dahil edilen dillerin İbranice, Arapça ve Keldanice olduğu ifade edilmektedir. Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 1:268.

²⁰⁴ Favier, *Les Papes d’Avignon*, 93.

²⁰⁵ Favier, *Les Papes d’Avignon*, 94-95.

²⁰⁶ “Clémentine” veya “Clemantinae” olarak bilinen bu kitapta, V. Clément’in bir hukukçu olarak aldığı olduğu kararlar bulunmaktadır.

²⁰⁷ Dollin du Fresnel, *Clément V*, 230-32; Favier, *Les Papes d’Avignon*, 97, 210.

²⁰⁸ Favier, *Les Papes d’Avignon*, 96-97.

çeşitli baskılar kurarak 5 Mayıs 1313 tarihinde Boniface'ın selefi olan Papa V. Célestin'in aziz ilan edilmesini sağlamıştır.²⁰⁹

2.2.2.7. Roma German İmparatorluğu

Papa V. Clément'in desteği ile seçilen İmparator VII. Henri'nin resmen tanınacağı tören Vienne Konsili ve İtalya'daki problemler nedeniyle sürekli ertelenmiştir. Bu sırada İmparator Henri, İtalya'nın farklı bölgelerini ziyaret ederek biat almış ancak başta biat eden bazı yöneticiler sözlerinden dönerek büyük bir isyan başlatmışlardır. Şehre girişi yasaklanan imparator, askeri gücünü kullanarak girmeyi başarmış ancak ordusunun yaklaşık üçte birini kaybetmiştir. Saint Pierre Kilisesi de kuşatıldığı için törenin Saint-Jean-De-Latran Kilisesi'nde yapılmasına karar verilmiştir.²¹⁰

İtalya'daki iç karışıklıkları bahane ederek törene katılmayan V. Clément, yerine Arnaud de Pellegrue'yü görevlendirmiştir. Böylece 1312 yılının haziran ayında Saint-Jean-De-Latran Kilisesi'nde Henri'nin imparatorluğu resmileşmiştir. Ancak imparator 24 Ağustos 1313 tarihinde hayatını kaybettiği için yeniden seçim sürecine girilmiştir.²¹¹

Philippe Le Bel, boş kalan koltuğa, Poitiers Kontu olan ikinci oğlunu oturtmak amacıyla oyları satın alma yoluna gitmiştir. V. Clément, desteklediği kişinin seçilmeme korkusuyla olaylara karışmamayı tercih ederek seçim sonucunu beklemiştir. 1314'de yapılan görüşmeler neticesinde bir karara ulaşılamamış ve iki aday arasında rekabet başlamıştır. Bazı kaynaklarda İmparator Henri'nin, Philippe tarafından zehirlenmiş olabileceği ifade edilmiştir.²¹²

Bu sırada papanın İtalya dışında ikamet etmesi ve liyakatli kimselerin yerine akrabalarını göreve getirmesi, problemleri çözmek yerine daha da karmaşık hale getirmiştir. Yokluğunu fırsat bilen vergi memurları Roma'ya akın ederek şehre ağır

²⁰⁹ Dollin du Fresnel, *Clément V*, 239-240.

²¹⁰ Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 1:269-75; Favier, *Les Papes d'Avignon*, 98-102.

²¹¹ Favier, *Les Papes d'Avignon*, 104; Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 1:275; Dollin du Fresnel, *Clément V*, 142.

²¹² Favier, *Les Papes d'Avignon*, 105.

vergiler yüklemişlerdir. Bu olaylardan sonra V. Clément'e karşı olan nefretler artmıştır.²¹³

2.2.2.8. V. Clément'in Ölümü

Vienne Konsili'nden sonra papa, tekrar Avignon'a dönmüştür. Ancak sağlığının kötüye gittiğini fark ederek bir vasiyet yazdırır. Aktarılan bilgilere göre, Kilisenin hazinesinden ailesine yüklü bir miktar bırakmış ve Haçlı Seferinin düzenlenmesi için 300.000 Florins²¹⁴ bağışlamıştır. Ayrıca mal varlığının 1/10'ünü kendinden sonraki papaya bırakılmasını da vasiyet etmiştir.²¹⁵

Rahatsızlığından dolayı, Avignon'a nazaran daha temiz bir havası bulunan Carpentras'ya gitmiş fakat durumunda bir değişiklik olmadığını fark ederek memleketi Bordeaux'ya dönmek için yola çıkmıştır. Bünyesi zayıf düştüğünden güzergâh üzerinde bulunan Roquemaure şehrinde, 20 Nisan 1314 yılında hayatını kaybetmiştir. Cenazesi önce Carpentras'ya ardından vasiyeti üzerine Uzeste şehrinde bulunan Sainte-Marie-d'Uzez Kilisesi'ne aktarılmıştır. Günümüzde halen orada bulunmaktadır.²¹⁶

2.3. XXII. Jean (Jacques Duèze)

2.3.1. Papalık Öncesi Dönem

Jacques Duèze²¹⁷ Fransa topraklarında yer alan Cahors şehrinde dünyaya gelmiştir. Ailesi hakkında farklı görüşler bulunsa da varlıklı olmadıkları konusunda

²¹³ Favier, *Les Papes d'Avignon*, 106.

²¹⁴ Florins, XIII. yy'dan itibaren bütün Avrupa'da kullanılan altın cinsinden madeni para birimidir. *Le Petit Larousse Illustré: en Couleurs 90000 Articles, 5000 Illustrations, 354 Cartes, Chronologie Universelle* (Paris: Larousse, 2012), 465.

²¹⁵ Favier, *Les Papes d'Avignon*, 107-8; Dollin du Fresnel, *Clément V*, 235.

²¹⁶ Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 1:279.

²¹⁷ XXII. Jean'in ismi kaynaklarda farklı yazılmaktadır. Bu durum lehçe farkından kaynaklanmaktadır. Jacques Deuse/Deys (André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou la Papauté à Avignon*, 70.); Jacques d'Euse (Amedee de Beaufort, *Histoire des Papes Depuis Saint Pierre Jusqu'à Nos Jours*, c. 3 (Paris: Librairie Catholique de Perisse Frères, 1841), 382.); Jacques d'Ossa/d'Euse (François Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu'à Benoit XIII Inclusivement*, c. 3 (La Haye: Chez Henri Scheurleer, 1732), 389.); Jacques d'Osa/d'Euse (Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 1:283.); Jacques Duèze (Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 74.) Günümüzde daha çok Jacques Duèze yaygınlık kazandığı için araştırmamızda bu isim tercih edilmiştir.

ittifak mevcuttur.²¹⁸ Eğitim masraflarının karşılanması için dönemin en varlıklı yönetimlerinden biri olan Napoli Krallığı'na gitmiş ve masrafları bir ruhban tarafından karşılanmıştır.²¹⁹ Jacques, prenslerin hizmetinde bulunmuş, aynı zamanda fen, edebiyat ve hukuk eğitimi almıştır. İlk olarak kilise hukuku, daha sonra ise medeni hukuk alanında uzmanlaşarak doktor unvanını almış ve Kilise hiyerarşisine dahil olmuştur. Eğitiminin ardından ruhban okullarında eğitici olarak görev yapmıştır.²²⁰

Duèze, dönemin siyasi meseleleriyle de ilgilenmiştir. Napoli kralı adına hem Kiliseye hem de Fransa'ya diplomat olarak görevlendirilmiş ve başarılı sonuçlar elde etmiştir. Sonrasında Fréjus şehrine²²¹ piskopos ve ardından Arles şehri²²² başpiskoposluğuna güvenlik amiri olarak atanmıştır. Bu sırada Napoli krallığına Jacques'ın öğrencilerinden olan Robert d'Anjou getirilmiştir. Jacques, kral Robert'in de desteği ile V. Clément döneminde Avignon piskoposluğuna atanmış ve Vienne Konsili'nde papaya danışmanlık yapmıştır. Ardından Porto şehri kardinalliğine atanarak kardinaller kurulunun bir üyesi olmuş ve VIII. Boniface ve Tapınak şövalyeleri davası gibi dönemin önemli konuları ile ilgilenmiştir.²²³

2.3.2. Papalık Dönemi (1316-1334)

2.3.2.1. Carpentras (1314) ve Lyon (1316) Konklavı

V. Clément ölümünden önce, Papalık seçimlerini kolaylaştırmak için, "*Ne Romani*" kanununu yayınlamıştır. Buna göre kardinallerin, papanın öldüğü piskoposluk toprakları içerisinde bir araya gelerek yeni papayı seçmeleri gerekmektedir. Bu nedenle kardinaller, Carpentras şehrinde, Papalık seçimi için bir araya gelmişlerdir. Kardinaller kurulu, on beşi Fransız ve sekizi İtalyan olmak üzere

²¹⁸ Babasının bir kunduracı veya hancı olduğu bazılarında ise asillerden biri olduğu aktarılmıştır. Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 1:283-284.

²¹⁹ Bazı kaynaklarda, Napoli Krallığı'nda ticaret ile meşgul olan bir amcasının bulunduğu, bu nedenle Napoli'ye gittiği aktarılmıştır. André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*, 70.

²²⁰ Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 1:283-286; André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*, 70.

²²¹ Fransa'nın güneyinde ve Avignon'a yaklaşık 200 km. uzaklıkta bulunmaktadır.

²²² Fransa'nın güneyinde ve Avignon'a yaklaşık 40 km uzaklıkta bulunmaktadır.

²²³ André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*, 71; Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 1:286-288.

toplam yirmi üç kardinalden oluşmaktaydı.²²⁴ İtalyanlar, Roma'ya dönmeyi kabul edecek bir papa seçme taraftarı iken Fransızlar, Avignon'a ikamet edecek olan Fransız asıllı birini seçme taraftarı idi.²²⁵

Tartışmalar devam ederken V. Clément'in yeğeni olan Bertrand de Got, amcasının cenazesini almak bahanesiyle şehre gelir ve konklavin yapıldığı saraya baskın düzenlemiştir.²²⁶ De Got ailesinden birinin seçilmesi amacıyla yapmış olduğu baskın, kardinallerin farklı şehirlere kaçmasıyla sonuçsuz kalmıştır. Bunun üzerine Bertrand, şehri yağmalayıp ateşe verdikten sonra V. Clément'in cenazesi ile Uzeste şehrine dönmüştür.²²⁷

Kardinallerin bir kısmı Orange, Valence ve Sorgues şehirlerine kaçarken, Gascon'lar Avignon'da kalmayı tercih etmişlerdir. Comtat-Venaissin Bölgesi'nde devam eden karışıklıklar nedeniyle konklav gerçekleşmemiştir. Bunun üzerine kardinaller kurulu, Fransa kralına Papalık seçimlerinde kendilerine yardım etmesini rica eden ve dilediği takdirde desteklediği kişiyi seçebileceklerini ifade eden bir mektup yazmıştır. Philippe, olumlu cevap vererek konklavı Lyon'da gerçekleştirmeleri halinde güvenliklerini temin edeceğini bildirmiş ancak akabinde hayatını kaybetmiştir. Tahta çıkan X. Louis, Philippe'in verdiği sözü yerine getirmek için Poitiers Kontu olan kardeşi Philippe'i konklavı düzenlemek ve güvenliğini temin etmek ile görevlendirmiştir. Bunun üzerine kardinaller 1316 yılında Lyon'da bir araya gelmişlerdir.²²⁸

Poitiers kontunun koruması altında gerçekleşen konklava yirmi üç kardinal iştirak etmiştir. Ancak X. Louis'nin ani bir şekilde ölmesinin ardından Kont, Paris'e

²²⁴ Kaynaklarda Kardinallerin sayısı farklılık arz etmektedir. Örneğin, on tanesi "Gascon" boyundan olmak üzere toplam yirmi dört kardinalin bulunduğu aktarılmaktadır. Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 71.

²²⁵ Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 1:281; Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 71.

²²⁶ Ayrıca piskoposluk sarayının önünde De Got ailesi destekçileri ile birlikte "İtalyan kardinallere ölüm! Bir Papa isteriz!" şeklinde sloganlar attıkları ifade edilmektedir. Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 72.

²²⁷ Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 72-73; Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 1:282-283.

²²⁸ André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*, 66-69; Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 73.

gitmek durumunda kalmıştır. Kardinallerin güvenliğinden endişe ederek onları bir Dominiken manastırına yerleştirmiş ve papa seçiminden önce çıkmalarını engellemek için kapıya askerler konuşlandırmıştır. Dışarı ile irtibatları kesilen ve sınırlı sayıda erzakları bulunan kardinaller bir isim belirlemek için müzakerelere başlamışlardır. Gasconlar, kendi ailelerinden birinin seçilmeyeceğini anlamışlar ve Tapınak şövalyeleri davasında görevlendirilen üç ruhbandan biri olan Arnaud Nouvel'i aday göstermişlerdir. Ancak dava sürecinde Arnaud, Philippe Le Bel'in kendilerinden habersiz tapınakçıları tutuklatma kararına karşı çıkmış olduğu için bu öneri, Fransa yanlısı kardinaller tarafından reddedilmiştir. Yaklaşık bir ayın ardından Kardinal Napoléon Orsini eski Avignon piskoposu olan 72 yaşındaki Jacques Duèze'i aday göstermiş²²⁹ ve oy birliği ile²³⁰ 7 Ağustos 1316'da papalığı ilan edilmiştir.²³¹

Christophe eserinde, Duèze tarafından yetiştirilmiş ve Napoli kralı olan Robert d'Anjou'nun, Duèze'in papa seçilmesi için Kardinal Napoléon Orsini'ye bir teklif sunduğunu ifade etmektedir. Kardinal Napoléon ise, ancak Roma'ya dönmek ve bir daha ne ata ne de katıra binmemek şartıyla kabul edeceğini bildirmiştir. Duèze ise, şartları kabul etmiş²³² ve yaklaşık bir ayın ardından Lyon'daki Saint-Jean Kilisesi'nde düzenlenen taç töreninde Napoléon Orsini, Papalık tacını takdim etmiştir. Törenin ardından Jacques, iç karışıklıklar nedeniyle İtalya'ya dönmemesinin mümkün olmadığını bu nedenle Avignon'a yerleşeceğini bildirmiştir. Rhône Nehri üzerinden Avignon'a gelmiş olan papanın, vermiş olduğu söze binaen; her ne kadar ilkinin yerine getirmemiş veya kaynaklarda geçen ifadeye göre getirememiş olsa da Notre-Dame-Des-Doms Katedrali'ne at üzerinde değil yaya olarak çıktığı ifade edilmektedir.²³³

²²⁹ Bazı eski yazılarda Duèze'in bizzat kendisini papa ilan ettiği ifade edilmektedir. Ancak bu iddianın İtalya yanlısı yazarlar tarafından ortaya konulmuş olduğunu ve aksini ispat edecek belgelerin bulunduğunu bu nedenle itibar edilmemesi gerektiği aktarılmaktadır.

Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu'à Benoit XIII Inclusivement*, 3:389-390.

²³⁰ Jacques Duèze'in yaşlılığı sebebiyle kısa süreli bir papalık yapması beklenmişti. Bu süre zarfında her iki tarafı da memnun edecek yeni bir kişi üzerinde anlaşma sağlanabilecekti. Fakat beklenenin aksine XXII. Jean Dönemi on sekiz sene sürmüştür. Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 74.

²³¹ André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*, 70; Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu'à Benoit XIII Inclusivement*, 3:389-390; de Beaufort, *Histoire des Papes Depuis Saint Pierre Jusqu'à Nos Jours*, 3:382; Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 74.

²³² Bruys eserinde, bu bilginin sadece Ciaconius adında bir tarihçi tarafından aktarılmış olduğunu bu nedenle Jacques Duèze'in böyle bir söz vermiş olamayacağını öne süren araştırmacıların bulunduğunu aktarmaktadır. Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu'à Benoit XIII Inclusivement*, 3:391.

²³³ Bruys, 3:390-391; Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1:288-290.

Jean, konklavin ardından düzenlenen ve papanın gücünü temsil eden *il possesso* töreninin yapılmasını istememiştir. Yerine mesken probleminden dolayı farklı yerlerde bulunan Kilise teşkilatının tamamının Avignon'da ikamet etmelerini ve yeni yapıların inşa edilmesini emretmiştir. Bu esnada Bernard d'Artige adında bir papazın kardinaller kurulunu ikiye bölerek Papanın otoritesini sarsmak için girişimlerde bulunduğu haberi gelmiştir. Bernard yakalanarak Reggio piskoposuna teslim edilmiş ancak bu girişiminin nedeni ve akıbeti hakkında kesin bilgi bulunmamaktadır. Fakat ilerleyen zamanlarda ortaya çıkan büyü ve zehirlenme vakalarının araştırılmasından sonra olayların bağlantılı olabileceği düşünülmüştür.²³⁴

2.3.2.2. *Büyü ve Suikast Teşebbüsü*

Konklav'da yer alan ve Gascon boyundan olan Kardinaller;²³⁵ iddiaya göre, diledikleri kişinin seçilmemiş olmasından dolayı XXII. Jean ve yakınında bulunan kimselere hem büyü yapmışlar hem de zehirlenme yoluyla suikast teşebbüsünde bulunmuşlardır.²³⁶ Bir başka kaynakta ise canına kast edilmesinin sebebi olarak yapmış olduğu Reformlar gösterilmektedir. Piskoposlukların otoritesini zayıflatıp kendi otoritesini güçlendirmek için Toulouse piskoposluğunu bir başpiskoposluk haline getirmesi ve yeni piskoposluklar oluşturması²³⁷ bu girişimlerin sebebi olarak gösterilmektedir.²³⁸

Yetkililere gelen bir ihbar üzerine başlatılan incelemeler sonucunda papanın yeğeni olan Avignon piskoposu Kardinal Jacques de Via'nın zehirlenmiş olduğu

²³⁴ Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 1:290-291.

²³⁵ Tarihçi Rahip Joudou'nun belirttiğine göre, Kilisenin Roma'ya dönmesini isteyen İtalyan (eserde "ultramontain" yani dağların ötesi anlamına gelen bir ifade kullanılmıştır. Bu ifade, Fransa merkezine alınarak Alpes dağlarının arkası, diğer tarafı kastedilerek kullanılmıştır) Kardinaller suikast planını düzenlemiştir. Mevcut Papanın ölümünün ardından İtalyan bir Papa seçerek başkenti yeniden Roma'ya taşıyacaklardı. Ancak girişimleri sonuçsuz kalmıştır. Jean Baptiste Marie Joudou, *Histoire des Souverains Pontifes qui ont Siégé à Avignon*, c. 1 (Avignon: Théodore Fischer Aîné, 1855), 122.

²³⁶ Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 75.

²³⁷ Montauban, Saint-Papoul, Rieux ve Lombez olmak toplam dört piskoposluk oluşturulmuştur. (de Beaufort, *Histoire des Papes Depuis Saint Pierre Jusqu'à Nos Jours*, 3:383.) Başka bir kaynakta Pamiers piskoposluğu da zikredilmektedir. Papa, Fransa kralına, reformları kralın ve krallığın güvenliğini korumak için yaptığını söylemiştir. (Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 4. bs, c. 5 (Paris: Gaume Frères, 1841), 484.) Kaynaklarda her ne kadar Duèze'in bunları Kiliseyi eski gücüne kavuşturmak için yapmış olduğu ifade edilmiş olsa da arka planda Fransa Kralının etkisini görmek mümkündür.

²³⁸ de Beaufort, *Histoire des Papes Depuis Saint Pierre Jusqu'à Nos Jours*, 3:383-384.

öğrenilmiştir. Bunun üzerine tetkikler derinleştirilmiş ve Jean'a karşı birçok defa suikast girişiminde bulunulduğu ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca o dönemde yazılmış olan mektuplarda büyü yapıldığına dair sözler de yer almaktadır. Belgelerdeki ifadelere göre, balmumundan yapılan heykeller, aynalar, yüzükler ve yasaklı bir kitap kullanılmıştır. Üstelik iblislerle iş birliği yaparak geçmişten ve gelecekte haberlerden almış oldukları da ifade edilmektedir.²³⁹ Paladilhe bu olayı şu şekilde aktarmaktadır;

“1317 yılının mart ayında Avignon Polisi, hareketlerini şüpheli buldukları Perrot de Béarn adında bir kimseyi arkadaşları ile birlikte tutuklayarak arama yapar ve çantalarındaki ekmeklerin içerisinde zehir şişeleri ile birlikte üzerinde Latince "Papa Jean'in ölmesi", "Bertrand de Pouget'in ölmesi" ve "Gaucelme de Jean'in ölmesi"²⁴⁰ şeklinde yazılar bulunan balmumundan yapılmış heykelcikler bulurlar. Yaşanan bu olay sonucunda papanın yeğeni ve adalet bakanı olan Arnaud de Trian ile bir diğer yeğeni olan Pierre de Via davayı araştırmakla görevlendirilirler. İncelemeler sonucunda, müebbet hapis cezası bulunan eski Cahors piskoposu Hugues Géraud'yu²⁴¹ polis tarafından tutuklanan kişilerden birinin ziyaret ettiği anlaşılır ve bu nedenle şüpheli bulunur. Detaylı araştırma sonucunda eski Cahors piskoposunun, kendi muhasebecisini V. Clément'in ailesine, yeni Papa'dan kurtulmak için iş birliği teklifi yapmak üzere gönderdiğini; ardından dönemin eczasına giderek kurbağa ve örümcek külü ile birlikte domuz safrası aldığını; daha sonra ise büyücülükte kullanılan, balmumundan yapılmış ve içinde zehir bulunan heykelcikler²⁴² yapması için Yahudi Bernard Jourdain'ya gittiğini öğrenirler. Üstelik bu heykelciklerin; iddiaya göre, Bernard Gasc adında bir kimse tarafından yönetilen ve başpiskopos Gailhard de Preyssac ile V. Clément'in yeğenlerinin de katılmış olduğu, Toulouse'daki piskoposluk sarayında bulunan Şapel'de yapılan bir ayin ile kutsandığı söylenmektedir. Hatta büyüünün daha etkili olması için idam edilen bir mahkûmun

²³⁹ Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu'à Benoit XIII Inclusivement*, 3:384-385.

²⁴⁰ Bertrand de Pouget ve Guacelme de Jean, Papa Jean'in aile büyükleri olup kardinal olarak atanmış olan kimselerdir. Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 78.

²⁴¹ Hugues, makam sevdasına kapılarak bazı yanlış uygulamalar yapmış ve suçlu bulunarak müebbet hapse mahkûm edilmişti. Bu nedenle Kiliseye karşı nefret beslediği ifade edilmektedir. Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 78.

²⁴² O dönemde, bilinen ve "Kara Büyü" (Magie Noire) denilen en etkili büyü yöntemidir. Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 79.

bacağında bir parça derinin kopartılarak büyüye dahil edildiği de aktarılmaktadır. Elde edilen deliller kapsamında, Hugues yargılanır ve bütün suçlamaları kabul eder. Ölüm cezasına çarptırılmış olan Hugues, Rhône Nehri'nin yanında kutsanmış olan ellerinin ve başının derisi yüzülmüş ardından yakılarak külleri nehre atılmıştır."²⁴³

Paladilhe, birçok eserde bahsedilen bu rivayeti destekleyen sağlam delillerin bulunmadığını aktarmıştır. Ayrıca 1318 ve 1319 yıllarında büyücülük suçlamasıyla iki kişi hakkında soruşturma yapılmış olduğunu bildirerek²⁴⁴ o dönemde büyücülüğün yaygın olduğunu, hatta XXII. Jean'in bile yanında boynuz ve yilandili adı verilen ve zehir tespit etmekte kullanılan bir taş taşıdığı söylenmektedir. İçme suyunun kirliliği ve gıdaların steril olmaması sonucunda hastalıklar oluşmuş ve buna bağlı olarak ani ölümler meydana gelmiştir.²⁴⁵ Hastalıklar tespit edilemediği için yaşanan ani ölümler çoğu zaman büyüye ve zehre bağlanmaktaydı. Bazı araştırmacılar, ortadan kaldırmak istedikleri kimseleri büyücülük ile itham ederek idam ettiklerini ifade etmişlerdir.²⁴⁶

2.3.2.3. *Tarikatlar Meselesi*

Bu dönemde tarikatlar arasındaki ihtilaflar şiddetlenmiş ve bölünmeler yaşanmakla beraber savaş çıkacak duruma gelmişlerdir. Bunlardan ilki Hospitaliers Tarikatıdır. Tarikat içerisinde tartışmalara sebebiyet veren kıyafet meselesi bir sonuca bağlanarak yeni bir lider atanmıştır. Ayrıca mensuplarının aynı düzeyde haklara sahip olmaları gerektiği ile ilgili bir bildiri yayınlanmış ve lidere itaat zorunluluklarının bulunduğunu aksi halde aforoz edilecekleri belirtilmiştir.²⁴⁷

Diğeri ise çeşitli bölgelere yayılmış ve her birinin farklı bir lideri bulunan Grand-Mont tarikatıdır. Jourdan de Rapistan adında bir liderin yaşam şeklinin tarikat

²⁴³ Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 77-81.

²⁴⁴ 1318 yılında Aix başpiskoposu olan Robert Mauvoisin, büyücülük ve başka varlıklara tapınma gibi suçlardan yargılanmış, istifa etmesiyle dava düşmüştür. 1319 yılında ise Milan kralı Mathieu Visconti de büyücülük yaparak papaya suikast düzenleyenlere yardım etme gerekçesi ile yargılanmış ve suçlu bulunmuştur. Ayrıca Papanın öz yeğeni olan Pierre de Via ise Toulouse halkı tarafından büyücülük yapmakla suçlanmıştır.

²⁴⁵ XXII. Jean'in şahsi doktoru olan Jean d'Amant da büyü yapmakla suçlanmış olduğu iddia edilmektedir. Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 1:292.

²⁴⁶ Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 81-82; Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 1:291-292.

²⁴⁷ Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 82-83.

kurallarına aykırı olması sebebiyle tarikatın itibarını zedelemiş olduğundan görevinden alınmış ve yerine bir başkası tayin edilmiştir. Bu durum ise bölünmelere sebep olmuştur. Bunun üzerine Papa Jean olaya müdahale ederek herkesi bölgesindeki lidere itaat etmeleri gerektiğini söylemiş ve nüfuzlu bölgelerin gücünü kırmak adına yeni bölgeler oluşturmuştur.²⁴⁸

Papayı en çok meşgul eden tarikat Fransisken'lerdir.²⁴⁹ Tarikat *Gelenekselciler* (conventuels-Traditionnaliste) ve *Maneviyatçılar* (Spirituels-Progressistes) olmak üzere ikiye bölünmüştür. Her türlü birikime ve lükse karşı bir duruş sergileyen Maneviyatçı gruptakiler, ruhun özgür olduğunu belirterek herhangi bir lidere boyun eğmeyi reddettiklerini bildirmişlerdir. Joachim de Flore (veya Gioacchino da Fiore) adında bir keşişin görmüş olduğu vizyonlar ile yaşam tarzlarını şekillendirmişlerdir. Joachim'in ardından Pierre-Jean Olieu ve Ubertin da Casale adında iki kişi ise Kilisenin artık dini temsil etmediğini ve tamamen maddi çıkar güden bir kurum haline geldiğini ifade etmişlerdir. Gelenekselciler ise Tarikat kurallarına aykırı görüş beyan ettikleri gerekçesiyle Maneviyatçıları dışlamışlardır. Fransiskenlerin başkanı olan Michele de Cesena, durumu papaya arz ederek bir çözüm bulunmasını talep etmiştir. Bunun üzerine Jean, tarikatın birikim yapmasına izin verdiğini,²⁵⁰ emredildiği şekilde tek tip kıyafet giymeleri ve liderlere itaat etmeleri gerektiği ile ilgili bir emirname yayınlamıştır. Ayrıca bu bildiriye uymayanların aforoz edileceği de eklenmiştir. Buna rağmen itiraz edenler ve açık bir şekilde isyan edenler olmuştur. Bu kişiler, engizisyon tarafından denetlenerek ekseriyeti önce aforoz ardından idam edilmiştir.²⁵¹

²⁴⁸ Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 83-84.

²⁴⁹ Friars Minor (veya Fransızca olarak Frères Mineurs) Tarikatı 1209'da Assisili Aziz Francis tarafından kuruldu. 1221'de tekrar gözden geçirildi ve 1223'de son şeklini aldı. Yalnızca bireyler için değil, tarikat için de yoksulluğu esas aldı. Sonraki dönemlerde maneviyatçılar ve daha ılımlı olanlar şeklinde iki gruba ayrıldı. Maneviyatçılar kurallar konusunda kutsal metin yorumunda ısrar edenlerdi. (Şinasi Gündüz, "Fransızkan Tarikatı", *Din ve İnanç Sözlüğü* (İstanbul: Vadi Yayınları, 2017). Kaynaklarda, Fransisken Tarikatının aşırı katı kanadını ifade etmek için Fraticelli ifadesi kullanılmaktadır (veya Fransızca Fraticelle-Fraticelle). "Fransiskenler", *AnaBritannica*, Ana Yayıncılık A.Ş. ve Encyclopedia Britannica, 1994, 12:395.

²⁵⁰ Papa, İlahiyatçılar ile yapmış olduğu görüşme neticesinde, İsa Mesih'in ve Havariler'in yaşamları boyunca şahsi eşyalarının bulunduğunu bu nedenle Maneviyatçıların aşırı fakirlik ilkesinin yanlış olduğunu bildiren "*Cum Inter nonnullos*" emirnamesini yayınlamıştır. Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu'à Benoit XIII Inclusivement*, 3:401.

²⁵¹ Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 84-86.

Papalık emirnamesine gelen itirazların çoğunluğu İtalya ve Cathare'ların yoğun yaşadığı Fransa'nın güneyindedir. Engizisyon mahkemeleri adına araştırma yapılması için görevlendirilen Michel Lemoine ise Aralık 1317'de isyan edenlerin aforoz edilerek cezalandırılacağını ve bağımsız cemaatlerin lağvedileceğini ifade eden bir bildiri yayınlamıştır. Marsilya'da kurulan mahkemede, Fransisken tarikatı içerisinde ayrılığa sebep olma gerekçesiyle isyancı olarak itham edilen Jean Barrau, Déodat Michel, Guilhem Sancton ve Pons Roche suçlu bulunarak canlı bir şekilde yakılmalarına hükmedilmiştir. Maneviyatçı kesimi destekleyenler²⁵² ise cezalandırılmış olan bu dört kişiyi Kilise şehidi (Martyr), Papa XXII. Jean'ı "deccal" (Antichrist) olarak kabul etmiş ve Joachim'in kehanetlerinin başladığını bu sebeple kıyametin gelmiş olduğunu iddia etmişlerdir. Bu kimseler, kendilerinin doğru yolda olduklarına, Hıristiyan alemi yönetenlerin aslında Yahudiler olduğuna, XXII. Jean'ın Papalık makamını işgal eden bir hain olduğundan ölmesi gerektiğine ve bir gün yeryüzüne hâkim olacaklarına inanmaktadırlar.²⁵³

Bu sırada bir Maneviyatçı, "İsa Mesih'in, herhangi bir dönemde, mal varlığının bulunmadığını" iddia etmiştir. Bu sözleri, heretiklik suçu olarak kabul edilmiş ve yargılanmak üzere mahkeme karşısına çıkarılmıştır.²⁵⁴ Ancak Fransisken tarikatına mensup olan hâkim Beranger Talon, III. Nicolas'ın "Exiit qui seminat" emirnamesinde yer alan "İsa Mesih gibi Fransisken Tarikatının ve mensuplarının herhangi bir mal varlığına sahip olamazlar" şeklindeki ifadelerle dayanarak bu söylemlerin suç sayılmadığı gerekçesiyle yargılanamayacağını bildirmiştir. Bunun üzerine Avignon'da bulunan ilahiyatçılar ile bir toplantı yapılmış ve Fransiskenlerin haklı olduğuna karar verilmiştir. Geri adım atmak istemeyen papa, fakirlik ilkesini benimsemekte kararlı oldukları için Kilisenin artık maddi açıdan onları

²⁵² Destekleyenler arasında "Les Beguins" denilen bir topluluk bulunmaktadır. Adakta bulunmadan kendini manastıra kapatan ve kendisini hasta bakımıyla kızların yetiştirilmesine hasreden kadın keşişlerdir. Terim ilk kez 11. yy'da kullanılmaya başlanmıştır. Bu tür keşişlik, Belçika ve Hollanda'da yakın zamanlara kadar sürdürülmüştür. Şinasi Gündüz, "Benedict", *Din ve inanç sözlüğü* (İstanbul: Vadi Yayınları, 2017).

²⁵³ Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 85-86.

²⁵⁴ Kilise hukukçusu ve Tarihçi olan Jean-François André'nin belirttiğine göre, bu tarikata bağlı çok sayıda rahibe farklı yerlerde yakılmıştır. Bu iddiayı destekleyen belgenin ise Vatikan Kütüphanesinde bulunduğunu ifade etmektedir. André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*, 117-118.

desteklemeyeceğini ve temel ihtiyaçlarını karşılamak için kendi ekonomik gelirlerini oluşturmaları gerektiğini söylemiştir.²⁵⁵

XXII. Jean'ı meşgul eden bir başka mesele de Louis de Bavière'in kendini Roma Germen İmparatoru ilan ederek mevcut papayı yok sayıp yerine başka bir papa seçmesidir. Louis tarafından seçilen bu papa Katolik Kilisesi tarafından "Gayrimeşru Papa" (Antipape) olarak kabul edilmiştir.

2.3.2.4. İtalya'daki Karışıklıklar

Roma Germen İmparatoru VII. Henri'nin 24 Ağustos 1313'de gerçekleşen ölümünün ardından taht yaklaşık on dört ay boyunca boş kalmıştır. Ardından Fransa kralının, kendi kardeşini imparator yaparak sınırlarını genişletmek istediği haberi duyulunca, Alman prensler acele ile Louis de Bavière'i imparator seçtiklerini ilan etmişlerdir.²⁵⁶ Aynı zamanda Kolonya²⁵⁷ başpiskoposu Henri ile Louis de Bavière'in kardeşi olan Bavière Dükü Rodolphe, Avusturya Dükü olan Frederick'i imparator seçtiklerini bildirmişlerdir. Taraflar arasında uzlaşma sağlanamayınca savaş çıkmış ve Louis galip gelerek Frederick'i hapsedmiştir. Ancak geleneğe göre, papa tarafından onaylanması gereken De Bavière; XXII. Jean'ın seçilmesinden sonra, aforoz edilince Frederick'i serbest bırakarak ortaklık teklif etmiş ve 1330'da Frederick'in ölümüne kadar imparatorluk makamını paylaşmışlardır.²⁵⁸

Aforoz edilmiş olan Louis, Kiliseye karşı olan kimseler ile iş birliği yapmış ve İtalyan halkının, Avignon'a yerleşmiş olan Kiliseye karşı olan nefretini de kullanarak, kendini meşru İmparator ilan etmiştir. Ayrıca Louis, Jacques Duèze'i heretik olduğu gerekçesiyle Papalık makamından azlettiğini bildirmiştir. Ardından İtalya seyahatine çıkarak halktan biat almıştır. Bu sırada İtalya'nın köklü ailelerinden olan Gibelins

²⁵⁵ Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 1841, 5:493-95; Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 87-89.

²⁵⁶ Bazı kaynaklarda, İmparatorluk makamının rüşveti en çok veren kişiye verildiği aktarılır. İddia edildiğine göre, Papa XXII. Jean, Fransa Kralı'nın kardeşi Charles-le-Bel'e, rüşveti az verdiği için seçilmemiş olduğunu söylemiştir. (André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*, 105-106.)

²⁵⁷ Günümüzde Köln olarak bilinmektedir.

²⁵⁸ Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 1841, 5:502-503; André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*, 104; de Beaufort, *Histoire des Papes Depuis Saint Pierre Jusqu'à Nos Jours*, 3:387.

boyu ve Visconti ailesi²⁵⁹ ile anlaşmış olan İmparator Louis askeri gücünü arttırırken papanın bölgedeki hakimiyetini zayıflatmıştır. Ayrıca Louis, Fransiskan tarikatı içerisinde olan Maneviyatçıların, papa ile olan çatışmasını fırsat bilerek liderleri Michele de Cesena ile ittifak kurmuştur.²⁶⁰

Roma'ya ulaşan imparator, halkı temsil etmek üzere dört laik²⁶¹ seçer ve imparatorluk tacını bizzat onlar takdim ederler. Ardından halkın huzurunda, Alman bir ruhban tarafından, Papa XXII. Jean'ya yapılan suçlamalar dile getirilmiştir. Buna göre papa, Fransa kralı ile iş birliği yaparak şahsi çıkarlar için yetkilerini kötüye kullanma, İsa Mesih ve havarilerin şahsi mal varlıkları bulunduğunu iddia etme, Yuhanna'da geçen “*benim Krallığım bu dünyadan değildir*”²⁶² ifadelerine rağmen, dünyevi ve uhrevi gücü şahsında birleştirme çabası²⁶³ ve başka nedenlerden dolayı heretik olmakla suçlanmıştır. Böylece İmparator Louis tarafından, 18 Nisan 1328 tarihinde, papanın bütün hakları elinden alınarak ölüm cezasına çarptırılmıştır.²⁶⁴

XXII. Jean'e karşı yapılan bu girişiminden sonra Jacques Colonna isminde bir soylu, Roma'ya elçi olarak gönderilmiştir. Jacques, halkın ve imparatorluk askerlerinin huzurunda, Louis de Bavière'in işlemiş olduğu suçlar sebebiyle aforoz edilmiş olduğunu ve Kilisenin onu destekleyenlere karşı savaşacağını aktarmıştır. Akabinde Papalık mührünün bulunduğu mahkeme kararlarının yazılı olduğu belgeyi Saint-Marcel Kilisesi'ne asmıştır. Bu hamleye karşı Louis, İmparatorluk yetkilerini kullanarak yeni bir kanun oluşturmuştur. Buna göre, papanın Roma dışına çıkabilmesi için halkın ve ruhbanların onayı gerekmekte ve Roma'ya dönmesi için yapılan

²⁵⁹ Visconti ailesi, Kilisenin İtalya'ya dönmesini istemeyen bir ailedir. Visconti ailesinin başında bulunan Mathieu Visconti, Papanın İtalya'daki yokluğundan faydalanarak birçok bölgeyi ele geçirmiştir. Papa, Mathieu'yü aforoz etmiş ancak Kilisenin otoritesi zayıflamış olduğundan etkili olmamıştır. (Joudou, *Histoire des Souverains Pontifes qui ont Siégé à Avignon*, 1855, 1:131-133.) Bir başka kaynakta, Visconti'lere karşı bir Haçlı Seferi çağırısı yapıldığı ifade edilmektedir. Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 1841, 5:490.

²⁶⁰ André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*, 107-10; Joudou, *Histoire des Souverains Pontifes qui ont Siégé à Avignon*, 1855, 1:131-133; Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 1841, 5:490.

²⁶¹ Ruhban sınıfında olmayan dindar Hristiyanlar için kullanılan bir sıfattır.

²⁶² Yuhanna, 18:36.

²⁶³ Sadece uhrevi gücü elinde bulundurabileceğini iddia etmelerinin bir başka sebebi ise tarihe geçmiş olan “*Sezar'ın hakkını Sezar'a verin*” cümlesi gösterilmektedir. Joudou, *Histoire des Souverains Pontifes qui ont Siégé à Avignon*, 1855, 1:175.

²⁶⁴ André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*, 110-112; Joudou, *Histoire des Souverains Pontifes qui ont Siégé à Avignon*, 1855, 1:175.

çağrılara üç defa iştirak etmemesi durumunda ise hükmen ölü sayılarak yeni bir papa seçimi gerçekleştirilecektir.²⁶⁵ Yapılan bu karşılıklı aforozlar, sivil otorite ile dini otorite çatışmasının bir başka örneği olarak değerlendirilebilir.

Kilisenin Fransa'da bulunmasından rahatsız olan ruhbanların ve laiklerin desteğiyle İmparator Louis, Papa XXII. Jean'ı bu kez de Roma'yı onay almadan terk ettiği ve geri çağrıldığı halde gelmediği için hükmen ölmüş olduğu, bu nedenle halkın da beyanı ile *Pierre de Corbière*'i²⁶⁶ V. Nicolas adıyla Papa ilan ettiğini bildirmiştir. Pierre hakkında birçok iddia bulunmaktadır. İddialara göre gayrimeşru Papa Pierre'nin babası bir çiftçidir. Kendisi ise evli bir adam iken karısını terk etmiş ve Fransisken tarikatına dahil olmuştur. Ayrıca birçok gayrimeşru ilişki yaşamış, sadece insanların görebileceği ibadetleri yerine getiren riyakâr bir Hıristiyan olarak tanınmış ve işlemiş olduğu suçlar sebebiyle önce aforoz edilmiş ardından hapse mahkûm edilmiştir. Bir başka eserde ise, Pierre'in erdemli, bilgili ve yetenekli biri olduğu aktarılmaktadır.²⁶⁷

Pierre, ilk olarak kendi kardinaller kurulunu oluşturmuş ardından XXII. Jean ile karşılıklı olarak birbirlerini aforoz etmişlerdir. İmparator ile birlikte İtalya'nın farklı bölgelerine giderek bazı bölgelerden biat almışlardır. İmparatorun İtalya'dan çıkıp Almanya'ya dönmesi sonucunda ise halk taraf değiştirmiş ve XXII. Jean'ya yeniden tabii olmuşlardır. İmparator Louis'nin yanında bulunmamasından dolayı V. Nicolas, Pisa şehrindeki kardinal Fazio Donoratico'ya sığınmıştır. Pisa halkı ise Jacques Duèze'e elçi göndererek pişman olduklarını dile getirmiş ve af talebinde bulunmuştur. XXII. Jean, Pierre de Corbière'i teslim etmeleri şartıyla affedeceğini ifade etmiştir. Bunun üzerine Donoratico ile görüşülmüş ve gayrimeşru papanın canına kastedilmemesi şartıyla teslim edilmiştir. Papanın huzuruna çıkartılan Pierre, yaptıklarından pişman olduğunu söyleyerek tövbe etmiştir. Papa, Pierre'in affedilmiş olduğuna ancak güvenlik gerekçesiyle gözetim altında tutulmasına karar vermiştir. Olaya şahit olan bir yazarın ifadelerine göre, hücreinde yemek masası ve kitaplar bulunmaktaydı ancak kimseyle konuşulmasına izin verilmemekteydi. Bu nedenle,

²⁶⁵ Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 1841, 5:510-511.

²⁶⁶ *Pierre de Corbière*, Pierre Rainalducci veya Pietro Rainalducci olarak da bilinmektedir.

²⁶⁷ Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 1841, 5:511; Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu'à Benoit XIII Inclusivement*, 3:411.

“Pierre bir dost gibi muamele görmüş ancak bir düşman gibi gözetim altında tutulmuştur” cümlesini kullanmıştır. Pierre, yaklaşık üç sene kadar hapiste kaldıktan sonra hayatını kaybetmiş ve Avignon’daki bir Fransisken manastırına defnedilmiştir.²⁶⁸

Bu sırada Roma Germen İmparatorluğu’nun diğer lideri olan Frederick ölmüş ve Louis imparatorluk makamını elinde bulunduran tek kişi olmuştur. Müttefiklerinin neredeyse tamamı Jacques Duèze ile ilişkilerini düzeltmiş olduklarından Louis; başta Papalığını kabul etmediği, XXII. Jean ile anlaşma yoluna gitmiştir. Papa ise barış teklifini reddetmiştir.²⁶⁹ Lakin ilerleyen zamanlarda, Tanrı’nın ru’yeti konusunda ortaya atmış olduğu görüşü sebebiyle tepkileri üzerine çekmiş ve Louis’nin imparatorluğunu kabul etmek durumunda kalmıştır.

2.3.2.5. Tanrı’nın Ru’yeti Meselesi

1331 yılında Papa, ilk olarak, ölmüş olan kimselerin ruhlarının kıyamete kadar İsa Mesih’in sadece insan şeklini görebildikleri ve Gökyüzü Krallığı’nın bir alt tabakası olan ve Latince “*Sub Altare Dei*” denilen yerde bulduklarını, yeniden dirilişin ardından ise Gökyüzü Krallığı’na geçerek Kutsal Öz’ü görebileceklerini bildirmiştir. Bu konuyla ilgili ikinci vaazında ise ruhların kıyamete kadar ebediyete sahip olmadıklarını bu nedenle Tanrı’yı göremediklerini aktarmıştır. Üçüncüsünde ise lanetli ve kötü ruhların henüz cehennemde bulunmadıklarından cezalarını çekmediklerini ifade etmiştir. Bu durum hem halkın hem ilahiyatçıların hem de kilise hukukçularının tepkisine neden olmuştur.²⁷⁰

Duèze’in sözleri karışıklıklara neden olunca kilise doktorları²⁷¹ bir araya gelerek, ihtilafli bir konu olduğunu ve kesin bir hüküm bulunmadığı için Hıristiyan akidesine karşı gelinmediğini bildirmişlerdir. Ancak papa, kendi görüşüne karşı gelen bazı kimseleri hapse attırması ve Fransisken Tarikatı liderlerinden olan Gérard Eudes ise Paris’e gelerek bu tezi okul müfredatlarına eklenilmesi gerektiğini söylemiştir.

²⁶⁸ André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*, 122-125; Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 96-98.

²⁶⁹ Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu’à Benoit XIII Inclusivement*, 3:420.

²⁷⁰ Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 106; Guillaume Mollat, *Les Papes d’Avignon (1305-1378)*, 2. bs (Paris: Librairie Victor Lecoffre J. Gabalda & Cie, 1912), 57-58.

²⁷¹ Kilise doktorları, Katolik kilisesi hukukunu en iyi bilen ve hüküm verebilecek kişilerdir.

Bunun üzerine, Fransa kralının emri ile 19 Aralık 1333 tarihinde Vincennes Şatosu'nda, hukukçulardan ve ilahiyat doktorlarından oluşan toplantıda, papanın ortaya koyduğu bu görüşün sapık olduğu söylenmiştir. Ardından kral, papaya, sözlerini geri almasını aksi halde kilise hukukuna göre cezalandırılacağını yani yakılacağını söylemiştir.²⁷²

Kaynaklarda, kralın bu tehdidinden sonra papanın, Katolik akidesinin temel kaidelerine karşı herhangi bir söylemde bulunmadığını, ruhların akıbeti ve Tanrı'nın ru'yeti konusunda kesin bir görüş belirtmediğini sadece bu konunun yeteri kadar tartışılmadığı gerekçesiyle ortaya böyle bir varsayım attığını ifade eden bir bildiri yayınlamıştır.²⁷³

3 Aralık 1334'de, yani ölümünden bir gün önce papa, "*Bedenlerinden ayrılmış ve arınmış olan ruhlar, İsa Mesih ve melekler ile birlikte gökyüzü cennetinde olduklarına; mevcut hallerinin izin verdiği kadar, Tanrı'yı ve Kutsal Öz'ü müşahede ettiklerine iman ediyoruz...*"²⁷⁴ şeklinde bir bildiri yayınlamıştır. Kullanılan ifadeler doğrultusunda XXII. Jean'ın iddiasından vazgeçmediği anlaşılmaktadır. Papa, 4 Aralık 1334 tarihinde ise hayatını kaybetmiştir.²⁷⁵

Bu zamana kadar, kaynaklarda Fransa kralının herhangi bir müdahalesinden bahsedilmemesi ancak bu konuda kralın bir sözüyle papanın geri adım atması oldukça dikkat çekicidir.

2.3.2.6. Diğer Gelişmeler

XXII. Jean, seçilmesinin ardından ilk olarak kardinal atamalarını gerçekleştirmiştir. Yedi Fransız ve bir İtalyan olmak üzere toplam sekiz kardinal atamasını gerçekleştirmiş, birkaç sene sonra yedi Fransız kardinal ataması daha yapmıştır. Bu atamalardan yola çıkarak tarihçiler kendisinin tarafsız olmadığını

²⁷² Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu'à Benoît XIII Inclusivement*, 3:421-422; Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 1841, 5:542; Mollat, *Les Papes d'Avignon (1305-1378)*, 59.

²⁷³ Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 1841, 5:422.

²⁷⁴ "Nous confessons et croyons que les âmes séparées des corps et pleinement purifiées sont au ciel, dans le royaume des cieux, aux paradis, et avec Jésus-Christ, en la compagnie des anges, et que, suivant la loi commune, elles voient Dieu et l'essence divine face à face et clairement, **autant que le comportent l'état et la condition de l'âme séparée...**" Mollat, *Les Papes d'Avignon (1305-1378)*, 59-60.

²⁷⁵ Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu'à Benoît XIII Inclusivement*, 3:424-425; Mollat, *Les Papes d'Avignon (1305-1378)*, 59-60.

aktarmaktadırlar. Ömrünün son yıllarına doğru Fransa kralı kendisinden yeni bir Fransız kardinal atamasını talep eder ancak bu isteği; sayılarının çok fazla olması gerekçesiyle, geri çevrilmiştir.²⁷⁶

İmparatorluk savaşları yapılırken, 13 Temmuz 1323’de Aquinalı Thomas aziz ilan edilmiştir. Dominiken tarikatına mensup olan Thomas’a, Papa X. Grégoire tarafından dönemin en iyi kilise doktoru unvanı verilmiştir. Papa Grégoire’in kendisini İkinci Lyon Konsili’ne davet etmiş ancak yolculuk sırasında vefat etmiştir. Başta Villani olmak üzere birçok tarihçi, Napoli Kralı Charles d’Anjou tarafından zehirlenmiş olduğunu iddia etmektedir. Dante ise *İlahi Komedya’sında*²⁷⁷ aynı iddiada bulunmuştur.²⁷⁸

Döneminde gerçekleşen bir diğer olay ise, Vienne Konsili’nde alınmış olan kararların “*Constitutiones Clementinae*” adı altında yayınlatılarak Avignon Üniversitesi’nde okutulma kararı alınmıştır.²⁷⁹ Bunlara daha sonra XXII. Jean’ın yasaları da eklenerek “*Joanines*” adı verilmiştir. Ancak günümüzde “*Extravagantes*” ismiyle bilinmektedir.²⁸⁰

Kaynaklarda dikkat çeken bir başka olay ise, ruhbanların evlilikleri veya gayrimeşru ilişkileridir. Özellikle İspanya bölgesinde, bazı ruhbanların evli olduklarından, bazılarının ise evlilik dışı ilişkilerinin bulunduğu bahsedilmektedir. Bu durum 1322 yılında Valladolid şehrinde bir bölgesel konsil yapılmasına neden olmuştur. Konsilde üst düzey ruhbanların evliliklerini sona erdirmeleri gerektiğine dair bir karar alınmıştır. Ayrıca XXII. Jean’ın yeğeni olarak bilinen Bertrand de Poyet’nin, Papanın gayrimeşru çocuğu olduğu yönünde iddiaların bulunduğu aktarılmaktadır.²⁸¹

²⁷⁶ Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l’Église*, 1841, 5:483, 538.

²⁷⁷ “Charles İtalya’ya geldi, Curradino’yu kurban etti, ardından ceza verdi, Tommaso’yu göklere gönderdi.” Dante Alighieri, *İlahi komedya*, 435.

²⁷⁸ Joudou, *Histoire des Souverains Pontifes qui ont Siégé à Avignon*, 1855, 1:151-152.

²⁷⁹ Başka bir kaynakta bütün okullarda okutulması ve mahkemelerde kullanılması talimatı verdiği aktarılmaktadır. Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l’Église*, 1841, 5:484.

²⁸⁰ Joudou, *Histoire des Souverains Pontifes qui ont Siégé à Avignon*, 1855, 1:129-130; Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l’Église*, 1841, 5:484.

²⁸¹ Joudou, *Histoire des Souverains Pontifes qui ont Siégé à Avignon*, 1855, 1:132-133; Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu’à Benoit XIII Inclusivement*, 3:397-398; Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l’Église*, 1841, 5:490-491.

Daha önce kargaşalara sebep olan Pastoureaux²⁸² hareketi bu dönemde yeniden ortaya çıkmıştır. Fransa ve İngiltere, sulh dönemini fırsat bilerek Filistin topraklarına bir Haçlı Seferi düzenlemek istediklerini bildirmiş ancak uygun bir zaman olmadığı gerekçesiyle Papa tarafından reddedilmiştir. Bunun üzerine kendilerine Pastoureaux denilen gruplar Fransa'nın çeşitli bölgelerinde, başta Yahudiler olmak üzere, içlerinde ruhbanların ve laiklerin de bulunduğu birçok kişiyi katlederek şehirleri yağmalamışlardır. Uzun bir aranın ardından Languedoc lideri olaya müdahale etmiş ve karşısına çıkan yağmacıları hapse attırarak isyanı bastırmıştır.²⁸³

Papalığının son yıllarında XXII. Jean, Bologna şehrine Kilise ile birlikte taşınmak istediğini bildiren bir mektup göndermiştir. Halk ise bu duruma çok sevinmiş ve kendilerini beklediklerini ayrıca şehrin yönetimini kendisine devredeceklerini bildirmişlerdir. Vekil olarak yeğeni Bertrand de Poyet'yi göndermiş ve Papalık sarayının inşasını başlatmıştır. Ancak aradan geçen iki senenin ardından Papanın halen şehre gelmemesi üzerine, halk isyan etmiş ve vekili şehirden kovmuştur. Yapılan sarayı ve ruhbanların evlerini yağmalayıp yakmışlardır.²⁸⁴

²⁸² Pastoureaux hareketi, (Fr. "Çobanlar"), Fransa'da 1251 ve 1320'de ortaya çıkan iki halk hareketine katılanlara verilen isimdir. Dinsel ve siyasal eğilimler taşıyan Pastoureaux hareketlerinin ilki, Kral IX. Louis'nin VII. Haçlı Seferinde yenilgiye uğradığı haberi üzerine Fransa'nın kuzeydoğu kesiminde başladı (1251). Soyluları, kiliseyi ve burjuvaları kralın kaderine kayıtsız kalmakla suçlayarak ayaklanan köylüler kiliseleri ve kasabaları yağmaladılar. Fransa kral naibesi Blanche de Castille başlangıçta hareketi desteklediyse de bir süre sonra ayaklanmayı bastırdı. Daha ciddi boyutlara ulaşan ikinci Pastoureaux hareketi (1320) ise bir Haçlı Seferi düzenlemediği için kınanan Kral V. Philippe'e karşı başlatıldı. Ruhbanlıklarını terk eden rahiplerin ve liderlik ettiği köylüler Paris'te toplandıktan sonra sarayı kuşattılar ve kenti yağmalayıp hapisanelerdeki tutukluları serbest bıraktılar. Daha sonra 40 bin kişilik bir topluluk oluşturup bir Haçlı Seferi başlatmak üzere güneybatıdaki Garonne Vadisi'nin içlerine doğru yürüyüşe geçtiler. Yol boyunca Yahudileri ve cüzzamlıyı öldürerek ilerledikten sonra sonunda Carcassonne Kasabası yönetimi tarafından bozguna uğratıldılar. Bununla birlikte dağılık çeteler 1322'ye kadar Fransa'nın güney kesiminde eylemlerini sürdürdü. "Pastoureaux", *AnaBritannica*, Ana Yayıncılık A.Ş. ve Encyclopedia Britannica, 1994, 25:114.

²⁸³ Joudou, *Histoire des Souverains Pontifes qui ont Siégé à Avignon*, 1855, 1:138-142.

²⁸⁴ Joudou, *Histoire des Souverains Pontifes qui ont Siégé à Avignon*, 1855, 1:192-194.

2.4. Reformcu Papa XII. Benoît (Jacques Fournier)

2.4.1. Papalık Öncesi Dönem

Jacques Fournier,²⁸⁵ Saverdun şehrinde²⁸⁶ bir değirmencinin oğlu²⁸⁷ olarak dünyaya gelmiştir. Erken yaşta babasını kaybettiği için Cistercien²⁸⁸ keşişleri tarafından yetiştirilmiştir. Tarikat mensuplarına ayrılmış olan Paris'teki Aziz Bernard Kolejinde önce ilahiyat eğitimi²⁸⁹ ardından kilise hukuku eğitimi almıştır. 1311 yılında; amcasının kardinalliğe yükseltilmesinden sonra Fonfroide Manastırı'na rahip, 1317'de ise Pamiers şehrine piskopos olarak atanmıştır. 1327'de kısa bir süre Mirepoix Bölgesi'nde piskopos olarak görev yaptıktan sonra da XXII. Jean tarafından kardinalliğe yükseltilmiştir. Tarikatın simgesi olan beyaz kıyafeti, kardinalliğe atandıktan sonrada giymeye devam etmiş olduğundan kendisine "Beyaz Kardinal" denilmiştir.²⁹⁰

Pamiers şehri, heretiklerin yoğun olarak bulunduğu bir yerdir. Jacques Fournier piskopos olarak atandıktan sonra, Kilisenin heretik kabul etmiş olduğu Valdoculara,²⁹¹

²⁸⁵ Bazı kaynaklarda Jacques Nouvel olarak geçmektedir. Bunun sebebi ise eğitimini dayısı olan Kardinal Arnaud Nouvel'in üstlenmiş olmasıdır. (Jean Baptiste Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, c. 2 (Paris: Librairie de L. Maisson, 1853), 38.) Bazı kaynaklarda ise Jacques Dufour olarak geçmektedir. (Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 1841, 5:546.) Genel olarak Jacques Fournier adıyla bilindiği için tezde bu isim kullanılmıştır.

²⁸⁶ Toulouse'un yaklaşık 60 km güneyinde İspanya sınırına yakın bir bölgede bulunmaktadır.

²⁸⁷ Babasının hangi mesleği icra ettiği kesin olarak bilinmemektedir. Fransızcada, fırın anlamına gelen "Four" kelimesinden yola çıkarak bazı araştırmacılar, fırıncı veya değirmenci olduğunu iddia etmişlerdir. Ancak kaynaklarda, alt tabakadan gelmiş olduğu konusunda hemfikir oldukları görülmektedir. Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:38-39.

²⁸⁸ Cistercien tarikatı, 1098'de Molesmalı Robert tarafından kurulan bir Hıristiyan tarikatı Robert, Benediktin kurallarının aslına uygun bir şekil vermek amacıyla bu hareketi kurdu ve XII. yy'da bu tarikat hızla taraftar topladı. Ayrıca boyanmamış beyaz yünden yapılmış elbise giydikleri için Beyaz Keşişler adıyla da bilinmektedirler. Şinasi Gündüz, "Cistercian Tarikatı", *Din ve inanç sözlüğü* (İstanbul: Vadi Yayınları, 2017); Şinasi Gündüz, "Beyaz Keşişler", *Din ve inanç sözlüğü* (İstanbul: Vadi Yayınları, 2017).

²⁸⁹ İlahiyat alanında doktora yaptığını ve akademisyenlik unvanı verilmiş olduğu da aktarılmaktadır. Mollat, *Les Papes d'Avignon (1305-1378)*, 65.

²⁹⁰ Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:36-39; Joudou, *Avignon, son Histoire, ses Papes, ses Monuments et ses Environs*, 98-99; Favier, *Les Papes d'Avignon*, 127; Mollat, *Les Papes d'Avignon (1305-1378)*, 65.

²⁹¹ Valdo ya da Valdes Pierre, (*lat. Valdésius, fr. Les Vaudois*), valdoculuk tarikatının kurucusu Pierre de Vaux'dur. Hakkında çok az şey bilinmektedir. 1176'da İsa'nın mutlak yoksulluk öğretisini benimsedi. Çevresinde, "İsa'nın yoksulları" ya da "Lyon yoksulları" denilen bir grup meydana geldi. Kilise otoritelerince dışlanan Valdo, Lyon'u terk etmek zorunda kaldı, ardından aforoza uğrayınca, ülke ülke dolaşmaya başladı ve bir süre sonra da öldü.

Valdoculuk İsa öğretisinde dile getirilmiş olan fakirliğe, yoksulluğa dönüşü öğütüyor, feodal sistemi reddediyordu. Bu sistemin zenginlikleri ve egemenlik anlayışı Hıristiyanlığa uygun değildi. Kutsal

Catharlara ve Albigenlere karşı takibat başlatmış ve engizisyon mahkemelerinde yargılatmıştır. Bu sayede kardinalliğe yükselmiştir. Kardinallik dönemi boyunca, Papa Jean XXII'e birçok davada danışmanlık yapmış ve Tanrı'nın ru'yeti meselesi ile "mutlak fakirlik" ilkesi gibi konularda görüşüne başvurulmuştur.²⁹²

Fournier, kardinalliğe yükseltildikten yaklaşık yedi sene sonra, kardinaller kurulu tarafından yapılan toplantıda papa seçilmiştir.

2.4.2. Papalık Dönemi (1334-1342)

2.4.2.1. Avignon Konklavı (1334)

13 Aralık 1334 yılında, Noaille kontu ve Sicilya Krallığı'nın subayı tarafından Avignon Sarayı'nda konklav düzenlenmiştir. Yirmi dört kardinalden oluşan kurul; Fransızlar ve İtalyanlar olmak üzere ikiye bölünmüş durumdadır. İtalyan kesiminin lideri Jean Colonne iken, Fransız kesiminin lideri, diplomatik özellikleri ile tanınan Kardinal Périgord'dur. Sayıca üstün olan Fransızlar, ilk olarak Comminges şehrinin kardinaline; Roma'ya dönmek şartıyla Papalığın kendisine verilmesini teklif etmişler ancak kardinal reddetmiştir.²⁹³

Bunun üzerine ilahiyatçı yönü ile tanınmış olan Kardinal Jacques Fournier aday gösterilmiştir.²⁹⁴ Bazı kaynaklara göre oy çokluğu, bazılarına göre oy birliği ile, 20 Aralık 1334'de papa seçilmiştir. Kardinal olmasına rağmen konklavda yer almayan Fournier, kendisinin papa seçilmiş olmasına şaşırması²⁹⁵ ardından Tanrı tarafından

Yazılar'a dayanan valdocular, azizler kültürünü, Kilisenin günah bağışlamalarını, ârafı kabul etmiyordu. Husçular ve Moravyalı kardeşler ile ilgi kurmaları, Valdocuların öğretilerine büyük etki yaptı. Bu etki bir ölçüde, Valdocu hareketin XVI. yy.'da Reform'u benimsemesine neden oldu. Günümüzde Valdocular Latin Amerika'da ve İtalya'da hareketli, etkin topluluklar oluşturmaktadırlar. "Valdo", *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, Milliyet Gazetecilik A.Ş., 1986, 19:12070.

²⁹² Mollat, *Les Papes d'Avignon (1305-1378)*, 65-66.

²⁹³ Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 1841, 5:546.

²⁹⁴ Christophe'un iddiasına göre Fransızlar bunu kendilerine karşı olan ruhbanları ortaya çıkarmak için yapmışlardır. Ancak seçim meşrulaşmış ve seçilmez diye düşündükleri Beyaz Kardinal papa seçilmiştir. Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:37.

²⁹⁵ Bazı kaynaklarda, "aramızda en liyakatsiz olanı seçtiniz" tarzında ifadeler kullanmıştır. "Qu'avez-vous fait, mes frères? De tous les sujets vous avez élu le plus indigne" Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 1841, 5:547.

verilen görev reddedilemez diyerek Papalık görevini kabul etmiştir. XII. Benoît adını alan papanın taç töreni 8 Ocak 1335 tarihinde gerçekleşmiştir.²⁹⁶

Konuyla ilgili ayrıca bir de rivayet aktarılmaktadır; İtalyan bir ruhban Avignon'a gitmek için yola çıkar, yolculuk sırasında bir vizyon geçirir ve XXII. Jean'ın ölmüş olduğunu yerine gelen papanın; ismi belirtilmeden, XII. Benoît olduğu gösterilmiştir. Ardından bu ruhban konklavin yapıldığı yere giderek kardinallerin tamamının orada bulunup bulunmadığını sorar ve Beyaz Kardinal'in olmadığını öğrenir. Avignon Sarayı'na giden ruhban, Fournier'yi görür görmez kendisine giderek başından geçenleri anlatır ve papa olacağını söyler. Ancak Fournier, hem alt tabakadan gelmiş olduğu için hem de Kilise içerisinde güçlü bağlantıları olmadığı için bu olayı ciddiye almamıştır. Bu rivayetin şüpheli olduğundan XXII. Jean'a karşı olan bir kimse tarafından ortaya atılmış olabileceği iddia edilmektedir.²⁹⁷

2.4.2.2. XII. Benoît Döneminde Yapılan Düzenlemeler

XII. Benoît taç töreninden yaklaşık bir ay sonra Katolikler arasında tartışmaya sebep olan "Tanrı'nın ru'yeti" meselesini nihayete erdirmek istemiştir. 2 Şubat 1335'de, öldükten hemen sonra ruhların kutsal özü müşahede ettiklerini bildirmiş ardından ilahiyatçıları ve kardinalleri; bu görüşü destekleyebilecek tezleri belirlemek üzere, 6 Temmuz'da yapılacak olan toplantıya çağırmıştır. Yapılan görüşmeler neticesinde 29 Ocak 1336 tarihinde "*Benedictus Deus*" emirnamesi yayınlanmıştır. Bildiriye göre, Azizlerin ruhları, şu an gökyüzü cennetinde İsa Mesih ve melekler ile birlikte aracı olmaksızın kutsal özü müşahede ederlerken, asi ruhlar ise yerin altında yani cehennemde acı çekmektedirler. Sonunda ise bu ilkeye aykırı görüş bildirenlerin heretik ilan edilecekleri bildirilmiştir.²⁹⁸

Yapmış olduğu bir diğer değişiklik ise ruhbanları kapsamaktadır. V. Clément ve XXII. Jean Dönemi'nde Avignon'da kalmalarına izin verilmiş ancak Avignon'nun üçüncü papası; piskoposlar ve başpiskoposlar başta olmak üzere, farklı bölgelerde

²⁹⁶ Mollat, *Les Papes d'Avignon (1305-1378)*, 64; Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:37; Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 1841, 5:547; Joudou, *Histoire des Souverains Pontifes qui ont Siégé à Avignon*, 1855, 1:201.

²⁹⁷ Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:36; Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu'à Benoit XIII Inclusivement*, 3:428.

²⁹⁸ Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu'à Benoit XIII Inclusivement*, 3:429-430.

görevli olan ruhbanlara görev yerlerine gitmelerini emretmiştir. Bu durum lüks hayata alışmış olan ruhbanların kendisine cephe alması ile sonuçlanmıştır. Ayrıca hazineden yapılan harcamaların dekontlarını istemiş ve bundan sonra yapılacak harcamalar için fatura sunulmasını emretmiştir.²⁹⁹

XII. Benoît Roma'daki "Saint-Pierre de Rome" ve "Saint-Jean-de-Latran" kiliselerinin tadilatı için ödeme yapılması talimatını vermiştir. Bazı araştırmacıların iddialarına göre, bunu yapmasının sebebi Kiliseyi yeniden Roma'ya taşımaktır. Ancak Fransız kardinallerin itirazları nedeniyle Avignon'da kalmak durumunda kalmıştır. Bazı araştırmacılar ise Bologna halkının papayı kabul etmediklerini ifade etmişlerdir. Binaenaleyh mevcut sarayın ihtiyaçları karşılamadığını düşündüğünden daha büyük ve görkemli bir saray inşa etmelerini emretmiştir.³⁰⁰

Temel ilkelerinden sapmış olan tarikatlara da düzen getirmek isteyen papa, ilk olarak tarikatlar arası geçişlerin Kilisenin onayına sunulması gerektiğini bildirmiş ardından her tarikat için ayrı ayrı emirnameler yayınlamıştır. Cisterciyen'lere şahsi mal varlıklarının bulunamayacağını, kendi manastırlarında ikamet etmeleri ve ilahiyat eğitimi almaları gerektiğini bildiren "*Fulgens sicut Stella*" emirnamesini yayınlamıştır. Benedikten Tarikatı³⁰¹ için ise, tarikat yönetimi, manastır hayatı ve eğitim ile ilgili birtakım değişiklikler yapmıştır. Özellikle eğitim alanında, her manastırda dilbilgisi, mantık ve felsefe eğitiminin verilmesini ardından her yirmi öğrenciden bir tanesinin üniversitelere gönderilip ilahiyat, Kutsal Kitap ve kilise hukuku alanlarında eğitim görmeleri gerektiğini bildiren "*Summi magistri*" emirnamesini yayınlamıştır. Fransisken Tarikatının Maneviyatçıları ise XXII. Jean döneminde maruz kaldıkları kötü şöhretten kurtulmak için XII. Benoît'ten faydalanmak isterler. Ancak beklentileri karşılanmaz ve tek tip kıyafet giymeleri,

²⁹⁹ Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:40-42.

³⁰⁰ Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu'à Benoît XIII Inclusivement*, 3:430-431; Joudou, *Histoire des Souverains Pontifes qui ont Siégé à Avignon*, 1855, 1:203; Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 1841, 5:549.

³⁰¹ Benedict (Nursialı Aziz Benedict, 480-547) Hıristiyanlık'ta batı keşişliğinin babası sayılır. Monte Cassino'nun ilk keşişi ve Benediktin tarikatının kurucusudur. Benedict tarafından belirlenen manastır ve keşişlik kuralları, sonraki dönemlerde birçok Hıristiyan tarikatında geçerli kurallar olarak kabul edilmiştir. Manastır yaşamıyla ilgili yönetim kurallarını ve sıkı bir ruhsal hayat disiplini içeren bu kurallara Benedikt Kuralları (Benedictine rules) denilmiştir. Şinasi Gündüz, "Benedikt Kuralları", *Din ve inanç sözlüğü* (İstanbul: Vadi Yayınları, 2017); Gündüz, "Benedict".

amirlerine itaat etmeleri ve belirlenmiş olan ilkelerin dışına çıkmamalarını emreden “*Redemptor noster*” fermanını yayınlamıştır. Üstelik bu emirnamelere uyulmadığı taksirde aforoz edileceklerini duyurmuştur.³⁰²

Fournier, başta tarikatlar olmak üzere yapmış olduğu düzenlemeler nedeniyle “Reformcu Papa” olarak bilinmektedir. Tarikatlara ilahiyat eğitimini zorunlu tutmasının nedeni olarak, Katolik akidesinin, Kilisenin heretik olarak kabul ettiği gruplara karşı savunulabilmesi gösterilmektedir. Ancak ölümünden sonra verilen tavizler sebebiyle beklenen sonuca ulaşamamıştır.³⁰³

XII. Benoît, Avignon şehrinde bulunan yolsuzlukların önüne geçebilmek adına polis teşkilatında da birtakım değişiklikler yapmış ancak bu durum dış ilişkileri olumsuz etkilemiştir.

2.4.2.3. Fransa, İngiltere ve Roma Germen İmparatorluğu Çatışması

Avignon’da var olan usulsüzlüklerin başında polis teşkilatı başkanı olduğu sonucuna ulaşmış olan papa, yerine bir başkasını tayin etmiştir. Ancak gerginliğin tek sebebi bu değildir. Fransa’nın baskısı sebebiyle Papalık makamı, İmparator Louis de Bavière’in meşruluğunu kabul etmek istemiyordu. Fransa ile; tahtta hakkı bulunduğunu iddia eden, İngiltere³⁰⁴ arasında “Yüzyıl Savaşları” başlamış, durumdan faydalanmak isteyen Louis ise İngiltere kralı ile anlaşma yoluna gitmiştir.³⁰⁵

İmparatorun, Papalık tarafından tanınmamış olması üzerine, imparator seçimlerinde oy kullanma yetkisi bulunan prensler, 16 Temmuz 1338 yılında bir araya gelirler ve prenslerin oy çokluğu veya oy birliği ile seçilmiş olan imparatorun yetkilerini kullanmak için papanın onayına ihtiyaç duymadığını söyleyerek Louis’nin meşruluğunu tanıdıklarını bildirmişlerdir. 5 Eylül’de yeniden bir araya gelen prensler, bu kez de Louis aleyhine alınan dini ve siyasi tüm kararların iptaline karar vermişlerdir. Burada en üst otorite olarak kabul edilen Kilisenin, İmparatorluk

³⁰² Mollat, *Les Papes d’Avignon (1305-1378)*, 69-73.

³⁰³ Mollat, *Les Papes d’Avignon (1305-1378)*, 75-76.

³⁰⁴ İngiltere Kralı, Philippe Le Bel’in anne tarafından torunu olduğu için tahtta hakkı bulunduğu iddia etmiş ancak yasalara göre taht veraseti kadınlar üzerinden aktarılmamaktadır. Bu nedenle Philippe de Valois Kral ilan edilmiş olmasına rağmen İngiltere vazgeçmemiş ve savaş patlak vermiştir. Kadınlar üzerinden veraseti yasaklayan bu yasaya “Salya yasası” (*Loi Salique*) denilmektedir.

³⁰⁵ Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:54-61.

makamlarınca yok sayıldığı görülmektedir. Bu olaylardan sonra Louis, İngiltere kralı Edward'a "Ren Nehri'nin" (*Le Rhin*) batısında kalan Fransa, İspanya, Portekiz ve Birleşik Krallıkları imparatorluk adına yönetmesini, başka bir deyişle imparator vekilliğini teklif etmiştir. Bazı kaynaklarda, ortaklık teklifinin İngiltere kralı Edward tarafından yapıldığı aktarılmaktadır.³⁰⁶

Bu esnada Kilisenin, Yüzyıl Savaşları'nı sona erdirmek amacıyla İngiltere ve Fransa arasında arabuluculuk çalışmaları sonuç vermiş ve Avignon'da hem İngiliz hem de Fransız büyükelçileri görüşmelere başlamışlardır. Fakat İngiliz büyükelçisi Nicolino Fieschi'nin bir gece³⁰⁷ otelinden ailesi ile birlikte, Rhône Nehri'nin karşısında, Fransa topraklarında bulunan Villeneuve-les-Avignons şehrine kaçırılması ile görüşmeler sonlanmıştır. Ertesi gün olayın duyulmasıyla papa; Polis teşkilatının da işin içinde olduğu anlaşılınca, yeni göreve gelmiş olan Béranger Cotarel'i görevden alarak hapse attırmıştır. Fransa Kralı ile görüşülmüş ve esirlerin iadesi talep edilmiştir. Philippe ise olaydan habersiz olduğunu söyleyerek iade edeceğini bildirmiştir. Esirler yaklaşık iki ay sonra teslim edilmiş ancak İngiltere Kralı Edward uzlaşmak istemediğini iletmiştir. Avignon'da bulunan suçluların tamamı cezalandırılırken Fransa'ya sığınmış olanlar kurtulmuştur. Bu sırada hapiste bulunan Cotarel ise intihar etmiştir.³⁰⁸

Kilisenin kontrolünde olan bir bölgede böyle bir olayın yaşanması ve faillerinin de Fransız olması; Avignon şehrinde, Fransa kralının etkisini ortaya koymaktadır. Buna bağlı olarak dini otoriteden ziyade siyasi otoritenin üstün olduğu ifade edilebilir.

2.4.2.4. Diğer Gelişmeler

XII. Benoît döneminde, gerçekleşen bir diğer olay ise Tartarya Bölgesi'nden³⁰⁹ gelen misyonerlerdir. Daha önce gönderilmiş olan misyonerler, imparatorun yazmış

³⁰⁶ Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:58; Guillemain, *Les Papes d'Avignon: 1309-1376*, 70-71.

³⁰⁷ Olayın 17 Nisan 1340 yılında gerçekleştiği aktarılmaktadır. Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 118.

³⁰⁸ Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 117-120.

³⁰⁹ Tartarya bölgesi, Cengizhan Dönemi'ne kadar yönetilen Moğol İmparatorluğu'na, Batı'da verilen isimdir. Ayrıca Roma ve Yunan mitolojisinde günahkârların azap çektiği cehenneme Tartare denilmiştir. Romalılar ve Yunanlılar, Moğol İmparatorluğu'nda yaşayan halkların Tartare dedikleri bu cehennemden geldiklerine inandıkları için bu bölgeye Tartarya adını vermişlerdir. Tartarya Bölgesi, Mançurya (günümüzde Çin ve Rusya'nın bir kısmını kapsayan bölgedir) Moğolistan, Türkistan,

olduğu mektup ile papanın huzuruna çıkmışlar ve birçok kişinin Hıristiyan olduğunu ifade ederek daha fazla din adamı talebinde bulunmuşlardır. Bunun üzerine papa, gelen heyet arasında yer alan André Franc'ya birçok yetki vererek imparatora teslim etmesi için onay mektubu vermiştir. Ancak bu girişimin devamı gelmemiş ve Katolik mezhebinin yayılması bir müddet gecikmiştir.³¹⁰

İtalya'da, kendilerini piskopos olarak tanıtan bir grup Ermeni, Kilisenin yanlış yola sapan yozlaşmış bir kurum olduğunu iddia etmişlerdir. Hıristiyanlığı temsil eden kurumun kendileri olduğunu söyleyerek halktan biat almışlardır. Kendilerine tabi olmayanları ise hapse attırmıştır. Bunun üzerine papa, bölgedeki piskoposları görevlendirerek bu grubu ortadan kaldırmıştır.³¹¹

Bu dönemde dikkat çeken bir başka gelişme ise Bizans'ın birleşme teklifidir. 1339 yılında, Osmanlı'nın Anadolu'daki ilerleyişinden endişe duyan Bizans, Katoliklerden yardım talebinde bulunmuştur. Kaynaklarda aktarılan bilgilere göre, Bizans İmparatoru III. Andronic Paléologue, Ortodoksların ve Katoliklerin birleşmesini teklif etmek üzere Avignon'a iki elçi göndermiştir. Elçiler, papaya Kutsal Ruh'un mahiyetinin yeniden değerlendirilmesi için bir Ökümenik konsil düzenlenmesi talebinde bulunmuşlardır. Teklifi değerlendirmek için bir araya gelen Katolik Kilisesi, teklifin bir kamuflaj olduğunu asıl amaçlarının Katolik Kilisesinin askeri gücünü kullanarak Osmanlıları durdurmak olduğu sonucuna ulaşmıştır. Binaenaleyh, elçilere Kutsal Ruh'un mahiyeti konusunun tartışmaya kapalı olduğunu ifade ederek ancak Katolik mezhebinin benimsemeleri koşuluyla yardımda bulunacaklarını bildirmiştir. Böylece teklif reddedilmiştir.³¹²

Bir başka olay ise Endülüs'teki savaştır. 1340 yılında Müslümanlara karşı güçlerini birleştiren Castilla kralı, Aragon kralı ve Portekiz kralı, birliklerin yetersiz olduğunu düşünerek XII. Benoît'ten yardım talebinde bulunmuşlardır. Bunun üzerine,

Afganistan ve Belucistan (Afganistan, İran ve Pakistan'ın belirli yerlerini kapsayan bölgeye verilen isimdir) ülkelerinden oluşmaktadır. Louis Grégoire, "Tartares", *Dictionnaire Encyclopédique d'Histoire, de Biographie, de Mythologie et de Géographie* (Paris: Garnier Frères, 1872), 1862; Antoine Pélissier, *Clément VI le magnifique: premier pape du Limousin, 1342-1352 "Honneur des hommes et ornement de son pays"*, *Reproduction en fac-similé, Rediviva* (Nîmes: C. Lacour, 2007), 41.

³¹⁰ Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 126; Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 1841, 5:558.

³¹¹ Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 1841, 5:559.

³¹² Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 1841, 5:559-562.

İspanya’da bulunan Hıristiyanların tamamı için seferberlik ilan edilmiştir. Yapılan savaş sonrasında Hıristiyanlar galip gelmiş ve papa, o topraklarda bulunan Müslümanlara ibadet yapmalarını ve hacca gitmelerini engellemiş, İslam dini ile alakalı herhangi bir ifadenin kullanımını yasaklamıştır. Tarihçiler bunun Hıristiyan kültürüne İslam kültürünün karışmasına engel olmak için yaptığını ifade etmektedirler.³¹³

İtalya’da, Kilisenin otoritesini tanımayan Bologna şehrinin bir türlü kontrol altına alınamamış olması, dönemin en nüfuzlu üniversitelerinden biri olan Bologna Üniversitesi’nin bütün ayrıcalıklarının iptal edilmesine sebep olmuştur. Akademisyenlerin ve öğrencilerin derhal eğitimlerini bırakıp şehri terk etmeleri aksi takdirde aforoz edilecekleri bildirilmiştir. Papanın emri yerine getirilerek şehrin en önemli ve tek denilebilecek olan gelir kaynağı ortadan kaldırılmıştır. Binaenaleyh, halk yaptıklarından pişman olduğunu dile getirerek affedilme talebinde bulunmuş ve Kiliseye yeniden tabi olmuşlardır. Bu olayın ardından; Roma başta olmak üzere, birçok şehir papaya bağlılıklarını dile getirmişlerdir. Destekçilerini kaybetmeye başlayan Louis de Baviere, papanın 24 Nisan 1342’de hayatını kaybetmesiyle imparatorluğunu devam ettirmeyi başarmıştır. XII. Benoît ise Avignon Katedrali’nde bulunan ve kendisi için özel inşa edilen şapele defnedilmiştir.³¹⁴

XII. Benoît’nın yapmış olduğu en önemli faaliyetlerden biri, Papalık tacına üçüncü bir tac ekletmesidir. İlk zamanlar papalar, başlarına sade sivri bir bone tarzı başlık takarken V. asrın sonlarına doğru Papa Symmaque,³¹⁵ bu başlığa bir tac yerleştirmiştir. Ardından VIII. Boniface; hem ruhani hem de dünyevi gücü temsil etmesi için bir ikincisi eklemiş ve nihayet XII. Benoît üçüncü bir tac eklemiştir. Tarihçilere göre bu taçlar kraliyeti, imparatorluğu ve kutsal gücü simgelemektedir.³¹⁶

³¹³ Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l’Église*, 1841, 5:564-565.

³¹⁴ Joudou, *Histoire des Souverains Pontifes qui ont Siégé à Avignon*, 1855, 1:230-233; Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:78.

³¹⁵ Papa Symmaque, M. 498 ve 518 yılları arasında papalık görevini icra eden Hıristiyanlığın 51. papasıdır. John Norman Davidson Kelly, “Symmachus”, *The Oxford dictionary of Popes* (Great Britain: Oxford University Press, 1987).

³¹⁶ Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:79.

2.5. Muhteşem Papa VI. Clément (Pierre Roger)

2.5.1. Papalık Öncesi Dönem

Pierre Roger,³¹⁷ 1291 yılında Limoges piskoposluğunda bulunan Maumont şehrinde dünyaya gelmiştir. Bazı kaynaklarda ailesinin ekonomik durumunun yerinde olduğu bazılarında ise yetersiz olduğundan bahsedilir. Bu nedenle babasının on yaşında Chaise-Dieu adında bir Benedikten manastırına verdiği aktarılır. Ardından Chaise-Dieu başrahibinin ve piskoposun da desteği ile Paris'te ilahiyat eğitimi almıştır. XXII. Jean'ın kendisine ilahiyat doktoru unvanını vermesinin ardından sırasıyla St-Pantaléon, Savigny ve St-Baudil manastırlarında yardımcı başrahiplik görevlerine getirilmiştir.³¹⁸ 1326'da başrahip, 1328'de piskopos ve 1329'da önce Sens başpiskoposu ardından Rouen başpiskoposu olmuştur. İddiaya göre Pierre, Rouen'da almış olduğu lüks hayata Papalık sonrasında da devam ettirmiştir.³¹⁹

İlahiyat eğitiminden sonra Sorbonne'da profesörlük yapmıştır. Fransa Kralı Philippe de Valois ise adalet bakanlığına getirmiş³²⁰ ve Papalık kurumu ile Fransa Kralının irtibat kurmalarını sağlamıştır. Örneğin, XXII. Jean ve XII. Benoît'nın kral ile görüşmelerine Pierre Roger aracılık etmiştir. Fransa kralının bir nevi danışmanı konumuna gelmiş ve önemli siyasi meselelerinde yer almıştır. XII. Benoît Dönemi'nde ise kardinalliğe yükseltilmiştir. Araştırmacılar, kardinallik görevini önceden hak ettiğini ancak Fransa kralı Philippe'in engel olduğunu iddia etmektedirler. 1342

³¹⁷ Kaynaklarda, Pierre Rogier (Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 138.) ve Pierre Rougé (Joseph-Epiphane Darras ve Jean François Bareille, *Histoire de l'Église*, c. 30 (Paris: Louis Vives, Libraire, 1882).) olarak da geçmektedir. Pierre Roger olarak yaygınlık kazandığı için bu isim tercih edilmiştir.

³¹⁸ İddialara göre bu görevleri, kendisini himaye etmiş olan Kardinal Mortemart sayesinde elde etmiştir. Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:82.

³¹⁹ Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 137-139; Pélissier, *Clément VI le magnifique*, 15-26; Mollat, *Les Papes d'Avignon (1305-1378)*, 80-82.

³²⁰ Orta Çağ'da yargı, laikler ve ruhbanlar arasında paylaştırılmıştır. Buna göre, cinayet ve ekonomik meselelerle krallıklar ilgilenirken ruhbanlar ve Katolik inancına göre kutsal kabul edilen (evlilik, vasiyet, miras...) konularla ise Kilise ilgilenmekte idi. Bazı durumlar ise her iki tarafı ilgilendirdiğinden bir toplantı düzenlenir ve bir karar alınır. Vincennes toplantısı ise bunlardan biridir. ([https://passionmedievistes.fr/ep-43-thimothee-et-lassemblee-de-1329-vincennes/#:~:text=Cette%20assembl%C3%A9e%20est%20convoqu%C3%A9e%20pour,la%20AFc%20et%20un%20p%C3%B4le%20eccle%C3%A9siastique. 17.01.2023](https://passionmedievistes.fr/ep-43-thimothee-et-lassemblee-de-1329-vincennes/#:~:text=Cette%20assembl%C3%A9e%20est%20convoqu%C3%A9e%20pour,la%20AFc%20et%20un%20p%C3%B4le%20eccle%C3%A9siastique.)) İddialara göre, 1329'da yapılan Vincennes toplantısında; araştırmacıların iyi bir hatip olarak tanıttığı, Piskopos Pierre Roger, Kiliseyi temsilen yapmış olduğu konuşma ile dikkatleri üzerine çekmiştir. Fransa kralı ise kendisine bu olaydan sonra bakanlık görevini vermiştir. Pélissier, *Clément VI le magnifique*, 24-26.

yılında XII. Benoît'ın hayatını kaybetmesinden sonra düzenlenen Avignon Konklavı'nda papa seçilmiştir.³²¹

2.5.2. Papalık Dönemi (1342-1352)

2.5.2.1. Avignon Konklavı (1342)

XII. Benoît'nin ölümünden on iki gün sonra, Avignon Sarayı'nda düzenlenen konklavda, oy birliği ile Pierre Roger, papa seçilmiştir. Tarihçiler, Fransa kralının da Pierre'i desteklediğini ancak toplantıya müdahale etmekte geç kaldığını ve ılımlı kişiliği sebebiyle kardinaller kurulu tarafından seçilmiş olduğunu ifade etmektedirler. Her ne kadar kralın bir etkisinin olmadığı izlenimi verilmek istenmiş olsa da kardinaller kurulunun ekseriyetini Fransızların oluşturması ve geçmişte Fransa kralının danışmanlığını yapmış olan bir kimsenin papa seçilmesi oldukça önemlidir.

Kaynaklarda, Pierre Roger'nin çeşitli zamanlarda bir gün papa olacağı yönünde rivayetler aktarılmaktadır. Bunlardan ilki başrahip olduğu döneme denk gelmektedir. *“Paris'e yolculuk yaptığı sırada eşkıyalar tarafından gasp edilir ve yakınlarda bulunan Turet şehrindeki Aldebrand³²² (veya Audebrand) adında bir ruhbana sığınır. Rahip, kendisini ağırlar ve ihtiyaçlarını karşılar. Pierre borcunu nasıl ve ne zaman ödeyebileceğini sorar, Rahip ise “Papa olduğunuz zaman” cevabını vermiştir.”* İkincisi ise, kardinallik yaptığı dönemdedir. *“Uzun zaman Fransa'da danışmanlık ve Şansölye olarak görev yapmış olan Pierre Roger, Prens Jean (bir sonraki Fransa kralı) ve Bohemya kralının oğlu Charles (bir sonraki İmparator) ile Avignon'da görüşmüşlerdir. Görüşme sırasında Kardinal Roger, Prens Charles'a “bir gün İmparator olacaksınız” demiş; Charles ise “benden önce siz papa olacaksınız” şeklinde karşılık vermiştir.”³²³*

19 Mayıs 1343'de; başta Fransız hanedan mensupları olmak üzere, farklı krallıktan gelen yöneticilerin katılımlarıyla görkemli bir taç töreni düzenlenmiştir. Törenin ardından VI. Clément, tebrikleri kabul etmiş ve bağlılıklarını bildirmek üzere

³²¹ Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:82-83.

³²² Roger, Papa olduktan sonra Aldebrand'yu önce özel hizmetkârı yapmış ardından Toulouse Bölgesi'ne başpiskopos olarak tayin etmiştir. Pélissier, *Clément VI le magnifique*, 25.

³²³ Pélissier, *Clément VI le magnifique*, 25-27.

gelen heyetler ile görüşmüştür. Roma'nın göndermiş olduğu heyetin³²⁴ talepleri bulunmaktadır. Heyet, VIII. Boniface tarafından oluşturulmuş olan ve yüz senede bir yapılan "Jubilee yılı"³²⁵ elli senede bir yapılması, Roma şehrinin masraflarının Papalık tarafından karşılanması ve Kilisenin Roma'ya yeniden yerleşmesi taleplerinde bulunmuştur. Papa ilk iki talebi yerine getireceğini ancak Roma'ya henüz dönemeyeceğini bildirmiştir. Sonrasında Avignon'da bulunan Papalık Sarayı'nı genişletmiştir.³²⁶

VI. Clément döneminde öne çıkan olaylar ise İtalya'da yaşanmıştır. Kilisenin İtalya'da bulunmaması iç karışıklıkların artmasına ve Kilise otoritesinin yok sayılmasına sebep olmuştur.

2.5.2.2. Napoli Krallığı

Bir dönem Kilise üzerinde papa seçtirebilecek kadar otoriteye sahip olan Napoli Kralı Robert, sağlık problemleri nedeniyle bir veliht tayin etmiştir. Ölmüş olan oğlunun kızı Jeanne'ı halefi ilan eder. Henüz küçük olduğu gerekçesiyle güçlü bir krallık ve aynı zamanda akrabaları olan Macar Kralı Louis'nin kardeşi André ile evliliklerini gerçekleştirmiştir. İkisinin reşit olmaması sebebiyle,³²⁷ devletin beş kişilik bir heyet tarafından idare edilmesine karar vererek olası bir saldırıya karşı da torunu ve damadını Kilisenin koruması altına aldırılmıştır. Fakat alınan tedbirler yeterli olmamış ve Robert'in ölümünün ardından krallıkta büyük bir kargaşa yaşanmıştır.³²⁸

André'nin kraliyet töreni henüz gerçekleşmediğinden Macar kralı Louis, papaya ulaşarak kardeşinin kısa zamanda resmi olarak kral ilan edilmesini talep etmiştir. Lakin André'ye suikast düzenlenerek törene engel olunmuştur. İddia

³²⁴ İleride Kilise aleyhinde faaliyetlerde bulunacak olan Pétrarque ve Nicolas Rienzi (veya Colas di Rienzo) yer almaktadır

³²⁵ Jubilee yılı, Hıristiyanlık'ta Kutsal Yıl; papanın, Roma'yı ziyarete gelen herkese genel Endüljans sunması. Jubilee yılı kavramı 1300'de Papa VIII. Boniface tarafından tahsis edildi. Boniface her 100 yılda bir Jubilee yılının geldiğini düşünmüştü. Ancak sonraları bu süre 25 yıla kadar düştü. 3. bin yıl başlangıcı anısına 2000 yılında Büyük Jubilee kutlandı. Jubilee yılında St. Pierre'deki Kutsal kapı açılır ve buradan girenlere genel Endüljans sunulur. Şinasi Gündüz, "Jubilee", *Din ve inanç sözlüğü* (İstanbul: Vadi Yayınları, 2017).

³²⁶ Joudou, *Histoire des Souverains Pontifes qui ont Siégé à Avignon*, 1855, 1:241-243; Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 171.

³²⁷ Kaynaklarda, yönetimin başına geçmek için şart koşulan yaşın 25 olduğu aktarılmaktadır.

³²⁸ Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:110-112.

edildiğine göre bu suikast, Kraliçe Jeanne ve yakın tebaası tarafından yapılmıştır. Olayın ardından Kraliçe Napoli'yi terk ederek Avignon'a sığınmıştır. Macar kralı ise kardeşinin ölümünden kraliçeyi sorumlu tuttuğundan Napoli Krallığı'nı ele geçirmiş ve hanedan üyelerini hapsedmiştir. Veba salgını nedeniyle Macar kral, ülkesine dönmüş, Napoli halkı ise Macar vekilleri öldürmüştür. Bunun üzerine Kraliçe Jeanne, Napoli'ye dönmek için papadan borç istemiştir. Ancak VI. Clément borç yerine Avignon şehrini satın almayı teklif etmiştir. Böylece 1348'de Avignon, cüzi bir miktar karşılığında Kilise topraklarına dâhil edilmiştir.³²⁹

Napoli Krallığı'nda Macar-Jeanne çatışması devam ederken, görevlendirilmiş olan Kardinal Gui de Bologne, ateşkesi sağlamıştır. 1351'de mahkeme kurulmuş ve Kraliçe Jeanne suçsuz bulunarak Macar kralı tarafından hapsedilmiş olan hanedan üyeleri serbest bırakılmıştır. Ayrıca savaşa sebebiyet verdiği gerekçesiyle kraliçeden tazminat ödemesi istenmiş, fakat Macar kralı, savaşı para için değil kardeşinin intikamını almak için yaptığını bildirerek reddetmiştir.³³⁰

Kilisenin Avignon şehrini satın aldıktan sonra mahkeme kurmuş olması ve kraliçenin suçsuz bulunması dikkat çekicidir. Bu durum kraliçenin, beraatına karşılık şehri teslim etmiş olabileceği fikrini uyandırmaktadır.

2.5.2.3. Roma İsyanı

Kilisenin, Avignon'a taşınmasının ardından Roma'da iç karışıklık artmıştır. Yargı sistemi düzgün çalışmadığından yolsuzlukların ve suçların sayısı çoğalmıştır. Yönetimi elinde bulunduran İtalya'nın zengin aileleri kendi çıkarları doğrultusunda hareket etmişler, Kilise tarafından tayin edilen vekiller ise düzeni sağlayamamışlardır. Bu sırada Cola di Rienzi adında bir Romalı özgürlük vaat ederek halkın dikkatini çekmeyi başarmıştır.³³¹

Roma'da doğmuş olan Cola di Rienzi³³² edebiyat ve Roma hukuku eğitimi almış ve Antik çağ yazıları ile tarihi eserler konusunda uzmanlaşmıştır. Roma

³²⁹ Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:112-141; Darras ve Bareille, *Histoire de l'Église*, 30:381-390.

³³⁰ Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:145-146.

³³¹ Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:147-149.

³³² Cola di Rienzi (veya Rienzo) adıyla bilinen şahsın asıl adı Nicolas Lorenzo Gabrini di Rienzi'dir.

İmparatorluğu'nun görkemli günlerine dönme arzusunda olan Rienzi, Fransızların dini makamı, Almanların ise imparatorluk makamını gasp ettiklerini iddia etmiştir. Tarihçiler, kendisini iyi bir hatip ve reformatör olarak tanıtmaktadır.³³³

Roma'daki karışıklıklar yüzünden Rienzi'nin abisi ölmüş ve intikam almak için Avignon'a giden heyete katılmıştır. Papaya Roma'daki güçlü ailelerin yapmış olduğu yolsuzluklardan bahsetmiş ve müdahale edilmesini istemiştir. Orada bulunan Kardinal Giovanni Colonna, kendi ailesinin şikâyet edilmesinden rahatsız olmuş ve Rienzi'yi kovmuştur. Roma'ya döndükten sonra, hitabetinden etkilenen Papa tarafından Kilise katipliğine atanmıştır. Yetkilerini kullanarak halka özgürlük vaadinde bulunmuş ve mevcut yönetime darbe yaparak şehri ele geçirmiştir. Papanın vekili konumunda olan Orvieto piskoposu da Rienzi'yi desteklemiştir.³³⁴

Yeni yönetici ile birlikte şehirde asayiş sağlanmış, üstelik İtalya'nın çeşitli bölgelerinden elçiler gelmiş ve adına methiyeler okunmuştur. Bu durum kısa sürede Rienzi'de daha fazlasına sahip olma arzusu uyandırarak Roma Germen İmparatoru ve Kiliseyi karşısına almasına sebep olmuştur. Sonrasında halka ağır yaptırımlar ve vergiler yüklenmiş, manastırlar yağmalanmış ve çeşitli bahanelerle zenginlerin malları gasp edilmiştir. Kaynaklarda, Rienzi'nin kendini İmparator Konstantin ve Sezar ile aynı konumda gördüğü aktarılmaktadır.³³⁵

Papa, Rienzi'ye müdahale etmesi için Kardinal Bertrand de Deux'yü görevlendirmiştir. Rienzi ikazları dikkate almadığı için önce sapkın olduğu bildirilmiş ardından aforoz edilmiştir. İtalyan ailelerinin saldırısına uğramış olan Rienzi, İmparator Charles'a sığınmış ardından papaya teslim edilerek hapsedilmiştir. Roma ise Kardinal Bertrand de Deux, Bertholdo Orsini ve Luca Savelli'nin oluşturmuş olduğu üçlü bir koalisyon tarafından yönetilmiştir.³³⁶

VI. İnnocent Dönemi'nde Roma'ya yeniden hâkim olmak isteyen Kilise; daha önce başarılı bir girişim yaptığı gerekçesiyle, Cola di Rienzi'yi yeniden

³³³ Joudou, *Histoire des Souverains Pontifes qui ont Siégé à Avignon*, 1855, 1:280-82.

³³⁴ Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:152-165.

³³⁵ Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:165-181.

³³⁶ Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:187.

görevlendirmiştir. Ancak halk ve şehrin yönetimine sahip olan asiller buna izin vermezler ve Rienzi halk tarafından 1354 yılında katledilmiştir.³³⁷

2.5.2.4. *Kara Veba*

Katolik aleminde yaşanan siyasi problemlerin yanında, Asya ve Avrupa'yı sarsan bir salgın dönemi yaşanmıştır. Çin'den Orta Asya'ya oradan da deniz yoluyla Avrupa'ya geldiği düşünülen bu salgın, kaynakların belirttiğine göre kırk milyon insanın hayatını kaybetmesine yol açmıştır. Hastalığın hem temas hem de solunum yoluyla bulaştığı ve yakalananların en fazla beş gün hayatta kaldıkları belirtilmiştir. Binaenaleyh doktorlar ve ruhbanlar hastalar ile ilgilenmek istememiş bu nedenle tedavi edilmişler ne de kutsanmışlardır. Cesetleri toplamak veya gömmek için kimse bulunamamıştır. Bazı yerleşim yerlerinin tamamen ıssızlaştığı, bazılarının ise nüfusunun yüzde 60-70'nin yok olduğu aktarılır. Bu nedenle "Kara Veba" veya "Büyük Veba" adı verilmiştir.

Başta hastalığın sebebi olarak Yahudiler gösterilmiştir. İddia edildiğine göre 1337 yılında yapılan Avignon Konsili'nde, Yahudiler ile evlenmesi ve Yahudi doktorlar tarafından tedavi olunması yasaklandığından Yahudiler, Hindistan bölgesine giderek salgını Avrupa'ya getirmişlerdir. Bir başka iddia ise, İspanya'da bir araya gelen Yahudiler, Hıristiyanları yok etme yemini ederek bir zehir hazırlamış ve nehirleri, kuyuları ve çeşmeleri zehirlemişlerdir. Ayrıca salgın döneminde Yahudilerin kuyulardan su içmedikleri de ifade edilmiştir.³³⁸ Akabinde Yahudilerin sorguya alındıkları, işkence altında iken kuyuları zehirledikleri ve bir kuyudan da zehir bulunduğu belirtilir. Avrupa genelinde salgından Yahudiler sorumlu tutulduğundan yakılmışlardır.³³⁹

Bu sırada VI. Clément, hastaların tedavisi için ücretli doktorlar ve cesetlerin defni için görevliler getirtmiştir. Ayrıca defin için şehrin dışında bulunan ve günümüzde "Champs-Fleury" adıyla bilinen araziye satın almıştır. Böylece sokaklarda

³³⁷ André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*, 298-307.

³³⁸ Yahudilerin su ihtiyacını nereden temin ettikleri ise belirtilmemiştir.

³³⁹ Joudou, *Histoire des Souverains Pontifes qui ont Siégé à Avignon*, 1855, 1:298-299; Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:194-195; Darras ve Bareille, *Histoire de l'Église*, 30:421-423.

bulunan cesetler yavaş yavaş ortadan kaldırılmıştır. İsyan etmemeleri için hastalara ve ölmeden önce yapılması gereken “hasta yağlama sakramentinin” uygulanması için de ruhbanlara endüljans vaat edilmiştir. Salgından korunmak amacıyla şehrin etrafına büyük ateşler yakılmış ve virüsün zamanla azaldığı gözlemlenmiştir. Tedbirlerden sonra Yahudilerin suçsuz olduğu anlaşılmış ve öldürülmelerini yasaklayan bir ferman yayınlanmıştır. Papalık emirnamesine uymayanların aforoz edileceği duyurulmasına rağmen, Avignon ve yakın bölgeler hariç, Avrupa genelinde bu emirnameye uyulmamıştır.³⁴⁰ XIV. yy’da yaşamış olan Alman yazar Albert Argentinensis, konuyla ilgili olarak, Yahudilerin papaya rüşvet teklif ederek koruma talebinde bulunduğunu iddia etmiş fakat bu iddia, Fransız yazarlar ve tarihçiler tarafından reddedilmiştir.³⁴¹ Kaynaklarda, salgının Avignon’a Ocak 1348 tarihinde gelmiş olduğu ve Papalık Fermanının ise Temmuz veya Eylül 1348’de yayınlanmış olduğu aktarılmaktadır. Hastalığın, Avrupa’nın diğer bölgelerine daha erken gelmiş olduğu göz önünde bulundurulursa papanın, Yahudilerin öldürülmesini yasaklayan bu fermanı yayınlamak için neden 6 ay gibi bir süre beklemiş olduğu sorusu zihinlerde uyanmaktadır.

Halk, vebayı Tanrı’nın gazabı neticesinde gönderilen bir ceza olarak değerlendirmiş bu nedenle bir grup insanın ortaya koyduğu ritüellere tabi olmuşlardır. Kaynaklarda, “Souabe Bölgesi’nde”³⁴² bir grup insanın belli dualar okuyarak kendilerini kırbaçladıklarını ve bu ayini otuz dört gün boyunca sürdürdükleri aktarılmıştır. Grubun lideri, bu ayinin Kudüs’te bulunan Saint-Pierre Kilisesi’ndeki bir melek tarafından öğretildiğini söylemiştir. Ayrıca ayin esnasında inen kırbaç darbeleri sonrasında akan kanın, İsa Mesih’in kanıyla bütünleştiğini ve bu sayede günahlarından

³⁴⁰ Salgının Avignon’a Ocak 1348 tarihinde gelmiş olduğu ve fermanın ise Temmuz veya Eylül’de yayınlanmış olduğu aktarılmaktadır. Diğer bölgelere daha erken gelmiş olduğu göz önünde bulundurulursa Papanın 6 ay gibi bir süre neden beklediği sorusu zihinlerde uyanmaktadır.

³⁴¹ André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*, 292-297; Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:195-197.

³⁴² Souabe Bölgesi, günümüzde Almanya’da Bavyera eyaletinin batısıdır. Vincent Bounoure, “Souabe”, *La Grande Encyclopédie Larousse*, c. 18 (Paris: Larousse, 1971), <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k1200529v/f1.item.r=souabe.zoom>.

arındıklarını iddia etmiştir. Binaenaleyh bu kimselere, kendilerini kırbaçlayanlar anlamına gelen “Les Flagellants” adı verilmiştir.

Flagellantlar, kadınlar ile konuşmaz, kıyafetlerine kırmızı haç çizerler, kemerlerine ise ayinler sırasında kullandıkları çivili kırbaçlarını asarlar ve gittikleri yerlerde bir geceden fazla kalmazlardı. Ayinleri sadece “tarikat” mensupları düzenleyebildiğinden, kendilerine tabii olmak isteyenlerin sayısı çoktu. Bunun için, liderlerine tam teslimiyet, eşinden tarikata dahil olmak için izin alma, düşmanlarını affetme ve belli bir birikime sahip olma gibi şartları sağlamaları gerekmektedir. Ayinlerini halka açık alanlarda düzenleyen bu kimseler, sırtları açık bir biçimde yüz üstü, kolları iki yana açık ve haç oluşturacak bir biçimde toprağa yatarlar, etrafında çember oluşturmuş olan diğer mensuplar ise verilen işaret ile kırbaç darbelerini indirirler. Ardından hepsi yere aynı pozisyonda yatarak dualar eşliğinde kendilerini kırbaçlarlar.³⁴³ Başta sadece ayinler düzenleyen bu akım zamanla gittikleri yerleri yağmalamaya başlamışlardır. 20 Ekim 1349 tarihinde VI. Clément; kardinallerin itirazlarına rağmen, Katolik alemine bu ayinleri engellemelerini emreden bir bildiri yayınlamıştır. Binaenaleyh, bazıları tövbe etmiş bazıları ise gizlenmiştir.³⁴⁴

Montréal gazetesinin 2020 yılında, pandemi nedeniyle internet sayfasında yayınlamış olduğu bir makalede, VI. Clément’in salgının Tanrı tarafından gönderilmiş olduğunu düşündüğü ancak Sorbonne Üniversitesi doktorlarının bunun bir hastalık olduğunu bildirmesi üzerine ayinleri yasaklamış olduğu iddia edilmiştir.³⁴⁵ Papalık fermanının, salgından yaklaşık bir buçuk sene sonra yayınlanmış olması bu iddiayı destekler mahiyette olduğu söylenebilir. Zira papanın bu kadar uzun bir süre olaylardan habersiz olması mümkün görünmemektedir.

İnsan, psikolojik olarak en sıkıntılı zamanlarda bir tanrıya veya kurtarıcıya sığınma ihtiyacı duymuştur. Veba döneminde hissedilen çaresizlik nedeniyle insanlar;

³⁴³ Paladilhe eserinde, ritüellerde çoğunlukla Pagan kültüne ait uygulamaların yapıldığını belirtmektedir. Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 166-167.

³⁴⁴ Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:197-200; Mollat, *Les Papes d'Avignon (1305-1378)*, 87-88; Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu'à Benoit XIII Inclusivement*, 3:454-455.

³⁴⁵ <https://www.journaldemontreal.com/2020/04/07/semaine-sainte-coronavirus-le-retour-des-flagellants> (24.02.2023)

tanrının yeryüzündeki temsilcileri olarak kabul ettikleri, ruhbanlardan medet ummuşlardır. Ancak beklentilerin aksine ruhbanlar, insanları teskin etmek yerine görevlerinden kaçmışlardır. Bu durum ise inananların Kiliseye olan güvenlerini sarsmıştır. Bu bağlamda ruhbanlara olan güvensizlik ve Kilisenin yetersizliği ileride gerçekleşecek olan refoma zemin hazırlayan etkenler arasında ifade edilebilir. Zira Protestanlığın temel ilkelerinden biri de ruhban sınıfının reddedir. Başka bir deyişle Tanrı ile inan kişi arasına kimsenin giremeyeceği anlayıştır.³⁴⁶

2.5.2.5. Diğer Gelişmeler

VI. Clément, papa seçildikten sonra Romalılara verdiği söze binaen 1350 yılında Jubilee yılı gerçekleşmiştir. Katolikler, Aziz Petrus ve Aziz Pavlus kiliselerini ziyaret etmişlerdir. Veba salgını Tanrı tarafından gönderilen bir gazap olduğu düşünülmüş bu nedenle Hıristiyanlar, günahlarının affedildiğini belgeleyen endüljanslara sahip olmak için Roma'ya akın etmişlerdir. Yoğunluk sebebiyle izdiham yaşanmış ve birçok kişi hayatını kaybetmemiştir. Roma halkı ise otel fiyatlarını arttırdığı gibi, ekmeğin, şarabın ve etin fiyatını da arttırmıştır. Üstelik satışın sağlanması için dışarıdan herhangi bir yiyeceğin veya içeceğin getirtilmesi yasaklanmıştır. Papa ise Roma'ya gitmeyen prensler ve krallar ile görüşerek yüksek meblağlar karşılığında endüljanslar vermiştir.³⁴⁷

Jubilee yılından sonra Kilisenin hazinesi dolmuş ve papa, Roma'ya yeniden hâkim olmak istemiştir. Roma'ya, paralı askerlerden oluşan bir ordu gönderilmiş ancak askerler kendi menfaatleri doğrultusunda hareket etmiş olduklarından hâkimiyet sağlanamamıştır.³⁴⁸

VI. Clément son zamanlarında, Kilisenin gücünü arttırmak amacıyla devletlerarasında barışı sağlamak istemiştir. İlk olarak Osmanlı'ya karşı bir ittifak oluşturmak adına, Bizans ile görüşmeler yapılmış ancak sonuçsuz kalmıştır. İkinci

³⁴⁶ Ahmet Türkan, "Dinlerin Salgın Hastalıklara Bakışı", *Sosyal Mesafe Döneminde Din*, ed. Hilmi Türkyılmaz (Konya: Çizgi Kitabevi, 2021), 59-117.

³⁴⁷ Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu'à Benoit XIII Inclusivement*, 3:455-456; Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:204-205; Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 4. bs, c. 6 (Paris: Gaume Frères, 1841), 1-2; Joudou, *Histoire des Souverains Pontifes qui ont Siégé à Avignon*, 1855, 1:320-322.

³⁴⁸ Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:205-217.

olarak Venedik Cumhuriyeti ile Ceneviz Cumhuriyeti arasındaki düşmanlığını bitirmeyi amaçlamıştır. Böylece Akdeniz üzerinden gelen Osmanlılara karşı güçlü bir ittifak kurulacaktı. Fakat bu girişimde başarısız olmuştur. Son olarak; henüz değişmiş olan ve Jean de Valois'nın Krallığı'nda yönetilen Fransa ve İngiltere uzlaşmasını amaçlamış lakin aniden hastalanarak, 6 Aralık 1352 tarihinde³⁴⁹ hayatını kaybetmiştir. Cenazesi önce Avignon Katedrali'ne yerleştirilmiş ardından; vasiyeti üzerine, Chaise-Dieu Manastırı'na taşınmıştır. İddialara göre, 1562 yılında VI. Clément'in mezarı, Huguenotlar³⁵⁰ tarafından yağmalanmış ve başı kesilip kafatası kadeh olarak kullanılmıştır.³⁵¹

VI. Clément hakkında var olan bir diğer iddia ise, Avignon Sarayı'na, sayısız kadının girip çıktığı ve papanın da Cécile de Comminges adında bir kadın ile gayrimeşru ilişkisi bulunduğudur. Bazı tarihçiler bu durumu yalanlarken, bazıları da papanın ruhani bir liderden ziyade bir hükümdar gibi yaşadığını bu nedenle mümkün olduğunu iddia etmektedir. Ayrıca VI. Clément için; çoğu papada olduğu gibi, Kilise içerisinde yapmış olduğu görevlendirmelerde akrabalarına ayrıcalıklar tanımış olduğu yönünde iddialar bulunmaktadır. Piskoposluk yaptığı dönemden itibaren ailesi başta olmak üzere yakın çevresine birtakım ayrıcalıklar tanımıştır. Örneğin piskopos iken, kardeşi Hugues'u kendine yardımcı yapmış, Papalık yaptığı dönemde ise kardinalliğe atamıştır.³⁵²

2.6. VI. İnnocent (Étienne Aubert)

2.6.1. Papalık Öncesi Dönem

Étienne Aubert, 1295³⁵³ yılında Mont Kasabası'nda doğmuştur. Kaynaklarda, ailesi³⁵⁴ ve çocukluğu hakkında ayrıntılı bilgilere ulaşılamamıştır. Toulouse şehrinde

³⁴⁹ Bazı kaynaklarda 5 Aralık 1352 tarihinde öldüğü aktarılmaktadır. Christophe, 2:220.

³⁵⁰ Huguenotlar, Kalvinci Fransız Protestanlara verilen bir isimdir. Şinasi Gündüz, "Huguenotlar", *Din ve inanç sözlüğü* (İstanbul: Vadi Yayınları, 2017).

³⁵¹ Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:217-220; Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu'à Benoit XIII Inclusivement*, 3:456-461; Joudou, *Histoire des Souverains Pontifes qui ont Siégé à Avignon*, 1855, 1:327-333.

³⁵² Pélissier, *Clément VI le magnifique*, 25-26; Joudou, *Histoire des Souverains Pontifes qui ont Siégé à Avignon*, 1855, 1:333-334.

³⁵³ Kaynaklarda doğum tarihinin kesin olmadığı ancak 1295 yılında doğmuş olabileceği ifade edilmiştir.

³⁵⁴ Babasının Adhémar Aubert olduğu ancak ne iş yaptığı hakkında verinin bulunmadığı aktarılmıştır. Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 194-196.

medeni hukuk³⁵⁵ eğitimi almış ve 1335 yılında aynı üniversitede hukuk profesörü olarak görev yapmıştır. Aynı dönem Fransa kralı tarafından Toulouse şehrine hukuk danışmanı³⁵⁶ olarak atanmıştır. 1337’de Noyon Piskoposluğu’na, 1340’da ise daha büyük bir şehir olan Clermont Piskoposluğu’na tayin edilmiştir. 1341 yılında Papa XII. Benoît, Roma Kilisesi’ne bağlı bir hâkim (*auditeur de la cour romaine*) olarak görevlendirmiştir. Bu dönemde Fransa ile İngiltere arasında sulhun sağlanması için faaliyetlerde bulunmuş ancak başarılı olamamıştır. Ardından 1342 yılında VI. Clément tarafından kardinalliğe yükseltilmiştir. 1352 yılında düzenlenen Avignon Konklavı’nda ise papa seçilmiştir.³⁵⁷

2.6.2. Papalık Dönemi (1352-1362)

2.6.2.1. Avignon Konklavı (1352)

VI. Clément’in ölümünden sonra kardinaller, Papalık seçimi için 16 Aralık 1352 tarihinde Avignon’da bir araya gelmişlerdir. Kardinal “de Talleyrand-Périgord” önderliğinde yapılan toplantıda, papanın yetkilerini sınırlandırmak ve kardinaller kurulunun yetkilerini arttırmak için bir sözleşme hazırlanmıştır. Sözleşmeye göre papa ancak kardinaller kurulunun onayı ile karar alabilecektir. Ancak bazı kardinaller, bu sözleşmenin geleneğe aykırı olabileceğinden endişe ettiği için “kilise hukukuna aykırı

³⁵⁵ Jean Favier eserinde medeni hukuk eğitimi aldığını ancak kilise hukuku eğitimini almadığını ifade etmektedir. (Favier, *Les Papes d’Avignon*, 143.) Bruys ise medeni hukuk profesörü olduğunu aynı zamanda iyi bir kilise hukukçusu olduğunu aktarır. (Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu’à Benoit XIII Inclusivement*, 3:465.) Diğer kaynaklarda medeni hukuk alanında doktora sahip olduğu aktarılırken kilise hukuk eğitimi hakkında bilgiye yer verilmemiştir. Bruys’un bu bilgiyi nereden elde ettiği belli olmadığından genelde medeni hukukçu olarak kabul edilmiştir.

³⁵⁶ Juge-mage, Fransa’ya bağlı olan bölgelerde hiyerarşik açıdan kralın vekili konumundan olan kişiden hemen sonra gelen bir unvandır. Günümüzde üst düzey hâkim denilebilir.

(<https://www.dictionnairedesfrancophones.org/form/juge-mage/sense/wkt%3Asense%2F70216cb059ccc6766bcee59de5df37bd> 04.03.2023)

VI. Innocent, Juge-mage görevinde iken doğrudan Fransa Kralı ile irtibat kurmuş ve Paris’te aktif görev almıştır. Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 194-195.

³⁵⁷ Joseph Chantrel, *Histoire Populaire des Papes, Les Papes du Moyen-Age*, 3. bs, c. 3 (Paris: C. Dillet, 1866), 559-560; Mollat, *Les Papes d’Avignon (1305-1378)*, 92-93; Jean Baptiste Marie Joudou, *Histoire des Souverains Pontifes qui ont Siégé à Avignon*, c. 2 (Avignon: Théodore Fischer Aîné, 1855), 4; Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l’Église*, 1841, 6:11; Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:224-225; de Beaufort, *Histoire des Papes Depuis Saint Pierre Jusqu’à Nos Jours*, 3:402; Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu’à Benoit XIII Inclusivement*, 3:465; Darras ve Bareille, *Histoire de l’Église*, 30:427-428; Favier, *Les Papes d’Avignon*, 143; Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 194-196.

olmamak kaydıyla” ibaresini ekletmiştir. Hazırlanan sözleşme istisnasız tüm kardinaller tarafından imzalanmıştır.³⁵⁸

Aday olarak başta Chartreux Tarikatı³⁵⁹ lideri olan Jean Birel sunulmuş ancak Kardinal Talleyrand-Périgord tarafından reddedilmiştir. İstişareler sonucunda, 18 Aralık 1352 tarihinde, Kardinal Étienne Aubert oy birliği ile papa seçilmiştir. Kardinaller yaşlı, zayıf bir bünye sahip ve manipülasyon edilmeye müsait bir yapısı olduğunu düşündüklerinden Étienne’i seçmişlerdir. 30 Aralık 1352’de yapılan taç töreninde, VI. İnnocent adını aldığını belirten Kardinal Aubert, ilk olarak ruhbanların harcamalarına kısıtlama getirmiş ve görev mahalli dışında bulunan ruhbanları görev yerlerine göndermiştir. Yaklaşık altı ay sonra ise, Papa X. Grégoire ve Papa V. Clément’a ait tüzükleri delil göstererek, papanın yetkilerini sınırlayan sözleşmeyi feshetmiştir. Seleflerinin tüzüğüne göre, Papalık tahtı boş iken kardinaller kurulu sadece yeni papa seçimi ile meşgul olmaları gerekmektedir. Bu sözleşme ise konklav sırasında yapıldığından kilise hukukuna göre hükümsüzdür.³⁶⁰

2.6.2.2. İtalya’da Yeniden Otorite Sağlama Çabası

Kilisenin Avignon’da bulunması, İtalya’daki bölgelerin Kilise kontrolünden çıkmasına ve otoritesinin neredeyse yok olmasına neden olmuştur. Bölgelere ayrılmış olan İtalya, güçlü ailelerin başında bulunduğu bir çeşit diktatörlük sistemiyle idare edilmiştir. Kilise otoritesinin bu bölgelerde yeniden sağlanması için bir ordu

³⁵⁸ Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu’à Benoit XIII Inclusivement*, 3:464; Mollat, *Les Papes d’Avignon (1305-1378)*, 90-92; Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l’Église*, 1841, 6:10-11; Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:222-224; Joudou, *Histoire des Souverains Pontifes qui ont Siégé à Avignon*, 1855, 2:1-3; Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 193-195.

³⁵⁹ Chartreux Tarikatı, Könlü Aziz Bruno’nun 1084’te Fransa’da Grenoble Bölgesi’ndeki Grande Chartreuse’de kurduğu tarikat. Chartreux tarikatı manastır içinde toplu hayatla münzeviliği birleştirir. Keşişler dua, okuma, yeme ve uyuma sürelerini bireysel hücrelerinde geçirirler. Ancak sabah, akşam ve gece ayinlerini birlikte yaparlar. Sıkı teemmüle yer veren bu tarikatta, tarikata giren keşişlerin kendi hücrelerinde saatler süren zihinsel dua ve düşünceyle meşgul olmaları ve sessizliği tercih etmeleri temel prensipler olarak kabul edilirdi. XVIII. yy. sonlarında Carthusian tarikatı mensupları Fransız Devrimi’nden olumsuz etkilendiler. 1901’de merkezleri olan Grande Chartreuse’den sürüldüler; ancak 1940’ta buraya tekrar döndüler. Tarikat birkaç rahibe evine de sahiptir. Şinasi Gündüz, “Chartreux Tarikatı”, *Din ve inanç sözlüğü* (İstanbul: Vadi Yayınları, 2017).

³⁶⁰ Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu’à Benoit XIII Inclusivement*, 3:465; Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:225-228; Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l’Église*, 1841, 6:11-13; Chantrel, *Histoire Populaire des Papes, Les Papes du Moyen-Age*, 3:559; Mollat, *Les Papes d’Avignon (1305-1378)*, 93; Joudou, *Histoire des Souverains Pontifes qui ont Siégé à Avignon*, 1855, 2:4-5; Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 194-198; Favier, *Les Papes d’Avignon*, 143-144.

oluşturulmuş ve Kardinal Gilles Garcias Alvarès Carillo d'Albornoz sınırsız yetki ile ordu komutanlığına tayin edilmiştir.³⁶¹

Kardinal Gilles Albornoz, Aragon Krallığı hanedanına mensuptur. Toulouse'da hukuk eğitimi almış ardından ülkesine dönerek önce şövalye olmuş sonrasında ise kraliyet danışmanlığı yapmıştır. Albornoz'un siyasi görevlerinin bulunması ruhban olmasına engel teşkil etmemiştir. Diyakoz olarak bulunduğu Toledo şehrine başpiskoposun ölmesiyle vekil seçilmiştir. Birçok savaşa katılarak başarılar elde etmiş ancak kralın değişmesiyle Avignon'a kaçmıştır. VI. Clément Dönemi'nde Avignon'a sığınan Albornoz, Toledo Kardinalliği'ne, VI. İnnocent Dönemi'nde ise İtalya seferine komutan olarak tayin edilmiştir.³⁶²

Komutan Albornoz, Ağustos 1353 tarihinde İtalya seferine başlamış ve sırasıyla Milano, Floransa, Siena ve Perugia şehirlerini Kilise adına teslim almıştır. Perugia'da iken Romalılar, Albornoz'a elçiler göndererek Kiliseye tabi olmak istediklerini bildirmişlerdir. Papa, bir önceki VI. Clément döneminde tutuklanmış olan Cola di Rienzi'yi Roma'ya vekil tayin etmiştir.³⁶³ Ancak Rienzi, Roma'ya ulaştıktan kısa bir süre sonra halk tarafından öldürülmüş, cesedi sokaklarda sürüklenmiş ve bir süre Colonna ailesinin sarayında asılı kaldıktan sonra yakılmıştır.³⁶⁴

Ardından Albornoz, Vico, Malatesta ve Ordelaffi ailelerinden papa adına biat almış böylece İtalya'da yeniden Kilise hâkimiyeti başlamıştır. İtalya'ya giremediği için hâlâ kutsanmamış olan Roma Germen İmparatoru Charles, bu sayede kutsanabilmiştir. İtalya seferi henüz tamamlanmamış olmasına rağmen papa,

³⁶¹ Araştırmacılar, hazinenin neredeyse boş olduğundan verilen miktarın çok az olduğunu aktarmışlardır. Joudou, *Histoire des Souverains Pontifes qui ont Siégé à Avignon*, 1855, 2:10.

³⁶² Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:230-233; Darras ve Bareille, *Histoire de l'Église*, 30:428; Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 210; André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*, 323-324.

³⁶³ Konuyla ilgili farklı rivayetler vardır. Bazı kaynaklarda, Roma halkının nabzını elinde tutmak için Albornoz'un papaya mektup gönderdiğini ve serbest bırakılmasını talep ettiği aktarılırken (Chantrel, *Histoire Populaire des Papes, Les Papes du Moyen-Age*, 3:561.), bazılarında Papanın, Baroncelli ile mücadele etmesi için Rienzo'yu serbest bıraktığı aktarılır. Darras ve Bareille, *Histoire de l'Église*, 30:428-429.

³⁶⁴ Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:233-254; Joudou, *Histoire des Souverains Pontifes qui ont Siégé à Avignon*, 1855, 2:10-19; Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 211; Favier, *Les Papes d'Avignon*, 470-482; Darras ve Bareille, *Histoire de l'Église*, 30:428-430; André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*, 327-332.

Albornoz'un yerine bir başkasını tayin etmiştir. Araştırmacılardan bazıları, Albornoz'un Kilisenin entrikaları sonucunda görevden alındığını, bazıları İtalya'da sükûnetin sağlandığını bu nedenle orada bulunmasına gerek olmadığını, bazıları ise paralı askerlerden oluşan ordusunun masraflı olduğundan Avignon'a geri çağrıldığını iddia etmişlerdir.³⁶⁵ Ancak Albornoz'un kraliyet soyundan geldiği ve İtalya'yı dize getiren bir komutan olduğu göz önünde bulundurulursa, İtalyan halkının onu bir lider olarak kabul edip isyan etme ihtimali de değerlendirilerek tedbir amaçlı alınmış bir karar olduğu da düşünülebilir.

Albornoz'un yerine gelen komutan, otorite sağlayamamış ve İtalya'nın bazı bölgeleri Kiliseye yeniden başkaldırmışlardır. Bu nedenle Kardinal Albornoz bir kez daha İtalya'ya komutan olarak tayin edilmiştir. Yapmış olduğu antlaşmalar sebebiyle bazen hain olarak nitelenmiş olsa da Kilise otoritesini sağlamayı başarmıştır.³⁶⁶

2.6.2.3. Diğer Gelişmeler

Fransa ve İngiltere arasındaki savaşta, papanın müdahalesi ile ateşkes antlaşması yapılmıştır. Savaşa ara verilirken ordularda bulunan paralı askerler işsiz kalmıştır. Binaenaleyh, "Compagnies" denilen, paralı askerlerden oluşan yağmacı birlikler ortaya çıkmıştır. Avrupa'nın geneline yayılmış olan bu birliklere karşı sert tedbirler alınmamış olduğundan Avignon'a kadar gelmişlerdir. Papalığın savunması yetersiz kaldığından kendilerine yüksek bir meblağ ödenmiş ve günahlarının affedilmiş olduğunu bildiren bir ferman verilmiştir. Bu olaydan sonra İnnocent, şehrin etrafına surların inşa edilmesini emretmiş, maliyeti ise halktan, ruhbanlardan ve tüccarlardan alınan vergiler ile karşılanmıştır. Fakat tedbirler yetmemiş ve bir başka yağmacı birlik Avignon'a gelmiştir. Compagnie'lere Haçlı Seferi için çağrıda bulunulmuş lakin savaş yerine sözleşme imzalanmıştır. Ayrıca Kilise tarafından günahlarının affedilmiş olduğu bildirilerek yüklü bir miktar ödeme yapılmıştır.

³⁶⁵ Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:255-285; Favier, *Les Papes d'Avignon*, 477-478; Joudou, *Histoire des Souverains Pontifes qui ont Siégé à Avignon*, 1855, 2:21-25, 32-34, 41-42; André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*, 332-350.

³⁶⁶ Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:290-307; Favier, *Les Papes d'Avignon*, 79-82; Joudou, *Histoire des Souverains Pontifes qui ont Siégé à Avignon*, 1855, 2:50, 53.

Sözleşme gereği Compagnie'ler Kilise topraklarını terk ederek İtalya'ya gitmişlerdir.³⁶⁷

Compagnie'lerden sonra Veba Salgını yeniden ortaya çıkmış ve Avignon'da; dokuzu kardinal olmak üzere, yaklaşık 17.000 kişi hayatını kaybetmiştir. Papa, ölen kardinallerin yerine tamamı Fransız olan sekiz kardinal ataması gerçekleştirmiştir. Birkaç sene önce de dört Fransız, bir İtalyan ve bir İspanyol olmak üzere altı Kardinal ataması yapılmıştır.³⁶⁸

Kiliseyi meşgul eden bir diğer bölge ise İspanya'dır. Castilla kralı Alphonse ölmüş ve yerine oğlu Pierre geçmiştir. Pierre, evlilik kurumunu hafife alarak Fransız hanedanından olan eşini; papanın izni olmaksızın, boşanmış ve gayrimeşru ilişkileri olmuştur. Bu olay hem dini hem siyasi hem de ekonomik açıdan birçok yasağın uygulanması ve Kral Pierre'in aforoz edilmesi ile sonuçlanmıştır. Pierre, bu durumu önemsemediği gibi, komşusu olan Aragon kralı ile savaşa girerek Kilisenin başlatmış olduğu "Réconquista hareketini" tehlikeye atmıştır. Ayrıca gayrimeşru bir şekilde boşanmış olduğu eşini hapsedtiği yerde öldürmüştür.³⁶⁹ Bu durum, Papalık otoritesinin zayıflamış olduğunu gösteren örneklerden biri olarak düşünülebilir.

Diğer taraftan Fransa ve İngiltere arasında yapılan ateşkes antlaşmasının süresi dolmuş ve savaş yeniden başlamıştır. Sayıca üstün olan Fransa, İngiltere'nin sulh teklifini reddetmiş ve 1356 yılında Poitiers'de savaş gerçekleşmiştir. Neticede İngiltere galip gelmiş, Fransa Kralı *Jean le Bon*, oğlu ve çok sayıda asilzade esir düşmüştür. Papanın müdahalesi ile yaklaşık iki senelik bir ateşkes imzalanmış ve İngiltere Kralı Edward ülkesine geri dönmüştür. İki senenin ardından Edward, yeniden Fransa'ya saldırmış ancak çıkan fırtına sebebiyle ordusu hasar görmüştür. Bunun Tanrı tarafından gönderilen bir gazap olduğunu düşünerek 1360 yılında Brétigny Barış

³⁶⁷ Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:285-290; Joudou, *Histoire des Souverains Pontifes qui ont Siégé à Avignon*, 1855, 2:36-40; Mollat, *Les Papes d'Avignon (1305-1378)*, 98-101; Darras ve Bareille, *Histoire de l'Église*, 30:452; Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu'à Benoit XIII Inclusivement*, 3:477; Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 1841, 6:26-27.

³⁶⁸ Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 1841, 6:27-28; Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:290; Mollat, *Les Papes d'Avignon (1305-1378)*, 101.

³⁶⁹ Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:307-303; Darras ve Bareille, *Histoire de l'Église*, 30:444-446.

Antlaşmasını imzalamıştır. Fransa'nın İngiltere'ye yenilmesinden sonra araştırmacılar, Papanın Roma'ya dönme umudunun arttığını ve Fransa'nın güç kaybettiğçe Kilisenin bağımsız hareket ettiğini ifade etmişlerdir.³⁷⁰

Fransız kaynaklarında, Roma'daki güvensiz ortam nedeniyle Kilisenin Avignon'a taşınmış olduğu ifade edilmiştir. Fakat araştırmacıların, Kilisenin bağımsız hareket etmesini Fransa'nın güç kaybetmesine bağlamış olmaları, Fransa'nın baskısı neticesinde Papalığın Avignon'a taşınmış olduğu ihtimalini güçlendirmektedir.

İmparator Charles ise, Kilisenin Roma'ya dönmesini desteklemektedir. Bu nedenle papaya, Roma şehrine kadar kendisine eşlik edebileceğini bildirmiştir. Ancak papa, 12 Eylül 1362'de³⁷¹ hayatını kaybetmiş ve Notre-Dame-Des-Doms Katedrali'nde dokuz günlük yas töreni gerçekleşmiştir. Ardından Villeneuve şehrindeki Chartreux tarikatına ait olan bir şapele defnedilmiştir.³⁷²

2.7. Kutsanan Papa V. Urbain (Guillaume de Grimoard)

2.7.1. Papalık Öncesi Dönem

Guillaume Grimoard, 1309 veya 1310 yılında Gevaudan Bölgesi'nde, soylu bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Aynı adı taşıdığı babası II. Guillaume Grimoard, Fransız ordusunda yer alarak birçok savaşa katılmıştır. Rivayetlere göre, Guillaume, fiziki bozukluklar ile dünyaya gelmiş ancak vaftiz babası Elzéar de

³⁷⁰ André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*, 368-71, 383; Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:313-320; Darras ve Bareille, *Histoire de l'Église*, 30:432-438; Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu'à Benoit XIII Inclusivement*, 3:472-473.

³⁷¹ Kaynakların çoğunda 12 Eylül'de öldüğü aktarılırken (Favier, *Les Papes d'Avignon*, 145; Darras ve Bareille, *Histoire de l'Église*, 30:454; Joudou, *Histoire des Souverains Pontifes qui ont Siégé à Avignon*, 1855, 2:61; Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 1841, 6:28; Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu'à Benoit XIII Inclusivement*, 3:477; de Beaufort, *Histoire des Papes Depuis Saint Pierre Jusqu'à Nos Jours*, 3:405; Mollat, *Les Papes d'Avignon (1305-1378)*, 101; André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*, 384; Chantrel, *Histoire Populaire des Papes, Les Papes du Moyen-Age*, 3:561.), bazılarında 13 Eylül'de (Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 212.), bazılarında ise 22 Eylül'de öldüğü ifade edilmektedir. (Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:331.) Vatikan'ın resmi sayfasında 12 Eylül olarak kabul edildiğinden bu tarih kullanılmıştır. <https://www.vatican.va/content/vatican/en/holy-father/innocenzo-vi.html> (11.03.2023)

³⁷² André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*, 383-384; Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:331-332; Darras ve Bareille, *Histoire de l'Église*, 30:454.

Sabran'ın³⁷³ duaları sayesinde normal bir vücuda kavuşmuştur. Ayrıca Elzéar, vaftiz oğlunun gelecekte Hıristiyanların lideri olacağını bu nedenle eğitimine önem verilmesi gerektiği şeklinde bir de kehanette bulunmuştur.³⁷⁴

Guillaume, önce Montpellier'de ardından Toulouse'da medeni hukuk eğitimi almış ve doğduğu şehre dönerek Benedikten tarikatına dahil olmuştur. Marsilya'da bulunan Saint-Victor Manastırı'nda eğitim almış sonrasında aynı kurumda ders vermiştir. Rahiplerin yönlendirmesiyle Toulouse, Montpellier, Paris ve Avignon üniversitelerinde kilise hukuku ve ilahiyat eğitimi almış ve otuzlu yaşlarda doktor unvanına sahip olmuştur. Okumuş olduğu üniversitelerin hukuk kürsülerinde görev yapmış, kiliselerde vaazlar vermiş ve halka hukuki danışmanlık yapmıştır.³⁷⁵

Guillaume, Avignon'da hem kilise hukuku profesörlüğü hem de kilise teşkilatında Cluny ekolünün³⁷⁶ temsilciliğini yapmıştır. 1352'de VI. Clément tarafından *Saint Germain d'Auxerre Manastırı*'na yönetici olarak atanmıştır.³⁷⁷ Bazı tarihçiler, Auxerre'de görev yaptığı sırada Pierre Aigrefeuille³⁷⁸ tarafından Clermont ve Uzès şehirlerinde vekil olarak görevlendirildiği aktarılmış, bazıları ise bu iki

³⁷³ Sabran ailesi *Provence* bölgesinin en büyük ve nüfuzlu ailelerinden biridir. Bazı kaynaklarda Elzéar'ın, Guillaume'un dayısı olduğu aktarılmış olsa da bunun yanlış olduğunu sadece uzaktan akraba oldukları ifade edilmiştir. İleride V. Urbain tarafından aziz ilan edilecek ve eşi için de azizlik işlemleri başlatılacaktır. Yves Chiron, *Urbain V le Bienheureux* (Versailles: Via Romana, 2010), 23-24, 28.

³⁷⁴ Chiron, 19-28; Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:335-336; Marius Chaillan, *Le Bienheureux Urbain V: 1310-1370*, 2. bs (Paris: Lecoffre, 1911), 3-4.

³⁷⁵ Chaillan, *Le Bienheureux Urbain V: 1310-1370*, 5-11; Chiron, *Urbain V le Bienheureux*, 32-70.

³⁷⁶ Cluny ekolü, X. yy'da manastır ve keşişlik kurallarının gözden geçirilerek asli yapısına döndürülmesi söylemiyle Avrupa'da ortaya çıkan Hıristiyan tarikat akımıdır. Cluny ekolüne mensup keşişler, İslam'a karşı yazılan bazı Arapça kitapların çeşitli Batı dillerine aktarılmasında önemli rol üstlenmişlerdir. (Şinasi Gündüz, "Cluny ekolü", *Din ve İnanç Sözlüğü* (İstanbul: Vadi Yayınları, 2017).) Manastır yaşamının oldukça gevşek olduğu bir dönemde kurulan Cluny tarikatı, Benedikten kurallarının sıkı bir biçimde uygulanmasına yönelik bir reformu başlattı. Yalnızca papanın yetkisini tanıyan manastır, Benedikten tarikatında daha önce görülmeyen bir merkezi örgütlenme geliştirdi. Cluny'de keşişlerin barındığı bütün manastır yapıları ana manastıra bağlandı. Manastır kasabanın da gelişmesine yol açtı ve Cluny 1090'da başkeşiş Aziz Hugues'dan berat aldı. "Cluny", *AnaBritannica*, Ana Yayıncılık A.Ş. ve Encyclopedia Britannica, 1994, 8:172-173.

³⁷⁷ Auxerre piskoposu olan Audoin Aubert, Guillaume'un göreve gelmesinden kısa bir süre sonra Kardinalliğe atanmıştır. Audoin aynı zamanda VI. İnnocent'in yeğenidir. Guillaume da tıpkı selefi gibi Toulouse'da eğitim almış ve İnnocent'un piskoposluk yapmış olduğu Auxerre'de farklı zamanlarda görev yapmıştır. Chiron, *Urbain V le Bienheureux*, 80; Chaillan, *Le Bienheureux Urbain V: 1310-1370*, 15.

³⁷⁸ Pierre Aigrefeuille, önce Clermont'da ardından Uzès'de başrahip olarak görevlendirilmiş ancak Avignon'da kalmak istediği için görev yerinde hiç bulunmamış ve vekiller aracılığı ile idare etmiştir. Aigrefeuille ailesi, Kilise'de etkili olan nüfuzlu bir ruhban ailesidir. Aileden en az beş kişi piskopos olmuş ve aralarından iki tanesi Kardinalliğe terfi etmiştir. Chiron, *Urbain V le Bienheureux*, 70.

görevin aynı anda yapılamayacağını ifade ederek, bu iddiayı reddetmişlerdir. VI. Innocent Dönemi'nde ise, Marsilya'da eğitim gördüğü Saint-Victor Kilisesi'ne “abbé”³⁷⁹ olarak görevlendirilmiştir. Her iki Papa döneminde, başarılı bir diplomat olarak İtalya'da bulunmuş ve Roma'daki nüfuzlu ailelerle görüşmüştür.³⁸⁰

1362'de Napoli kralının ölümünün ardından Innocent, kraliçeye taziye dileklerini sunması için Guillaume'u görevlendirmiştir. Yolculuk sırasında papanın öldüğü haberi ulaşmış olmasına rağmen kraliçe ile görüşerek vazifesini ifa etmiştir. Henüz İtalya'da iken, kardinaller kurulu tarafından gelen çağrı üzerine Avignon'a geri dönmüştür.³⁸¹

2.7.2. Papalık Dönemi (1362-1370)

2.7.2.1. Avignon Konklavı (1362)

Innocent'in ölümünden dokuz gün sonra, yani 22 Eylül 1362'de kardinaller kurulu bir araya gelerek konklavı başlatırlar. Bu sırada İtalya'da bulunan Kardinal Albornoz konklavda yer almamıştır.³⁸² İlk olarak, VI. Clément'in kardeşi olan Kardinal Hugues Roger oy çokluğu ile belirlenmiş ancak Hugues papalığı reddetmiştir. Sunulan adaylar arasında uzlaşma sağlanamadığından, kardinaller kurulu dışında bir kimsenin seçilmesine karar verilmiştir. Kardinal Aigrefeuille tarafından aday gösterilmiş olan Guillaume Grimoard, oy birliği ile papa seçilmiştir. Guillaume, İtalya'da bulunduğu için herhangi bir girişimi engellemek adına, seçim sonucu başta gizli tutulmuş, Avignon'a gelmesi ile birlikte papalığı ilan edilmiştir.³⁸³

³⁷⁹ Abbé, Laik Rahiplere verilen unvandır. (*Le Robert Maxi: le Plus Complet des Dictionnaires Maxi Inclus, une Grammaire et les Tableaux de Conjugaison*, Nouvelle éd (Paris: Dictionnaires le Robert-Sejer, 2016), 2.) Erkeklerden oluşan manastırın rahibini veya başrahibini ifade etmek için de kullanılır. *Le Petit Larousse illustré*, 1.

³⁸⁰ Chiron, *Urbain V le Bienheureux*, 68-92; Chaillan, *Le Bienheureux Urbain V: 1310-1370*, 11-20.

³⁸¹ Chiron, *Urbain V le Bienheureux*, 93-94; Chaillan, *Le Bienheureux Urbain V: 1310-1370*, 20-21.

³⁸² Bazı kaynaklarda, Albornoz'a, Papanın öldüğü ve Konklav için Avignon'a dönmesi gerektiğini bildiren bir mektubun gönderildiğini ve kendisinin papa seçilebileceğinin farkında olduğu için Konklava gitmemeyi tercih ettiği aktarılmaktadır. (Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:333-334; Chantrel, *Histoire Populaire des Papes, Les Papes du Moyen-Age*, 3:562.), bir diğer kaynakta, Albornoz'a mektubun geç ulaştığı, bu sebeple yetişemediği, yetişmiş olsa bile Fransız olmadığı gerekçesiyle zaten seçilemeyeceği ifade edilmiştir. (Chiron, *Urbain V le Bienheureux*, 95-96.) Favier ise, kardinalin İtalya'da bulunduğu için adının dahi anılmadığını aktarmaktadır. Favier, *Les Papes d'Avignon*, 146.

³⁸³ André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*, 385-388; Mollat, *Les Papes d'Avignon (1305-1378)*, 102-105; Chaillan, *Le Bienheureux Urbain V: 1310-*

Araştırmacılarından bazıları, konklavda bulunan kardinal Guy de Boulogne'un, İnnocent'in ölümünden önce, bazı kardinaler ile birlikte bir ön toplantı düzenleyerek kendi adaylarının seçilmemesi ihtimaline karşı Guillaume'u destekleme kararı aldıklarını bildirmiştir. Guillaume'un kardinal veya piskopos olmaması engel teşkil etmemiş, zira kutsal metinlerde bu durumu yasaklayan bir ifade olmadığı gibi, tarihte de örneklerine rastlanmıştır.³⁸⁴

Guillaume, papalığı kabul etmiş ve V. Urbain adını aldığını duyurmuştur. 6 Kasım 1362 tarihinde, önce piskoposluğa atanmış ardından Papa olarak kutsanmış ve taç töreni gerçekleşmiştir. Taç takdimini; eski Auxerre piskoposu ve VI. İnnocent'in yeğeni olan, Kardinal Audoin Aubert yapmıştır. Törenin ardından geleneksel hale gelen *il possesso* denilen ritüeli yapmamıştır. Bu olay üzerine Kardinal de Périgord'm, “*artık bir kukla değil saygı duyulması bir papamız var*” şeklinde bir cümle kurduğu aktarılmıştır. Katolikler ise, kardinal olmayan bir kimsenin oy birliği ile papa seçilmesinin ancak Tanrı'nın doğrudan müdahalesi ile mümkün olduğuna inanmışlardır. Üstelik törenin ardından, Avignon ve civarında, şafak vakti ağaçlarda çiy bulunduğu, halkın ise bu damlacıkların yeni papanın şerefine Tanrı tarafından hastalıkların tedavi edilmesi için gönderilen bir lütuf olduğuna inanmışlardır.³⁸⁵

İleride V. Urbain'ın kutsallaştırılmasını sağlayacak olan bu mucize ile Tora'da bahsedilen “Man” yiyeceğiyle olan benzerlikle oldukça dikkat çekicidir. İsrailoğullarının Mısır'dan çıktıktan sonra çölde iken gökten indiği bildirilen Man, mucizevi bir yiyecek olarak tarif edilmektedir. Man'da tıpkı bu dönemdeki çiy gibi sabah vakti ortaya çıkmakta ve hastalıkları tedavi etmede kullanılmaktadır.³⁸⁶

1370, 22-24; Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 215-217; Chiron, *Urbain V le Bienheureux*, 95-99; Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:333-335, 337-338.

³⁸⁴ 1294'de papa seçilen V. Célestin, Benedikten tarikatına mensup bir keşiş iken, Avignon'un ilk papası olan V. Clément da başpiskopos olmasına rağmen kardinal değildi. Chiron, *Urbain V le Bienheureux*, 96-98.

³⁸⁵ Chaillan, *Le Bienheureux Urbain V: 1310-1370*, 24-26; Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:338; Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 217; Chiron, *Urbain V le Bienheureux*, 98, 100-102; André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*, 388-389.

³⁸⁶ Çıkış 16:11-34. (Yitshak Haleva vd., ed., *Türkçe Çeviri ve Açıklamalarıyla Tora ve Aftara*, çev. Moşe Farsi, c. 2 (Teşvikiye, İstanbul: Gözlem Gazetecilik Basın ve Yayın, 2004).

2.7.2.2. Konklav Sonrası Yaşanan Gelişmeler

Taç töreninden yaklaşık bir ay sonra, Fransa Kralı II. Jean Avignon'a gelerek önce tebriklerini sunmuş ardından isteklerini dile getirmiştir. Jean, Papa'dan dört Fransız kardinal ataması, İngiltere'ye ödemesi gereken fidye için Fransa'da toplanan Kilise vergilerinden yüzdeler ve dul olan Napoli kraliçesi Jeanne'nin kendi oğlu ile evlenmesini talep etmiş fakat hepsi reddedilmiştir. Ayrıca İtalya'da zor durumda bulunan Visconti ailesi kendisinden Kilise ile arasında arabuluculuk talep ettiğini belirterek Viscontilerin şartlarını bildirmiş lakin onlar da kesin bir dille reddedilmiştir.³⁸⁷ Avignon Papalığının ilk dönemlerinde Fransa kralının neredeyse bütün talepleri yerine getirilirken, Fransa'nın; özellikle Poitiers (1356) yenilgisi sonrası, güç kaybetmesinin ardından papanın daha bağımsız bir hale geldiğini görmekteyiz.

Fransa Kralı Jean, Avignon'da iken Kıbrıs Kralı Pierre de Lusignan'ın geldiğini öğrenir ve seyahatini uzatır. Pierre, papaya saygılarını sunarak kendisinden Anadolu'daki Türklere karşı bir Haçlı Seferi düzenlemesini ister. Fransa kralı ve Danimarka kralının da iştirak etmiş olduğu toplantıda, Viscontiler ile yapılan savaş sebebiyle hazinenin boş olduğu, bu nedenle seferin iki sene sonra Jean le Bon komutanlığında İskenderiye'ye³⁸⁸ yapılması kararlaştırılır. Lakin Fransa kralı sefer gerçekleşmeden ölür ve komutanlık Pierre de Lusignan'a geçer. 1365 yılında gerçekleşen seferde, Haçlılar şehri yağmaladıktan sonra bölgeyi terk ederler.³⁸⁹ Seferin Doğu'nun ticaret ambarı ve sanayinin merkezi konumunda olan İskenderiye'ye³⁹⁰ gerçekleşmesi ve ele geçirdikten sonra değerli eşyaların alınıp geri dönülmesi, bu Haçlı Seferinin hangi amaçla yapıldığının sorgulanmasına sebebiyet vermektedir.

³⁸⁷ Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 218-220; Chiron, *Urbain V le Bienheureux*, 130-132; Darras ve Bareille, *Histoire de l'Église*, 30:455; Chaillan, *Le Bienheureux Urbain V: 1310-1370*, 27-28.

³⁸⁸ Haçlı Seferleri konusunda uzman olan Işın Demirkent, İskenderiye'ye yapılan bu saldırının son Haçlı Seferi olarak kabul edildiğini ancak asıl yapılanın bir katliam olduğunu ifade etmektedir. Işın Demirkent, *Haçlı seferleri*, 1. baskı (Bağcılar, İstanbul: Dünya Yayıncılık, 1997), 264-268.

³⁸⁹ Chaillan, *Le Bienheureux Urbain V: 1310-1370*, 26-31; Darras ve Bareille, *Histoire de l'Église*, 30:455-58, 462-66; Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 1841, 6:29-34; Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:339-343, 347-352; Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 220-223; Chiron, *Urbain V le Bienheureux*, 197-204.

³⁹⁰ "... le centre de l'industrie et l'entrepôt général du commerce de tout l'Orient." Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 1841, 6:34.

V. Urbain, senelerdir Avrupa'yı yağmalayan Compagnie'leri önce aforoz etmiş ardından onlarla mücadele edecek olanlara endüljans vaadinde bulunmuştur. Fakat bu durum Compagnie'leri yok etmek yerine eğitimsiz halkın katledilmesi ile sonuçlanmıştır. Papa, Compagnie'leri haçlı ordusuna dahil etmek istemiş ancak paralı askerler bu teklifi reddetmişlerdir. Binaenaleyh Compagnie'ler, Kilise otoritesini yok sayan Castilla Kralı I. Pierre'e karşı 200 000 frank altın karşılığında savaşmaya gönderilmişlerdir.³⁹¹

V. Urbain, Kilise içerisindeki yolsuzluklara da düzenleme getirmiştir. Görevlerini ihmal eden, kutsal eşyaları karaborsada satan, verdikleri borca karşılık yüksek miktarda faiz talep eden ve gayrimeşru ilişkileri bulunan ruhbanları ya görevden azletmiş ya da cezalandırmıştır. Ayrıca ruhbanlardan harcamalarının dökümünü isteyerek bundan sonrakilere kısıtlama getirmiştir. Tarikatlarda ise, kıyafetlerde yapılan değişiklikleri ve yeni uygulamaları reddederek geleneğe bağlı kalmalarını emretmiştir. Üniversitelerde, zengin-fakir ayrımı yapılmasının önüne geçebilmek için tek tip kıyafet şartını getirmiştir.³⁹²

V. Urbain'ın yapmış olduğu en önemli icraat "Bölgesel konsillerin" yeniden düzenlenmesini sağlamaktır. Bölgesel konsiller, belli bir bölgede ortaya çıkan ve geleneğin reddetmiş olduğu uygulamalara karşı yapılan dini toplantılardır. Genellikle piskoposların yönetiminde gerçekleşen bu toplantılar sonrasında alınan kararlar yazıya geçirilerek önce papanın onayına sunulur ardından konsilin yapıldığı bölgede yayınlanır. Güvenlik endişesi taşıyan bazı konsillerde ise sivil liderlerin eşlik ettiğini görmek mümkündür. Périgueux şehrinde düzenlenen konsile Galya prensinin eşlik etmesi örnek teşkil edebilir. Araştırmacılar, bölgesel konsillerin, din dışı olan uygulamalara engel olmak için en etkili ve hızlı yöntem olduğunu ifade etmektedirler. Örneğin V. Urbain döneminde, Apt Konsili (1365) Angers Konsili (1366), Lavaur Konsili (1368) gerçekleşir. Bu konsiller arasında, Hıristiyan akidesinin özeti

³⁹¹ Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:350-351; Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 223-225; André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*, 402-409; Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 1841, 6:37-39.

³⁹² Chaillan, *Le Bienheureux Urbain V: 1310-1370*, 119-126; Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:353-357; Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 1841, 6:39-40; André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*, 389-390; Chiron, *Urbain V le Bienheureux*, 136-142.

mahiyetinde kararlar alınmış olduğu için Lavaur Konsili en dikkat çekenini olarak kabul edilmektedir. Bu konsilde ayrıca, Compagnie'lere katılan veya onun benzeri gruplar oluşturan kimselerin aforoz edileceğini, pazar ve bayram ayınlarına mazeret belirtmeden katılmayanların aforoz edileceğini ve Yahudilerin, Hıristiyanlardan farklı kıyafetler giymeleri gerektiği yönünde kararların da alındığını müşahade etmekteyiz.

Papa, öğrenciler için "Studium" denilen, barınma ve yeme imkânı sunan, üniversiteye hazırlık okulları oluşturmuştur. Bu yatılı kurumlarda öğrencilerin maddi durumlarına göre ücret alınmış, ekonomik geliri kötü olan ailelerin çocuklarına veya ailesi olmayan çocuklara ise burs verilmiştir. Özellikle medeni hukuk, kilise hukuku, edebiyat ve ilahiyat eğitimleri verilmiş olup, öğrenciler genelde tıp veya hukuk alanlarına yönlendirilmişlerdir. Studium okulları sadece Fransa ve İtalya'da değil aynı zamanda Polonya ve Avusturya'da da oluşturulmuştur. Bunların dışında başka üniversiteler de kurmuş ve Papalık Kütüphanesini genişletmiştir.³⁹³

2.7.2.3. Roma Ziyareti

İtalya uzun zamandır iç karışıklıklar ile mücadele etmektedir. Kardinal Albornoç'un liderliğinde yapılan mücadeleler sayesinde asayiş sağlanmış ve Kilise otoritesi yeniden tanınmaya başlanmıştır. Fransa ise geçmiş yıllardaki gücünü kaybetmiş bu sebeple V. Urbain Roma'ya dönmek istediğini bildirmiştir. Sonrasında başta Roma olmak üzere, harabeye dönen birçok şehrin kiliselerini restore ettirmiştir. İtalyanlar ve Roma Germen İmparatoru IV. Charles bu durumu destekleyerek her türlü yardıma hazır olduklarını belirtirken Fransa kralı Avignon'da kalması için papayı ikna etmek üzere bir heyet görevlendirmiştir. Bu heyet, İtalya'nın hala güvensiz olduğunu, Hristiyanlığın Doğu ve Batı olarak ayrılmasından sonra Avrupa'nın merkezinin Roma değil de Marsilya olduğunu ve Kilise eğitiminin Fransa'da daha iyi olduğunu iddia ederek Avignon'da kalması gerektiğini bildirmiştir. Çoğunluğu Fransızlardan oluşan kardinaller kurulu da papaya itirazlarını dile getirmiş ancak onları da görevden

³⁹³ Mollat, *Les Papes d'Avignon (1305-1378)*, 105-107; Chaillan, *Le Bienheureux Urbain V: 1310-1370*, 40-51; Chiron, *Urbain V le Bienheureux*, 207-226; Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 237.

azletmekle tehdit etmiştir. Ardından henüz yirmi sekiz yaşında olan Guillaume d'Aigrefeuille'ü kardinalliğe yükselterek gözdağı vermiştir.³⁹⁴

Kilise teşkilatı, deniz yoluyla, Marsilya üzerinden İtalya'ya geçmiştir. Roma'ya 100 km uzaklıkta bulunan Viterbe şehrinde yaklaşık dört ay kalarak, Jean Colombini tarafından kurulan ve laik erkek keşişlerden oluşan "Jésuates" tarikatını tanımıştır.³⁹⁵ Ekim ayında ise, Roma'ya gelerek önce Saint Pierre Kilisesi'ni ziyaret etmiş ardından Papalık Sarayı'na geçmiştir. Geleneğe göre ruhbanların uzun kıyafet giymeleri gerekirken Romalı ruhbanlar, eski Roma savaşçılarına anımsatan ve diz kapaklarına anca gelen kıyafetleri tercih etmişlerdir. Bu nedenle papa, bir düzenleme getirerek³⁹⁶ yeniden uzun giymelerini emretmiştir. Akabinde, altısı Fransız, bir İngiliz ve bir İtalyan olmak üzere kardinaller kuruluna sekiz kardinal atamıştır. Bu durum, papanın Fransa'ya geri dönme niyetinde olduğu iddialarını ortaya çıkarmıştır.³⁹⁷

V. Urbain'ın vaftiz babası olan Elzéar de Sabran'ın, VI. Clément döneminde başlatılan inceleme süreci tamamlanmış olduğundan bu dönemde azizleştirilmiştir.

³⁹⁴ Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 1841, 6:42-46; Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:366-371; André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*, 425-427; Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu'à Benoit XIII Inclusivement*, 3:483-484; Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 225-228; Chantrel, *Histoire Populaire des Papes, Les Papes du Moyen-Age*, 3:563-564; Mollat, *Les Papes d'Avignon (1305-1378)*, 111-112; Chiron, *Urbain V le Bienheureux*, 227-240; Chaillan, *Le Bienheureux Urbain V: 1310-1370*, 152-159; Favier, *Les Papes d'Avignon*, 530-532; Chez Les Libraires Associés, ed., *Histoire des Voyages des Papes Depuis Innocent I, en 409, Jusqu'à Pie VI, en 1782* (Vienne, 1782), 248-252.

³⁹⁵ Jésusates Tarikatı, (İsa'nın fakirleri veya Mesih'in fakirleri olarak da ifade edilmektedir) sonradan Hristiyan olan Jean Colombini ve Francesco Vincenti tarafından kurulmuştur. Tarikatın tamamı erkek laiklerden oluşur ve başlarında ise defne yapraklarından oluşan bir taç bulunmaktadır. Mutlak Fakirlik ilkesini benimsedikleri için başta; Kilisenin heretik kabul ettiği, Fraticelle'ler ile karıştırılmış olsa sonradan bağlantılarının bulunmadığı anlaşılmış ve 9 Haziran 1367'de papa tarafından resmen tanınmıştır. Tarikat yaklaşık üç asır varlığını sürdürmüş ve 1668 yılında IX. Clément tarafından yok edilmiştir. Chez Les Libraires Associés, *Histoire des Voyages des Papes*, 253-254; Chiron, *Urbain V le Bienheureux*, 242-245; Fleury, *Histoire Ecclésiastique*, 1750, 18:217-219.

³⁹⁶ Paladilhe eserinde, İlahiyatçı Ruysbroek'in "ruhbanlar dizlerine kadar anca gelen kısa elbiseler giyerlerdi. Keşişlerin ise şövalyeler gibi kılıç taşıyarak ata bindiklerini ifade ettiğini bildirmektedir. (Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 231.) Araştırmacıardan bazıları ise ruhbanların kıyafetleri ile ilgili birçok konsilin düzenlenmiş olduğunu ve lüksü simgeleyen her türlü kıyafetin (ipek kıyafetler gibi) yasaklanmış olduğunu aktarmaktadır. Chiron, *Urbain V le Bienheureux*, 163-166.

³⁹⁷ Chaillan, *Le Bienheureux Urbain V: 1310-1370*, 159-186; Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:373-381; Mollat, *Les Papes d'Avignon (1305-1378)*, 113-115; Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu'à Benoit XIII Inclusivement*, 3:484-487; Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 1841, 6:46-48; Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 229-233; Chiron, *Urbain V le Bienheureux*, 241-261; Favier, *Les Papes d'Avignon*, 532-536; Chez Les Libraires Associés, *Histoire des Voyages des Papes*, 252-257.

Aynı sene İmparator IV. Charles, dördüncü eşi olan Elizabeth imparatoriçe olarak kutsanmıştır.³⁹⁸

Yaklaşık bir sene sonra (1369) Bizans imparatoru V. Jean Paléologue, papa ile görüşmüş ve Katolik Kilisesinin üstünlüğünü tanıdığını, Kutsal Ruh'un baba ve oğuldan neşet ettiğine inandığını hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etmiş, sonrasında Türklere karşı askeri ve maddi yardım talebinde bulunmuştur. Papa her türlü yardımı yapacağını söylemiş ancak Ruhani lider olarak sadece manevi yardımda bulunmakla yetinmiştir. Kaynaklarda belge hakkında Latince ve Grekçe olmak üzere iki farklı nüshadan bahsedilmekte olup orijinalinin Roma'daki Saint-Ange Şatosu'nun arşivlerinde bulunduğu aktarılmıştır.³⁹⁹ Bahsi geçen beyannamenin aslına ulaşılamadığından belgenin varlığı teyit edilememiştir. Ancak Fransızcaya tercüme edilen metnin bir kısmına ulaşılmıştır.⁴⁰⁰

V. Urbain, misyonerlik faaliyetlerine de önem vermiş ve Bulgaristan, Sırbistan, Bosna, Eflak Boğdan (veya Beyliği), Rusya, Litvanya, Girit, Ermenistan, Kuzey Afrika, İskandinavya, Karadeniz'in kuzey bölgesi⁴⁰¹ ve Moldova'ya Fransisken tarikatına mensup misyonerler göndermiştir. Ayrıca daha önce misyoner gönderilmiş olan Tartarya Bölgesi'ne de yeni misyonerler göndermiştir.⁴⁰²

Katolik Kilisesinde korolarda Roma mezmuru kullanılmaktadır. Roma Mezmuru, İbranice aslından değil de Septugint'ten Latinceye tercüme edilmiş olduğundan hatalı bulunmuştur. Aziz Jérôme ise bu hataları tespit ederek düzeltmiştir.

³⁹⁸ Claude Fleury, *Histoire Ecclésiastique*, c. 20 (Paris: Chez P. G. Le Mercier, Desaint & Saillant, Jean-Thomas Herissant, Durand, Le Prieur, 1750), 229-230; Chaillan, *Le Bienheureux Urbain V: 1310-1370*, 186; Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:381, 385-388; Mollat, *Les Papes d'Avignon (1305-1378)*, 115; Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu'à Benoit XIII Inclusivement*, 3:487; Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 1841, 6:48; Chiron, *Urbain V le Bienheureux*, 261-262; Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 233-234.

³⁹⁹ Chaillan, *Le Bienheureux Urbain V: 1310-1370*, 190-193; Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 1841, 6:48-49; Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:388-389; Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu'à Benoit XIII Inclusivement*, 3:487-88; Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 234; Favier, *Les Papes d'Avignon*, 505-507.

⁴⁰⁰ Belgenin Fransızca metni için bkz. Guillemain, *Les Papes d'Avignon: 1309-1376*, 160-161.

⁴⁰¹ Kaynaklarda Scythie olarak ifade edilen bölge, Unesco'nun 1976'da yayınlamış olduğu dergide Ukrayna bölgesi olarak tarif edilmektedir. Boris B. Piotrovski, "Le Monde Scythe", *Le Courrier de l'UNESCO*, Aralık 1976, 4-8.

⁴⁰² Chiron, *Urbain V le Bienheureux*, 278; Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 1841, 6:49-51; Darras ve Bareille, *Histoire de l'Église*, 30:473-474.

Düzeltilen bu nüsha ilk defa Fransa’da kullanılmış olduğundan “Galya Mezmuru” adı verilmiştir. V. Urbain, Roma Mezmuru’nun hatalı olduğu gerekçesiyle kullanım dışı bırakılması ve yerine Galya Mezmuru’nun kullanılması talimatını vermiştir. Trente Konsili’nde ise Galya Mezmuru, Vulgate’in bir bölümü olarak değerlendirilerek sahih kabul edilmiştir. Roma Mezmuru’na, geleneğe saygı için sadece Saint-Pierre Kilisesi’nin bağlı kaldığı aktarılmıştır.⁴⁰³ Roma’ya dönmüş olan Kilise’nin, Fransa’da kullanılan ve Galya Mezmuru denilen kitabın kullanılmasını emretmesi önemlidir. Zira Fransa’nın XIII. yy’dan beri Roma hukuku ve kültüründen bağımsız ve Galya kültüründen oluşan bir Hıristiyan mezhebi kurma arzusunda olduğu bilinmektedir. Bu durum Galya kültürünün Hıristiyanlığa dahil edilme girişimi olarak değerlendirilebilir.

Papa, Viterbe şehrinde iken, Kardinal Albornoç’un öldüğü haberini almış ve kısa bir süre sonra İtalya’nın farklı bölgelerinde karışıklıklar başlamıştır. Perugia Bölgesi’nde de isyan çıkmış ve V. Urbain, İtalya’nın güvenli olmadığı gerekçesiyle Avignon’a döneceğini bildirmiştir. Roma’da kalması yönünde yapılan ısrarlara ve ortaya atılan kehanetlere rağmen kararından vazgeçmemiştir.⁴⁰⁴

2.7.2.4. Avignon’a Dönüş

V. Urbain’ın Avignon’a dönme kararı duyurulduktan sonra Fransisken tarikatından olan Aragon’lu Pierre,⁴⁰⁵ Roma’yı terk etmesi durumunda Katolik mezhebinde bölünmelerin yaşanacağını, Azize Brigitte⁴⁰⁶ ise Avignon’a döndüğü takdirde öleceği kehanetinde bulunmuştur. Fakat papa, İngiltere ve Fransa arasındaki Yüzyıl Savaşları’nı bahane ederek döneceğini kesin bir dille ifade etmiştir. 24 Eylül 1370 tarihinde Avignon’a ulaşmış olan Papa bir süre sonra hastalanarak 19 Aralık

⁴⁰³ Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l’Église*, 1841, 6:51-52.

⁴⁰⁴ Mollat, *Les Papes d’Avignon (1305-1378)*, 115-116; Darras ve Bareille, *Histoire de l’Église*, 30:476; Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l’Église*, 1841, 6:52; Chaillan, *Le Bienheureux Urbain V: 1310-1370*, 196-197.

⁴⁰⁵ Aragon’lu Pierre, Fransiskenler tarikatına mensup ve kendini tamamen ibadete vermiş biri olarak tanınmaktadır. Ayrıca kutsanan kişiler arasında adı geçmektedir. (*Le Bienheureux Pierre d’Aragon*) Darras ve Bareille, *Histoire de l’Église*, 30:476.

⁴⁰⁶ Kaynaklarda aktarılan bilgilere göre, Sainte Brigitte (bazı kaynaklarda Brigide, Brigitte veya Birgitte olarak zikredilmektedir) birçok vizyon geçirmiştir. Brigitte hem hac ibadetini yapmak hem de tarikatına onay almak için Roma’ya gitmiştir. Roma’da bulunduğu sırada yeni bir vizyon yaşamış ve V. Urbain’ın Roma’yı terk etmesi durumunda öleceği bildirilmiştir. Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:391-392; Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu’à Benoit XIII Inclusivement*, 3:489.

1370'de hayatını kaybetmiştir. Önce Notre-Dame-Des-Doms Katedrali'ne defnedilmiş ardından vasiyeti doğrultusunda Marsilya'daki Saint-Victor Kilisesi'ne aktarılmıştır. V. Urbain'ın hayatı incelenerek, 10 Mart 1870 yılında IX. Pie tarafından *kutsanan*⁴⁰⁷ kişiler arasına kabul edilmiştir. Avignon papaları arasında kutsanmış olan tek kişidir.⁴⁰⁸ V. Urbain'ın kehanetlere rağmen Avignon'a dönmesi ve ölümünden 500 yıl sonra kutsanmış kişiler arasına kabul edilmiş olması oldukça ilginçtir.

2.8. XI. Grégoire (Pierre Roger de Beaufort)

2.8.1. Papalık Öncesi Dönem

Pierre Roger de Beaufort, 1329 yılında Corrèze Bölgesi'nde bulunan Maumont Şatosu'nda dünyaya gelmiştir. Babası Beaufort kontu, aynı adı taşıdığı amcası ise Avignon'un beşinci papası olan VI Clément'tir. Küçük yaştan itibaren kilise eğitimi almış ve sonrasında La Haye Manastırı'na başrahip olarak tayin edilmiştir. Sonrasında kilise kâtipliği (*Notaire apostolique*), Rouen ve Sens kiliselerinde başdiyakozluk, Narbonne ve Paris'te piskoposluk meclis üyeliği görevlerini yürütmüştür. Henüz on sekiz⁴⁰⁹ yaşında iken amcası tarafından kardinalliğe yükseltilmiş, daha sonra hukuk eğitimi alması için Perugia şehrine gönderilmiştir. Burada, dönemin önde gelen hukukçularından olan Pietro Baldo Degli Ubaldi'den, medeni hukuk ve kilise hukuku eğitimi alarak her iki alanda da doktor unvanına sahip olmuştur. Aynı zamanda ilahiyat ve felsefe eğitimi de almıştır.⁴¹⁰

⁴⁰⁷ Fransızcada "béatifié" olarak ifade edilen kutsanmış olmak kavramı, aziz kabul edilen kimselerin bir alt derecesini oluşturmaktadır. Azizlik mertebesine (*canonisation*) erişebilmek için bulunması gereken şartlardan biri de iki mucizeye sahip olmaktır. Bu durumda tek mucizeye sahip olan kişi kutsanmış, iki (veya daha fazla) mucizeye sahip olan ise aziz kabul edilmektedir. <https://liturgie.catholique.fr/celebrer-dans-le-temps/les-fetes-et-les-saints/3738-beatification-et-canonisation/> (25.05.2023)

⁴⁰⁸ Chiron, *Urbain V le Bienheureux*, 290-299; Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu'à Benoit XIII Inclusivement*, 3:488-490; Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 234-236; Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:391-395; Chaillan, *Le Bienheureux Urbain V: 1310-1370*, 196-209; Favier, *Les Papes d'Avignon*, 536-538; Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 1841, 6:52-54; Chez Les Libraires Associés, *Histoire des Voyages des Papes*, 257-259; Fleury, *Histoire Ecclésiastique*, 1750, 18:239-243.

⁴⁰⁹ Bazı kaynaklarda on yedi yaşında olduğu aktarılırken, (Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu'à Benoit XIII Inclusivement*, 3:490; Fleury, *Histoire Ecclésiastique*, 1750, 18:243.) bazılarında on dokuz yaşında olduğu iddia edilmektedir. Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 241.

⁴¹⁰ Fleury, *Histoire Ecclésiastique*, 1750, 18:243-244; Chantrel, *Histoire Populaire des Papes, Les Papes du Moyen-Age*, 3:566; Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 241; Favier, *Les Papes d'Avignon*, 152-153; André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*,

2.8.2. Papalık Dönemi (1370-1378)

2.8.2.1. Avignon Konklavı (1370)

V. Urbain'ın ölümünden sonra, kardinaller kurulu yeni papa seçimi için Avignon'da bir araya gelmişlerdir. 29 Aralık 1370 de başlayan konklav, ertesi gün Pierre Roger'nin seçilmesiyle sona ermiştir. Pierre, henüz sadece kardinal-diyakoz olduğu için önce, kardinaller kurulu başkanı olan Guy de Boulogne tarafından, 4 Ocak 1371'de rahip⁴¹¹ olarak kutsanmış, ardından XI. Grégoire adıyla papa ilan edilerek taç töreni gerçekleşmiştir. V. Urbain'ın yapmayı reddettiği *il possesso* törenini ise; Tanrı'nın yeryüzündeki temsilcisi olarak yapması gereken bir güç gösterisi olduğunu düşündüğünden, Fransa kralının kardeşi olan Louis d'Anjou'nun eşliğinde gerçekleştirmiştir.⁴¹²

Fransa ve İngiltere; Castilla, Portekiz ve Aragon krallıkları; Sicilya ve Napoli Krallığı arasındaki anlaşmazlıklar nedeniyle Haçlı Seferi düzenlenemeyeceğini düşünen Grégoire, barışı sağlamak istemiş ancak başarılı olamamıştır. Bu nedenle, özellikle Türklere karşı yapılması hedeflenen sefer gerçekleşmemiş ve Bizans imparatoru, Osmanlı İmparatorluğu ile anlaşma yoluna gitmiştir.⁴¹³

XI. Grégoire Dönemi'nin en önemli olaylardan biri ise Kilise tarafından heretik kabul edilen gruplara karşı verilen mücadelelerdir. Dönemin siyasi ve ekonomik şartlarının yanı sıra, Kilisenin yetersizliği de yeni grupların oluşmasına ve Papalık otoritesinin yok sayılmasına sebep olmuştur.

431-434; Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 1841, 6:56; Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu'à Benoit XIII Inclusivement*, 3:490; Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:399-401.

⁴¹¹ Başka bir kaynakta piskopos olarak kutsandığı aktarılır. André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*, 434-435.

⁴¹² Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:401-402; Fleury, *Histoire Ecclésiastique*, 1750, 18:243-244; Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 241-242; Favier, *Les Papes d'Avignon*, 152; Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 1841, 6:56.

⁴¹³ André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*, 435-438; Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu'à Benoit XIII Inclusivement*, 3:490-491; Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:402-409; Darras ve Bareille, *Histoire de l'Église*, 30:479-482; Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 244.

2.8.2.2. Heretik Kimseler ve Gruplar

Avrupa'nın farklı bölgelerinde ortaya çıkan gruplar; Katolik akidesine aykırı ilkeleri benimsediği ve yaydığı gerekçesiyle ya takibata alınmış ya da engizisyon mahkemeleri tarafından yargılanarak yakılmışlardır. Önceki dönemde ortaya çıkan Flagellantlar, Almanya, İtalya ve Fransa'da; Valdocular, Fransa'nın güneydoğusunda; Catharelar, Korsika'da; Maneviyatçılar, Sicilya'da; Albigensler ise Toulouse'da hızla yayılırken yeni gruplar da ortaya çıkmıştır.⁴¹⁴

Bu dönemde öne çıkan gruplar arasında kendilerini “Fakir kardeşlerin cemaati” olarak tanıtan ve tarihçilerin de “Turlupins”⁴¹⁵ olarak isimlendirdikleri cemaat bulunmaktadır. Kaynakların belirttiğine göre, yoğun bir ibadet döneminden sonra Tanrı sevgisi ile bütünleşen bu kimseler için yasak kavramı tamamen kalkar. Bu nedenle yaptıkları her şeyi meşru kabul ederek; mekân fark etmeksizin, her türlü hazzın yapılabileceğini savunurlar. İbadetlerin şeklen değil zihnen yapılması gerektiğini ve yaratılıştan gelen hiçbir şeyin gayri ahlaki olmadığını bu nedenle kıyafet giymenin ve evlenmenin gereksiz olduğu görüşündedirler. Zira onlara göre doğa, tabiat ve bütün varlıklar Tanrı'nın eseridir (*l'ouvrage de Dieu*). Gruba kadınların kabul edilmesi ve liderlerinin de “Jeanne Daubenton” adında bir kadının olması, Katolikler tarafından heretik kabul edilmesinin başlıca sebepleri arasında yer almaktadır. Tarihçilerden bazıları, bu insanların ıssız yerlerde, kurtlar ve diğer vahşi hayvanlarla birlikte yaşadıkları, bu nedenle kurt anlamına gelen “Turlupini” denildiğini, bazıları Valdocuların bir kolu olduğunu, bazıları Ferisilerin bir devamı olduklarını ve Yahudi kültürü ile Pagan kültünü yeniden canlandırmaya çalıştıklarını, bazıları Yunan felsefesi olan Kinizm'den⁴¹⁶ etkilenen, bazıları Maniheizm'den etkilenen bir grup olduklarını, bazıları ise engizisyon mahkemeleri tarafından yapılan katliamları

⁴¹⁴ André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*, 440-441,443-444; Fleury, *Histoire Ecclésiastique*, 1750, 18:265-66; Darras ve Bareille, *Histoire de l'Église*, 30:486-487; Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 243-244.

⁴¹⁵ Bazı kaynaklarda bu cemaati ifade etmek için “Adamistes” terimi kullanılmıştır. André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*, 444.

⁴¹⁶ Antisthene ve Diogenes tarafından kurulan Sokratesçi öğretilerdir. İnsanın ancak bütün gereksinimlerinden kurtularak ve hiçbir değere bağlı kalmayarak gerçek mutluluğa ve erdeme ulaşabileceğini savunan akımdır. Orhan Hançerlioğlu, “Kinizm”, *Felsefe Sözlüğü* (İstanbul: Remzi Kitabevi, 2013).

meşrulaştırmak için uydurulmuş bir hikâye olduğunu iddia etmektedir. Lakin bütün araştırmacılar bu grubun zamanında sapkın kabul edilerek kitapları⁴¹⁷ ile birlikte, Paris'teki "Marché aux Pourceaux" meydanında yakıldıklarını kabul etmektedirler.⁴¹⁸

Sicilya'da, halkın bazı kimseleri azizlik mertebesine yükseltip, kemiklerini kutsal kabul ettikleri, bu azizler adına kiliseler ve şapeller inşa ettikleri ve her sene mezarlarını ziyaret ettikleri haberi yayılmıştır. Papa, Sicilya piskoposuna bu tür eylemleri engellemesini emrederek ihtiyaç halinde laik askeri gücün yardımına da başvurabileceğini bildirmiştir. Belçika, Flandra ve Fransa'nın farklı bölgelerinde ise "çılgın dans salgını" denilen bir akım ortaya çıkmıştır. İnsanların yorgunluktan bayılıncaya kadar günlerce dans ettikleri, bazılarının da kalp krizi veya solunum yetmezliğinden öldükleri belirtilmiştir. Papa, o bölgelerde görevli olan ruhbanların yetersiz olduklarını ve vaftizi gerektiği şekillerde icra edemediklerini, bu nedenle şeytan tarafından ele geçirildiklerini iddia ederek bu kimselerin yeniden vaftiz olmaları gerektiğini bildirmiştir. Almanya'da ise, Alman Piskopos Albert, vaazlarında her şeyin bir sebebe ve kadere bağlı olarak meydana geldiğini, bu oluşumların da genellikle göklerin etkisiyle olduğunu iddia etmiştir.⁴¹⁹ Papa, bölgede bulunan bir engizisyon yetkilisine olaya müdahale etmesini ve halka bu iddanın batıl bir inanç olduğunu bildirmesini emretmiştir.⁴²⁰

Bu dönemde, Jean Milicius (Jan Milič) adında Kiliseden bağımsız olarak vaizlik yapan ve halkın, maneviyatı yüksek biri olarak kabul ettiği bir kimseden bahsedilir. Bu şahıs, Kutsal Ruh tarafından kendisine, Deccal'in ortaya çıktığını, Kilisede maneviyatın yok olduğunu ve usulsüzlüğün hâkim olduğu şeklinde ilham ettiği iddiasında bulunur. Bazı tarihçiler, Urbain'nın defalarca Jean'u yargılamak üzere Avignon'a çağırdığını ancak suçsuz bulunup geri gönderildiğini aktarır. XI. Grégoire

⁴¹⁷ Her ne kadar içeriği bilinmiyor olsa bile kitapların varlığı konusunda ihtilaf bulunmamaktadır.

⁴¹⁸ Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu'à Benoit XIII Inclusivement*, 3:492-497; Fleury, *Histoire Ecclésiastique*, 1750, 20:253-254; Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 1841, 6:59-60; André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*, 444-445.

⁴¹⁹ Tarihçi rahip André eserinde, piskoposun bu ifadelerini Türk akidesi olarak tarif etmiştir. André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*, 443.

⁴²⁰ Fleury, *Histoire Ecclésiastique*, 1750, 20:248-250; André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*, 442-443.

ise Bohemya Krallığı'nın başpiskoposuna ve Roma Germen İmparatoru IV. Charles'a, inceleme başlatmaları için mektup gönderir fakat herhangi bir sonuç alınamadan Milicius, 1374 yılında ölür. Araştırmacılar Milicius'un, Jan Hus'un öncüsü olduğunu iddia etmektedirler.⁴²¹

Kaynaklarda bu dönemde heretiklere karşı verilen mücadelenin yoğunluğu sebebiyle hapisanelerin dolmuş olduğunu bu nedenle Embrun, Vienne ve Avignon'da yeni hapisanelerin inşa edilmiş olduğu aktarılmıştır.⁴²²

İngiltere'de, ise John Wyclif'in⁴²³ faaliyetleri hızla yayılmaya başlamış ve ruhbanları rahatsız edecek boyuta ulamıştır. Ancak Oxford Üniversitesi'nde profesör olan ve her fırsatta İngiliz kralının haklarını, Kiliseye karşı savunan John hem kral hem de yönetim tarafından desteklenmiştir. Bu nedenle papa sadece görüşlerini kınamakla yetinmiştir. İddia edildiğine göre Wyclif, Almanya'dan İngiltere'ye geçen ve heretik

⁴²¹ Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu'à Benoit XIII Inclusivement*, 3:500-502.

⁴²² Fleury, *Histoire Ecclésiastique*, 1750, 20:266.

⁴²³ John Wyclif (yaklaşık 1329-1384) Orta Çağ'ın sonlarında yaşamış olan ünlü İngiliz reformcusudur. İngiltere'nin kuzey bölgesinden ve Oxford Üniversitesi'nin önde gelen filozoflarından. O dönemde yönetimi elinde tutan John Gaunt tarafından sarayda görevlendirilmişti. Yozlaşan din adamlarının mallarına el koyan hükümeti destekleyen Wyclif, kiliseyi gücendirdi. Görüşleri 1377'de papa tarafından kınandı; ama Wyclif nüfuzlu arkadaşları tarafından korundu.

Wyclif, kilise görevlilerine karşı başlattığı eleştirileri şiddetlendirdi ve Kilisenin Orta Çağ'a ait öğretilerine saldırdı. Transubstantiation (öz-dönüşüm) öğretisine karşı geldi. İsa'nın eucharist'te (kutsanmış ekmeğe ve şarap) bedenen değil, ruhsal olarak bulunduğunu ileri sürdü. Kilisenin, Tanrı'ya aracılık eden rahiplere ihtiyacı olmayan seçilmişlerden oluştuğunu söylüyordu.

Reformcu Wyclif üst makamlardaki arkadaşlarını birer birer kaybetti; sonunda kilise yetkilileri onu ve yandaşlarını Oxford'u terk etmeye zorladı. 1382'de hasta bir şekilde Midlands'te Lutterworth'a yerleşti ve 1384'te öldü.

Wyclif, başta Summa Theologica olmak üzere çok sayıda kitap yazdı. Kutsal Kitap'ın Latince çevirisi olan Vulgate'yi İngilizceye çevirmeye ilk o başladı (The Wyclif Bible).

Çok geçmeden bir grup yandaş Oxford'da çevresinde toplandı. Canlı vaazları ve dersleri sayesinde büyük destek topladı. İzleyicileri Leicestershire yöresinde yoğunlaştı. Onlara, 'Lollardlar' lakabı takılmıştı; bir olasılıkla *mırıldananlar* ya da *mıriltıcılar* anlamına geliyordu. 1395'lere doğru Lollardlar, halkın da ilgisini çeken ve kendi rahiplerine sahip olan örgütlü bir grup haline geldi.

Lollardlar, Wyclif'in düşüncelerini büyük bir gayretle savundular. Bir rahibin ana görevinin vaaz etmek olduğunu, herkesin Kutsal Kitap'ı kendi dilinde okuması gerektiğini söylüyorlardı. On beşinci yy'ın başından itibaren Lollardlar'ın dik başlılığı, baş gösteren politik huzursuzluğun bir nedeni gibi görülmeye ve büyük bir baskı altına alınmaya başladı. Buna rağmen Lollardcılık İngiltere'nin bazı yörelerinde güç kazanmaya devam etti. Bu akım, bir sonraki yy'da ortaya çıkan Lutherçilik'in yolunu hazırladı. Tim Dowley, *Hristiyanlık Tarihi*, çev. Levent Kınran ve Sibel Sel (İstanbul: Yeni Yaşam, 2004), 346.

kabul edilen *Lollard*'lar (veya Lolhard)⁴²⁴ ve İngiltere'ye kaçan Valdoculardan etkilenmiştir.⁴²⁵

İspanya'da, evharistiya ayininde kullanılan mayasız ekmeğin mahiyeti ile ilgili farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Aragon Krallığı'nda Jean de Laune adında bir şahıs, ayin esnasında rahibin elinden düşen ekmeğin, İsa'nın bedeni olmaktan çıkıp sıradan bir ekmeğe dönüştüğünü iddia etmiştir. Aynı şeyin bir hayvan tarafından kemirilen veya yedikten sonra dişlerin arasında kalan kırıntılar için de geçerli olduğunu, bu nedenle mideye ulaşan şeyin normal bir ekmeğin olduğunu iddia etmiştir. Papa, bölgedeki piskoposlara haber vererek bu görüşlerin yayılmasına ve kiliselerde bu kişilerin vaaz vermelerine engel olmalarını emretmiştir. Bu görüşleri yaymaya ve tabi olmaya devam edenlerin ise aforoz edileceğini bildirmiştir. Günümüzde Katolik kilisesi, İsa'nın bedeninin hayvan bedenine geçemeyeceğini kabul etmekle birlikte, evharistiya ayinindeki ekmeğin kırıntıları var olduğu müddetçe; bir hayvan tarafından yenilmiş olsa bile, Mesih'in bedeninin de var olduğunu kabul etmektedir. Aquinalı Thomas'a dayandırmış oldukları bu görüş, Katolik okulları müfredatına eklenmiştir.⁴²⁶

Yine İspanya'da; ileride kutsanacak olan, Raymond Lull'ün⁴²⁷ ortaya koymuş olduğu ilkeler reddedilerek kitapları yasaklanmıştır. Lull'e tabii olan kimselere

⁴²⁴Lollard, Almanya'da lollard adı XIV. yy'ın başında büyük salgınlar sırasında hasta tedavisiyle uğraşan derneklere verilmiştir. Hollanda ve Güney Almanya'da tövbekâr elbisesi giyen ve katı bir yaşam süren kişilere de (*ortak yaşam rahipleri, fraticellolar, vb.*) lollard denilmiştir.

İngiltere'de, Lollardlar deyimi çok erken bir dönemde Wyclif'in yandaşları için kullanılmıştır. Katolik Kilisesinin aleyhinde vermiş oldukları vaazlar nedeniyle İngiltere'de, halkın ayaklanmasına sebep olmuşlardır. Londra'da toplanan bir din adamları kurulu (1382) lollardların iman esaslarından on maddesini reddederek sapkınlıkla niteledi. Konstanz Konsili'nde, Wyclif'in öğretilerinin mahkûm edilmiştir (1415). G. C., "Lollards", *La Grande Encyclopédie Larousse*, c. 12 (Paris: Larousse, 1971).

⁴²⁵ Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu'à Benoit XIII Inclusivement*, 3:508-512; Fleury, *Histoire Ecclésiastique*, 1750, 20:280-283; Darras ve Bareille, *Histoire de l'Église*, 30:487-489.

⁴²⁶ Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 1841, 6:56-57; Fleury, *Histoire Ecclésiastique*, 1750, 20:246-247.

⁴²⁷ Raymond Lull, filozof, şair ve misyonerdir. Müslüman hakimiyetinden kısa süre sonra İspanya adalarından biri olan Mallorca'da doğmuştur. Arapça bilen Lull, otuzlu yaşlarında bir vizyon görür ve Hristiyanlık, İslamiyet ve Yahudilik arasındaki farklılıkların giderilip bir uzlaşma sağlamakla görevlendirildiğini iddia eder. Sonrasında, bir kısmını Arapça olarak yazdığı "Libre del contemplacio en Deu" adlı ansiklopedik eserinde, bir gün herkesin Hristiyanlığı kabul edeceği yönündeki düşüncelerini aktarmıştır. Kilise, İslam'dan etkilendiğini bu nedenle görüşlerinin sapkın olduğuna karar vererek heretik ilan etmiştir. (Annemarie Schimmel, "Lull, Ramon", ed. Mircea Eliade, *The Encyclopedia of Religion*, c. 9 (New York: Macmillan, 1987). Ancak sonrasında Katolik kilisesi

“Lullcüler” (Lulliste) denilmiştir. Lull taraftarları, Kutsal Ruh tarafından Raymond’a ilham edilmiş olduğuna inandıkları doktrinini şu şekilde açıklamışlardır: “Baba Tanrı’nın eseri olan Eski Ahit mükemmel bir yapıda değilken, Oğul’un eseri olan Yeni Ahit kusursuzdur”. 1376’da papa, Lull taraftarlarının, inancın aklın önüne geçemeyeceğini, ikisinin aynı çizgide bulduklarını, dolayısıyla felsefe ve teolojinin çatışmadığını iddia etmeleri sebebiyle kitaplarını yasaklamıştır.⁴²⁸

XI. Grégoire Dönemi’nde gerçekleşen önemli olaylardan bir diğeri ise Roma’ya dönme kararıdır. Fransızlardan oluşan kesim engel olmaya çalışırken, İtalyanlar desteklemişlerdir.

2.8.2.3. Roma’ya Dönüş

Papa seçiminden sonra Roma’dan Avignon’a gelen heyet, XI. Grégoire’a Roma’ya geri dönmesini teklif etmiştir. Başta mevcut şartları bahane edilerek reddedilmiş olan bu teklif, siyasi dengelerin değişmesi sonucunda kabul edilmiştir.

İngiltere ve Fransa arasındaki savaşı bitirerek bir Haçlı Seferi düzenlemek isteyen papa, sonuç elde edememiştir. İtalya’da Florensa Bölgesi yeniden karışmış ve papanın vekilleri ihraç edilerek yönetim halk tarafından ele geçirilmiştir. İsyanın diğer bölgelere de sıçraması üzerine, Kardinal Robert de Genève⁴²⁹ komutasında askeri birlik gönderilmiştir. Roma’da bulunan Kilise temsilcisi ise, Romalıların kendilerine yeni bir papa seçeceklerini ve bu kişinin de Mont-Cassin Manastırı’nın rahibi olduğunu söyleyerek papanın Roma’ya dönmesi gerektiğini bildirmiştir. Binaenaleyh XI. Grégoire Roma’ya dönme kararı almıştır.⁴³⁰

tarafından şehit kabul edilerek kutsanmış ve Fransiskan tarikatındaki kutsanmış kişiler arasında yer almıştır. <https://nominis.cef.fr/contenus/saint/1414/Bienheureux-Raymond-Lull.html> (25.05.2023)

⁴²⁸ Fleury, *Histoire Ecclésiastique*, 1750, 20:270-271; André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*, 444.; <http://lulle.free.fr/TEXTE/lulle.pdf> (25.05.2023)

⁴²⁹ Robert de Genève, Batı ayrılığı veya Batı Bölünmesi (le Grand Schisme d’Occident) olarak bilinen dönemdeki Avignon’da papalık iddiasında bulunan ve Katoliklerin ilk gayr-i meşru papa (Anti-Pape) olarak kabul ettikleri kişidir.

⁴³⁰ Fleury, *Histoire Ecclésiastique*, 1750, 20:271-276; Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu’à Benoit XIII Inclusivement*, 3:503-507; Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l’Église*, 1841, 6:62-63; Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:409-428; Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 244-248; Favier, *Les Papes d’Avignon*, 538-539.

Bu dönemde ayrıca, Catherine de Sienne⁴³¹ adında, vizyon geçiren bir kadından bahsedilir. Catherine, papaya, bir vizyon geçirdiğini ve İsa Mesih tarafından Kilisenin Roma'ya dönmesini sağlamak üzere görevlendirildiğini iddia eder. Kaynaklarda, Grégoire'ın Roma'ya dönme kararının Catherine ile bir ilgisinin bulunmadığını ancak halkın Kilisenin Roma'ya dönüşün sembolü olarak bu kadını kabul edildiği aktarılmaktadır.⁴³²

13 Eylül 1376 tarihinde Avignon'dan yola çıkan papa; geride bıraktığı altı kardinal hariç, Kilise teşkilatı ile birlikte İtalya'nın Corneto şehrine gelerek beş hafta kalmışlardır. Bu sırada, Roma halkı ile görüşmeler gerçekleşmiş ve 21 Aralık'ta bir sözleşme yapılmıştır. Buna göre Romalılar, papayı şehirde tam yetkiye sahip tek otorite olarak tanıyacak ve her konuda biat edeceklerine dair söz vermişlerdir. Böylece 17 Ocak 1377'de Kilise, Roma şehrine yerleşmiştir. Ancak sözleşme ihlal edilmiş ve papanın kararları hafife alınmıştır. Üstelik ambargo kararına uymayan Florensa Bölgesine hiçbir Kilise yetkilisi müdahale edemediğinden, halkın saygı duyduğu Catherine de Sienne elçi olarak gönderilmiştir. Müzakereler sonucunda Catherine'e, Kiliseye ait yapılara zarar vermeyeceklerine dair söz verilmiştir. Bu durum ise Papalık otoritesinin daha da zayıflaması ile sonuçlanmıştır.⁴³³

Grégoire'ın, Roma'ya dönmesine rağmen olayların durulmaması ve otoritesinin yok sayılması üzerine Avignon'a gitmeyi düşündüğü, ancak hastalığından

⁴³¹ Catherine Benincasa (*Catherine de Sienne* olarak da bilinir), yirmili yaşlarda Dominiken tarikatına mensup olur ve kendini ibadete verir. Oruçlarını ve gece ibadetlerini arttırarak çok az kişiyle irtibat kurmuştur. Bir süre sonra bir vizyon geçirdiğini, Meryem'i ve İsa Mesih'i yanlarında azizler ile birlikte gördüğünü, hatta Mesih'in kendisine dört inciden ve bir elmadan oluşan bir yüzük verdiğini ve yüzüğün halen parmağında olduğunu iddia etmiştir. Bu bilgileri aktaran Raymond de Capoue (Catherine'in biyografisini yazan ve günah itirafında bulunduğu kişi) bu yüzüğü Catherine'den başkasının görmediğini, bu nedenle aktarmış olduğu bazı bilgilerin gerçekliğinden şüphe ettiğini de bildirmiştir. Üstelik, bu kadının çoğunlukla oruç tuttuğunu, çok az uyuduğunu ve dış dünya ile nadiren iletişime geçtiği düşünüldüğünde halüsinasyon görmüş olma ihtimali üzerinde de durulmaktadır. (Fleury, *Histoire Ecclésiastique*, 1750, 20:273-275; Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 248-253; Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu'à Benoit XIII Inclusivement*, 3:506; Chantrel, *Histoire Populaire des Papes, Les Papes du Moyen-Age*, 3:568-569; André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*, 462-464.)

⁴³² Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 248-253.

⁴³³ Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu'à Benoit XIII Inclusivement*, 3:507-508, 512-513; Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 261-262; Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l'Église*, 1841, 6:63-65; Fleury, *Histoire Ecclésiastique*, 1750, 20:277-280; Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:430-434, 451-454; André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*, 498-499; Favier, *Les Papes d'Avignon*, 542-544.

dolayı gidemediği aktarılmıştır. Papa, sağlık durumunu ve siyasi problemleri göz önünde bulundurarak 19 Mart 1378 tarihinde, ölümünün ardından yas tutulmadan Roma’da bulunan kardinallerin bir araya gelerek Papalık seçimini oy çokluğu⁴³⁴ ile gerçekleştirmelerini emreden bir ferman yayınlamıştır. Yaklaşık bir hafta sonra, 26 Mart’ı 27’ye bağlayan gece hayatını kaybetmiştir. Cenazesi Roma’da bulunan Sainte Françoise Romaine Bazilikası’na defnedilmiştir.⁴³⁵

Ölümünün ardından kardinaller, Papalık seçimi için Roma’da bir araya gelmişlerdir. İddia edildiğine göre İtalyanlar, Fransız kardinalleri, Romalı veya İtalyan bir papa seçmedikleri takdirde öldürmekle tehdit etmişlerdir. Ayrıca halkın da Saint Pierre Meydanı’nda toplanarak papanın İtalyanlar arasından seçilmesi yönünde baskı yaptığı aktarılmıştır. Yapılan baskılar neticesinde Bari şehri Başpiskoposu Barthélemy Prignano, VI. Urbain adıyla papa ilan edilmiştir. Roma’dan kaçan Fransız kardinaller ise, Napoli Krallığı’nın desteğiyle Fondi şehrinde yeniden bir araya gelmiş ve önceki seçimin cebren yapıldığı gerekçesiyle hükümsüz olduğunu bildirmişlerdir. Akabinde meşru papanın, VII. Clément adıyla Kardinal Robert de Genève olduğunu ilan etmişler ve Avignon’a yerleşmişlerdir. Bu durum Katolik dünyasını ikiye bölmüştür. İngiltere, Flandra, Macar Krallığı ve Roma Germen İmparatoru, VI. Urbain’a tabii olurken; Fransa, Kıbrıs, İskoçya, Luxembourg, Hollanda, Avusturya, Castilla, Aragon ve Portekiz krallığı ve bazı küçük kontluklar VII. Clément’ya biat etmişlerdir.⁴³⁶ Böylece, Avrupa’da “Büyük Batı Bölünmesi” (*Le Grand Schisme d’Occident*) olarak bilinen ve 1378 ile 1417 yılları arasında devam edecek olan dönem başlamıştır.

XI. Grégoire’dan sonraki dönemlerde Avignon’da ikamet eden ve Papalık iddiasında bulunan kimseler, Katolik Kilisesi tarafından gayrimeşru papa (Antipape) olarak kabul edildiğinden araştırmaya dahil edilmemişlerdir.

⁴³⁴ Kilise geleneğinde, dokuz günlük bir yas dönemi ve oyların 2/3’si sağlanması gerekmektedir.

⁴³⁵ Bruys, *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu’à Benoit XIII Inclusivement*, 3:513-514; Bérault-Bercastel, *Histoire Générale de l’Église*, 1841, 6:65-66; Fleury, *Histoire Ecclésiastique*, 1750, 20:284-285; Christophe, *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle*, 1853, 2:455-458; André, *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*, 489-490; Favier, *Les Papes d’Avignon*, 544-545; Darras ve Bareille, *Histoire de l’Église*, 30:499-500.

⁴³⁶ Paladilhe, *Les Papes en Avignon*, 265-274; Favier, *Les Papes d’Avignon*, 549-571.

SONUÇ

XIII. yy'ın sonlarında Fransa kralı Philippe Le Bel, Avrupa'da güç mücadelesine girmiştir. Bunun sonucunda Kral Philippe kendisinin Kral Davut gibi üstün otorite olduğunu iddia etmiş, Papa Boniface ise kendisinin Petrus'un ve İsa Mesih'in halefi konumunda olduğunu belirterek yegâne otorite olduğunu bildirmiştir. Neticede Boniface ölmüş ve yaklaşık iki sene sonra, Fransa kralının desteklediği V. Clément papa seçilmiştir. Roma yerine Lyon'da yapılan taç töreninin ardından Kilise, çeşitli bahaneler ile Avignon'a taşınmıştır.

Günümüzde Fransa'da bulunan Avignon, XIV. yy'da Roma Germen İmparatorluğu topraklarında yer almaktadır. Avignon aynı zamanda imparatorluğa bağlı kontluklar ile Fransa krallığı arasında bulunmakta ve imparatorluktan ziyade Fransa otoritesi altındadır. Bu sayede Fransa, kontluklardan gelebilecek olası bir saldırıya karşı sınırlarını korumak amacıyla, Papalığı kullanarak tampon bölge oluşturmuştur. Şehrin, Hıristiyanlar nazarında önemini arttırmak için; Aziz Bénézet Köprüsü'nün ve Notre-Dame-Des-Doms Katedrali'nin yapım aşamasında anlatılan olaylar gibi, çeşitli rivayetler ile desteklenmiş olduğunu görmekteyiz.

Avignon Papalığı olarak ifade edilen bu dönemde din adına alınan kararlar ve yapılan uygulamalarda, Fransa'nın etkisi açık bir biçimde ortaya çıkmaktadır. Kardinaler kurulunun ekseriyetinin Fransızlardan oluşması, Tapınak Şövalyeleri Tarikatının lağvedilerek hazinesinin Fransa'ya devredilmiş olması, Papa VIII. Boniface tarafından Fransa kralı aleyhine verilen hükümlerin iptal edilmesi, Haçlı Seferi düzenlemek bahanesiyle Kilise için toplanan vergilerden Fransa'ya yüzdelik pay verilmesi gibi olaylar örnek gösterilebilir. Bu durum siyasi otoritenin, dini kurumu kullanarak yapmış olduğu icraatları halkın gözünde meşrulaştırma çabası olarak değerlendirilebilir.

Bu dönemde yalnızca dini otorite ile siyasi otoritenin çatışması değil sivil otoriteler arasındaki rekabet de karşımıza çıkmaktadır. İtalyanlar, dini otoriteyi yeniden kontrol altına alarak varlık gösterme çabasına girerken Almanlar ve Macarlar İmparatorluk makamını kullanarak Avrupa'da daha etkin bir konuma ulaşmayı hedeflediklerini görmekteyiz. İngiltere'nin ise dini otoriteyi kullanmak yerine kendi otoritesini güçlendirerek bağımsız bir yol izleme gayretinde olduğu söylenebilir.

Başka bir deyişle her devlet, kendi varlığını daha etkin bir şekilde devam ettirmek için farklı yöntemlere başvurmuştur.

XIV. yy'da yaşanan Yüzyıl Savaşları ve Veba Salgını sonrasında ekonomik kriz ortaya çıkmış ve devletler farklı çözüm arayışı içerisine girmiştir. Fransa kralı ilk olarak Tapınak Şövalyelerinin hazinesine sahip olmuş sonrasında krallığında yaşayan Yahudileri ihraç ederek tüm mal varlıklarına el koymuştur. Haçlı Seferi adı altında yapılan savaşlarda paralı askerlerin kullanılması ve yağmalama izninin verilmesi; İskenderiye seferi (1365) örneğinde olduğu gibi, Avrupa'nın dini otoriteyi kullanarak ekonomik problemlerine çözüm oluşturma arzusu olarak düşünülebilir.

Bu dönemde karşımıza çıkan bir başka olay ise tarikatlardaki bölünmelerdir. Kilisenin yozlaşmış olduğunu veya Raymond Lull gibi, bilim ile inancın çatışmadığını düşünen bazı kesimler, yeni tarikatların kurulmasına veya mevcut tarikatlarda bölünmelere sebep olmuştur. Üstelik Jan Hus'un fikir babası olarak kabul edilen Jan Milicius ve John Wyclif'in bu dönemde ortaya çıkmış olduğu dikkate alınırsa, bu dönemin Reform'a yol açan etkenlerden biri olduğu ifade edilebilir. Papalık makamı ise bu oluşuma engel olmak için her bir tarikata ayrı bir emirname oluşturarak geleneğe ve dolayısıyla Kiliseye bağlı kalmaları konusunda uyarılar yapmıştır. Ayrıca bazı bölgelerde Kilise tarafından yanlış kabul edilen bazı uygulamaların önüne geçilmek adına bölgesel konsillerin de düzenlenmiş olduğunu görmekteyiz.

Kilisenin Avignon'a taşınmasının arkasında VII. ve VIII. Haçlı Seferlerine komutanlık etmiş olan IX. Louis'nin Galya kültürüne bağlı bir Hıristiyan mezhebi oluşturma isteği olduğu ifade edilebilir. Avignon Papalığı döneminde, Roma Mezmuru yerine Galya Mezmuru'nun kullanılması ve her defasında Roma'nın itibarsızlaştırılıp Avignon'un ön plana çıkartılması, bu ideolojinin ilk adımları olduğu söylenebilir. Bu oluşuma engel olmak için XXII. Jean'ın karşısına, İtalya'da V. Nicolas Papalık iddiasında bulunmuş ancak yeteri kadar destek bulamadığından iddiasından vazgeçmiş olduğu görülmektedir.

XIV. yy'ın ikinci yarısından itibaren Fransa'nın güç kaybetmesinin ardından Papalığın 1377'de Roma'ya döndüğü gözlemlenmiştir. Böylece yetmiş sene süren Avignon Papalığı dönemi veya Francesco Petrarca'nın tabiri ile "Hıristiyanlığın Babil Sürgünü" sonra ermiştir.

KAYNAKÇA

- Albanès, Joseph-Hyacinthe. *La Vie de Saint Bénézet*. Marseille: Etienne Camoin, 1876.
- AnaBritannica*. Ana Yayıncılık A.Ş. ve Encyclopedia Britannica, 1990.
- André, Jean François. *Histoire Politique de la Monarchie Pontificale au XIV. Siècle ou La Papauté à Avignon*. Paris: Chez Vaston, Libraire, 1845.
- Aras, Ahmet. *Harita ve Grafiklerle Dinler Coğrafyası*. Bursa: Emin Yayınları, 2016.
- Atçeken, İsmail Hakkı. "Puvatya (Balātu'ş-Şühedâ) Savaşı ve Etkileri Üzerine bir Araştırma" 8, sy. 8 (1998): 243-263.
- Baudrillart, Alfred, Albert De Meyer, Roger Aubert ve Luc Courtois, ed. "Avignon". *Dictionnaire d'Histoire et de Géographie Ecclésiastiques*, 5:1121-1154. Paris: Letouzey et Ané, 1912.
- Beaufort, Amedee de. *Histoire des Papes Depuis Saint Pierre Jusqu'à Nos Jours*. c. 3. Paris: Librairie Catholique de Perisse Frères, 1841.
- Bérault-Bercastel. *Histoire Générale de l'Église*. 4. bs. c. 5. Paris: Gaume Frères, 1841.
- . *Histoire Générale de l'Église*. 4. bs. c. 6. Paris: Gaume Frères, 1841.
- Bisident. "Galya". Çev. Yiğit Doğrusöz. *World History Encyclopedia*. Erişim: 13 Haziran 2023. <https://www.worldhistory.org/trans/tr/1-354/galya/>.
- Boiteux, Martine. "Parcours Rituels Romains à L'Époque Moderne". *Publication de l'École Française de Rome*, sy. 231 (1997): 27-87.
- Bounoure, Vincent. "Souabe". *La Grande Encyclopédie Larousse*, 18:10285-10286 Paris: Larousse, 1971. <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k1200529v/f1.item.r=souabe.zoom>.
- Bruys, François. *Histoire des Papes, Depuis St. Pierre Jusqu'à Benoit XIII Inclusivement*. c. 3. La Haye: Chez Henri Scheurleer, 1732.
- Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*. Milliyet Gazetecilik A.Ş., 1989.
- Carru, Dominique. "Le Rhône à Avignon. Données archéologiques". *Le Rhône romain. Dynamiques fluviales, dynamiques territoriales*, 1999, 109-120.
- Chaillan, Marius. *Le Bienheureux Urbain V: 1310-1370*. 2. bs. Paris: Lecoffre, 1911.
- Chaillot, Pierre. *Histoire d'Avignon et du Comtat Venaissin Depuis les Cavares Jusqu'à nos Jours*. Avignon: Pierre Chaillot Jeune, 1818.
- Chantrel, Joseph. *Histoire Populaire des Papes, Les Papes du Moyen-Age*. 3. bs. c. 3. Paris: C. Dillet, 1866.
- Chez Les Libraires Associés, ed. *Histoire des Voyages des Papes Depuis Innocent I, en 409, Jusqu'à Pie VI, en 1782*. Vienne, 1782.
- Chiron, Yves. *Urbain V le Bienheureux*. Versailles: Via Romana, 2010.

- Christophe, Jean Baptiste. *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle.* c. 1. Paris: Librairie de L. Maisson, 1853.
- . *Histoire de la Papauté Pendant le XIV. Siècle.* c. 2. Paris: Librairie de L. Maisson, 1853.
- Clavel, M. le chanoine. *Histoire Chrétienne des Diocèses de France, de Belgique, de Savoie et des Bords du Rhin.* c. 1. Paris: Chez Louis Vivès, 1855.
- Çeken, Muhittin. “Tapınak Şövalyeleri’nin Yol Haritası: 1129 Tarihli Tüzük ve Düşündürdükleri”. *Tarih ve Gelecek Dergisi* 5, sy. 3 (Aralık 2019): 670-87. <https://doi.org/10.21551/jhf.652947>.
- Çelik, Abdullah ve Şuayip Aykanat. “Komünlerin (Belediyelerin) Ortaya Çıkışı ve İşlevleri” 6, sy. 22 (2007): 101-15.
- Dante Alighieri. *İlahi komedyası.* Çev. Rekin Teksoy. 12.baskı. İstanbul: Oğlak Yayıncılık, 2011.
- Darras, Joseph-Epiphanie ve Jean François Bareille. *Histoire de l’Église.* c. 30. Paris: Louis Vives, Libraire, 1882.
- Delaruelle, Étienne. “Avignon Capitale”. *Revue géographique des Pyrénées et du Sud-Ouest. Sud-Ouest Européen* 23, sy. 4 (1952): 233-264.
- Demirkent, Işın. *Haçlı seferleri.* 1. baskı. Bağcılar, İstanbul: Dünya Yayıncılık, 1997.
- Dollin du Fresnel, Monique. *Clément V: 1264-1314: le pape gascon et les Templiers.* Référence. Bordeaux: Éditions Sud-Ouest, 2014.
- Dowley, Tim. *Hıristiyanlık Tarihi.* Çev. Levent Kınran ve Sibel Sel. İstanbul: Yeni Yaşam, 2004.
- Favier, Jean. *Les Papes d’Avignon.* Paris: Fayard, 2006.
- Fleury, Claude. *Histoire Ecclésiastique.* c. 18. Paris: Chez P. G. Le Mercier, Desaint & Saillant, Jean-Thomas Herissant, Durand, Le Prieur, 1750.
- . *Histoire Ecclésiastique.* c. 19. Paris: Chez P. G. Le Mercier, Desaint & Saillant, Jean-Thomas Herissant, Durand, Le Prieur, 1750.
- . *Histoire Ecclésiastique.* c. 20. Paris: Chez P. G. Le Mercier, Desaint & Saillant, Jean-Thomas Herissant, Durand, Le Prieur, 1750.
- Fliche, Augustin. “Les Origines du Gallicanisme”. *Journal des Savants* 4, sy. 1 (1942): 145-158.
- G., C. “Lollards”. *La Grande Encyclopédie Larousse*, 12:6558 Paris: Larousse, 1971.
- G., R. “Gaule”. *La Grande Encyclopédie Larousse*, 9:4775-4782. Paris: Larousse, 1971.
- Gadrat, Christine. “Avignon, porte pour l’Orient (première moitié du XIVe siècle)”. Ed. Élisabeth Malamut ve Mohamed Ouerfelli. *Presses Universitaires de Provence*, 2014, 297-308.
- Grégoire, Louis. “Tartares”. *Dictionnaire Encyclopédique d’Histoire, de Biographie, de Mythologie et de Géographie.* Paris: Garnier Frères, 1872.

- “Guerre de Cent Ans (1337-1453)”. *Larousse*. Erişim: 11 Eylül 2022. https://www.larousse.fr/encyclopedia/divers/guerre_de_Cent_Ans/112327.
- Guillemain, Bernard. *Les Papes d'Avignon: 1309-1376*. Cerf., 2000.
- Gündüz, Şinasi. *Din ve inanç sözlüğü*. İstanbul: Vadi Yayınları, 2017.
- Haleva, Yitshak, Moşe Benveniste, Yeuda Adoni, Nafi Haleva, İzak Peres ve İzak Alaluf, ed. *Türkçe Çeviri ve Açıklamalarıyla Tora ve Aftara*. Çev. Moşe Farsi. c. 2. Teşvikiye, İstanbul: Gözlem Gazetecilik Basın ve Yayın, 2004.
- Hallays, André. *Avignon et le Comtat Venaissin*. Paris: Henri Laurens, 1921.
- Hançerlioğlu, Orhan. “Kinizm”. *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2013.
- Huc, Évariste Régis. *Le Christianisme en Chine et Tartarie et au Tibet*. c. 1. Paris: Gaume Frères, 1857. https://books.google.com.tr/books?id=pMk9AJVXrO8C&printsec=frontcover&hl=fr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=true.
- Joudou, Jean Baptiste Marie. *Avignon, son Histoire, ses Papes, ses Monuments et ses Environs*. Avignon: L. Aubanel, 1842.
- . *Essai sur l'Histoire de la Ville d'Avignon*. Avignon: Théodore Fischer Aîné, 1853.
- . *Histoire des Souverains Pontifes qui ont Siégé à Avignon*. c. 1. Avignon: Théodore Fischer Aîné, 1855.
- . *Histoire des Souverains Pontifes qui ont Siégé à Avignon*. c. 2. Avignon: Théodore Fischer Aîné, 1855.
- Kelly, John Norman Davidson. “Symmachus”. *The Oxford dictionary of Popes*. Great Britain: Oxford University Press, 1987.
- Le Petit Larousse Illustré: en Couleurs 90000 Articles, 5000 Illustrations, 354 Cartes, Chronologie Universelle*. Paris: Larousse, 2012.
- Le Robert Maxi: le Plus Complet des Dictionnaires Maxi Inclus, une Grammaire et les Tableaux de Conjugaison*. Nouvelle éd. Paris: Dictionnaires le Robert-Sejer, 2016
- Lizerand, Georges. *Clément V et Philippe IV Le Bel*. Paris: Librairie Hachette et Cie, 1910.
- Mollat, Guillaume. *Les Papes d'Avignon (1305-1378)*. 2. bs. Paris: Librairie Victor Lecoffre J. Gabalda & Cie, 1912.
- Paladilhe, Dominique. *Les Papes en Avignon*. 3. bs. Collection Tempus 214. Paris: Perrin, 2008.
- Papp, Sandor. “Vasal”. *TDV İslam Ansiklopedisi*, 42:531-34. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Payan, Paul. “Le Pape au Bord du Rhône. Enjeux et Impacts Régionaux de la Présence Pontificale à Avignon”. *Annales du Midi : Revue Archéologique, Historique et*

- Philologique de la France Méridionale* 125, sy. 282 (2013): 263-269.
<https://doi.org/10.3406/anami.2013.8476>.
- Pélissier, Antoine. *Clément VI le magnifique: premier pape du Limousin, 1342-1352 "Honneur des hommes et ornement de son pays"*. Reproduction en fac-Similé. Rediviva. Nîmes: C. Lacour, 2007.
- Penjon, Auguste. *Avignon, la Ville et le Palais des Papes*. Avignon: Joseph Roumanille, 1889.
- Piotrovski, Boris B. "Le Monde Scythe". *Le Courrier de l'UNESCO*, Aralık 1976, 4-8.
- R., H. "Celtés". *La Grande Encyclopédie Larousse*, 4:2189-2191. Paris: Larousse, 1971.
- Renan, Ernest. *Études sur la Politique Religieuse du Règne de Philippe le Bel*. Calmann Lévy, 1899.
- Richard-Bazire, Anne. "Le Restaurateur de la Basilique Notre-Dame des Doms à Avignon". *Livraisons d'histoire de l'architecture*, sy. 36 (15 Aralık 2018): 77-101. <https://doi.org/10.4000/lha.1031>.
- Schimmel, Annemarie. "Lull, Ramon". Ed. Mircea Eliade. *The Encyclopedia of Religion.*, 9:52-53. New York: Macmillan, 1987.
- Şahin, Osman ve İskender Oymak. "Fransa Katolik Kilisesi'nde Gallikanizm", sy. 27 (Haziran 2022): 239-259.
- Şeşen, Ramazan. "Dâviyye ve İsbîtâriyye". *TDV İslam Ansiklopedisi*, 9:19-21. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Thorin, Ernest, ed. *Les registres de Boniface VIII: recueil des bulles de ce pape publiées ou analysées d'après les manuscrits originaux des archives du Vatican*. c. 1. Bibliothèque des écoles françaises d'Athènes et de Rome. Paris: E. Thorin, 1884.
- , ed. *Les registres de Boniface VIII: recueil des bulles de ce pape publiées ou analysées d'après les manuscrits originaux des archives du Vatican*. c. 3. Bibliothèque des écoles françaises d'Athènes et de Rome. Paris: E. Thorin, 1884.
- Türk Ansiklopedisi*, 4:264. M. E. Basımevi, 1967.
- Türkan, Ahmet. "Dinlerin Salgın Hastalıklara Bakışı". *Sosyal Mesafe Döneminde Din*, ed. Hilmi Türkyılmaz. Konya: Çizgi Kitabevi, 2021.
- Yılmaz, Hüseyin. *Dinler Tarihinin 200'ü*. Ankara: Otto, 2017.

İNTERNET KAYNAKLARI

<https://www.cartes-2-france.com/villes/avignon-84000.php> (21.05.2023)

https://www.ecolefreinet.com/wordpress/?attachment_id=8548 (25.05.2023)

<https://avignon-tourisme.com/activites/basilique-metropolitaine-notre-dame-des-doms/> (21.05.2023)

<https://avignon-tourisme.com/activites/pont-davignon-saint-benezet/> (21.05.2023)

<https://whc.unesco.org/fr/list/228> (25.05.2023)

https://grandmont.pagesperso-orange.fr/histoire_de_1_ordre.htm (21.05.2023)

<https://laportelatine.org/formation/magistere/bulle-unam-sanctam-1302> (25.05.2023)

<https://www.cartes-2-france.com/villes/sens-89100.php> (25.05.2023)

<https://laportelatine.org/formation/magistere/bulle-vox-in-excelso-1312-dissolution-ordre-temple> (25.05.2023)

<https://laportelatine.org/formation/magistere/bulle-ad-providam-christi-vicarii-1312-biens-ordre-temple-attribues-aux-hospitaliers> (25.05.2023)

<https://passionmedievistes.fr/ep-43-thimothee-et-lassemblee-de-1329-vincennes/#:~:text=Cette%20assembl%C3%A9e%20est%20convoqu%C3%A9e%20pour,la%C3%AFc%20et%20un%20p%C3%B4le%20eccl%C3%A9siastique.> (25.05.2023)

<https://www.journaldemontreal.com/2020/04/07/semaine-sainte-coronavirus-le-retour-des-flagellants> (25.05.2023)

<https://www.dictionnairedesfrancophones.org/form/juge-image/sense/wkt%3Asense%2F70216cb059ccc6766bcee59de5df37bd> (04.03.2023)

<https://www.vatican.va/content/vatican/en/holy-father/innocenzo-vi.html> (25.05.2023)

<https://liturgie.catholique.fr/celebrer-dans-le-temps/les-fetes-et-les-saints/3738-beatification-et-canonisation/> (25.05.2023)

<https://nominis.cef.fr/contenus/saint/1414/Bienheureux-Raymond-Lull.html> (25.05.2023)

<https://festivaldavignon.fr/comment-aller-au-festival-avignon/> (25.05.2023)

<https://www.breizh-info.com/2018/07/01/98718/les-frontieres-et-les-dirigeants-de-leurope-annee-par-annee-depuis-400-avant-jesus-christ-video/> (25.05.2023)

<https://www.viator.com/en-IE/Avignon-attractions/Avignon-Cathedral-Cathedrale-Notre-Dame-des-Doms/d483-a22775> (26.05.2023)

<https://www.musee21.com/wp-content/uploads/2016/01/image-Pont-3D.png> (27.09.2021)

<https://www.aquadis-loisirs.com/images/camping/17/slide/camping-du-pont-d-avignon-11-lg.jpeg> (26.05.2023)

<https://www.bienvenueenprovence.fr/fr/visiter/le-palais-des-papes/> (26.05.2023)

http://www2.culture.gouv.fr/Wave/image/archim/0008/dafanch06_s200463n00001_2.jpg (06.02.2023)

<https://www.bibliotheques-calvet.org/pagesFR/page.php?groupe=1&id=4> (02.06.2023)

EKLER

Ek 1: Günümüzde Avignon'un Avrupa'daki konumu⁴³⁷Ek 2: 1330 yılında Avrupa haritası (yıl: 1330)⁴³⁸

⁴³⁷ <https://festivaldavignon.fr/comment-aller-au-festival-avignon/> (25.05.2023)

⁴³⁸ <https://www.breizh-info.com/2018/07/01/98718/les-frontieres-et-les-dirigeants-de-leurope-annee-par-annee-depuis-400-avant-jesus-christ-video/> (08.05.2023)

Ek 3: Notre-Dame-Des-Doms Katedrali⁴³⁹

Ek 4: Aziz Bénézet Köprüsü'nün 3D hali⁴⁴⁰

⁴³⁹ <https://www.viator.com/en-IE/Avignon-attractions/Avignon-Cathedral-Cathedrale-Notre-Dame-des-Doms/d483-a22775> (26.05.2023)

⁴⁴⁰ <https://www.musee21.com/wp-content/uploads/2016/01/image-Pont-3D.png> (27.09.2021)

Ek 5: Aziz Bénézet Köprüsü'nün günümüzdeki hali⁴⁴¹

Ek 6: Avignon'daki Papalık Sarayı⁴⁴²

⁴⁴¹ <https://www.aquadis-loisirs.com/images/camping/17/slide/camping-du-pont-d-avignon-11-lg.jpeg> (26.05.2023)

⁴⁴² <https://www.bienvenueenprovence.fr/fr/visiter/le-palais-des-papes/> (26.05.2023)

1567 (xii)

Vatican, 24 février 1296.

Constitutio de libertate ecclesiastica. (fol. 163.)

Ad perpetuam rei memoriam. Clericis laicos infestos opido tradit antiquitas, quod et presentium experimenta temporum manifeste declarant, dum suis finibus non contenti nituntur in vetitum, ad illicita frena relaxant nec prudenter attendunt quod ¹ sit eis in clericos ecclesiasticave personas et bona interdicta potestas, ecclesiarum prelati, secclesiis ecclesiasticisque personis regularibus et secularibus imponunt onera gravia ipsosque talliant et collectas imponunt, ab ipsis suorum proventuum vel bonorum dimidiam decimam seu vicesimam vel quamvis aliam portionem aut quotam exigunt et extorquent eosque moliuntur multifarie subicere servituti sueque submittere ditioni, et, quod dolenter referimus, nonnulli ecclesiarum prelati ecclesiasticeque persone, trepidantes, ubi trepidandum non est, transitoriam pacem querentes, plus timentes majestatem temporalem offendere quam eternam, talium abusibus non tam temerarie quam improvide acquiescunt, sedis apostolice auctoritate seu licentia non obtenta. Nos igitur talibus iniquis actibus obviare volentes, de fratrum nostrorum consilio, apostolica auctoritate statuimus quod quicumque prelati ecclesiasticeque persone religiose vel seculares, quorumcunque ordinum, conditionis seu statuum, collectas vel tallias, decimam, vicesimam seu centesimam suorum et ecclesiarum proventuum vel bonorum laicis solverint vel promiserint vel se soluturos consenserint aut quanvis aliam quantitatem, portionem aut quotam ipsorum proventuum vel bonorum, extimationis vel valoris ipsorum, sub adjutorii, mutui, subventionis, subsidii vel doni nomine, seu quovis alio titulo, modo vel quesito colore, absque auctoritate sedis ejusdem, necnon imperatores, reges seu principes, duces, comites vel barones, potestates, capitanei, officiales vel rectores, quocunque nomine censeantur, civitatum, castrorum seu quorumcunque locorum constitutorum ubilibet et quivis alius cujuscunque preminentie, conditionis et status, qui talia imposuerint ², exegerint vel receperint aut apud edes sacras

1. *Ms*: quam.2. *Ms*. imposuerunt.

deposita ecclesiarum vel ecclesiasticarum personarum ubilibet arrestaverint, sasiverint seu occupare presumpserint, vel arrestari, sasiri aut occupari mandaverint aut occupata, sasita seu arrestata receperint, necnon omnes qui scienter in predictis dederint auxilium, consilium vel favorem, publice vel occulte, eo ipso sententiam excommunicationis incurrant. Universitates quoque que in hiis culpabiles fuerint ecclesiastico supponimus interdicto, prelati et personis ecclesiasticis supradictis in virtute obedientie et sub depositionis pena districte mandantes ut talibus absque expressa licentia dicte sedis nullatenus acquiescant, quodque pretextu cujuscunque oblationis, promissionis et concessionis factarum hactenus vel faciendarum inantea, priusquam hujusmodi constitutio, prohibitio seu preceptum ad notitiam ipsorum pervenerint, nichil solvant nec supradicti seculares quoquo modo recipiant, et si solverint vel predicti receperint, in excommunicationis sententiam incidant ipso facto. A supradictis autem excommunicationum et interdicti sententiis nullus absolvi valeat preterquam in mortis articulo absque sedis apostolice auctoritate et licentia specialia, cum nostre intentionis existat tam horrendum secularium potestatum abusum nullatenus sub dissimulatione transire, non obstantibus quibuscunque privilegiis sub quibuscunque tenoribus, formis seu modis aut verborum conceptione concessis imperatoribus, regibus et aliis supradictis, que contra premissa in nullo volumus alicui vel aliquibus suffragari. Nulli ergo, etc., nostre constitutionis, prohibitionis seu precepti, etc. Dat. Rome, apud Sanctum Petrum, vi kal. martii, anno secundo.

(POTTBAST,

Ek 6: *Clericis Laicos* emirnamesinin orijinal Latince metni⁴⁴³

⁴⁴³ Thorin, *Les registres de Boniface VIII: recueil des bulles de ce pape publiées ou analysées d'après les manuscrits originaux des archives du Vatican*, 1884, 1:584-585.

5382 (L11)

Latran, 18 novembre 1302.

« Declaratio quod subesse Romano Pontifici est omni humane creature de necessitate salutis ¹. » (fol. 387 v°.)

Ad perpetuam rei memoriam. Unam sanctam ecclesiam catholicam, et ipsam Apostolicam, urgente fide credere cogimur et tenere, nosque hanc firmiter credimus, et simpliciter confitemur, extra quam nec salus est, nec remissio peccatorum, sponso in canticis proclamante, « Una est columba mea perfecta mea, una est matris sue, electa genitricis sue, » que unum corpus mysticum representat, cujus corporis capud Christus, Christi vero Deus, in qua unus Dominus, una fides, et unum baptisma. Una nempe fuit, diluvii tempore archa Noe, unam ecclesiam prefigurans, que in uno cubito consumata, unum Noe videlicet gubernatorem habuit, et rectorem, extra quam omnia subsistentia super terram legimus fuisse deleta. Hanc autem veneramus et unicam. dicente Domino in propheta, « Erue a framea, Deus animam meam, et de manu canis unicam meam. » Pro anima enim id est pro se ipso capite, simul oravit, et corpore, quod corpus. unicam scilicet ecclesiam nominavit, propter sponsi fidei sacramentorum, et caritatis ecclesie unitatem. Hec est tunica illa Domini inconsutilis, que scissa non fuit, sed sorte provenit. Igitur ecclesie unius et unice, unum corpus, unum capud, non duo capita quasi monstrum, Christus scilicet, et Christi vicarius, Petrus. Petrique successor, dicente Domino ipsi Petro, « Pasce oves meas, » meas inquit, et generaliter, non singulariter has vel illas, per quod commissis sibi intelligitur universas. Sive ergo Greci sive alii, se dicant Petro, ejusque successoribus, non esse commissos, fateantur necesse est, se de ovibus Christi non esse, dicente Domino in Johanne, unum ovile, unum et unicum esse pastorem. In hac ejusque potestate duos esse gladios, spiritualem videlicet et temporalem, evangelicis dictis instruimur. Nam dicentibus Apostolis, « Ecce gladii duo hic, » in ecclesia scilicet cum Apostoli loquerentur, non respondit Dominus nimis esse, sed satis. Certe qui in potestate Petri temporalem gladium esse negat, male verbum attendit Domini proferentis : « Converte gladium tuum in vaginam. » Uterque ergo in potestate Ecclesie spiritualis scilicet gladius, et materialis, sed is quidem pro ecclesia, ille vero ab ecclesia exercendus, ille sacerdotis, is manu regum et militum, sed ad nutum, et patientiam sacerdotis. Oportet autem gladium esse sub gladio et temporalem auctoritatem spirituali subici potestati. Nam cum dicat Apostolus, « Non est potestas nisi a Deo, que autem a Deo sunt, ordinata sunt », non ordinata essent, nisi gladius esset sub gladio, et tanquam inferior reduceretur per alium in suprema. Nam secundum beatum Dyonisium, lex divinitatis est, infima per media, in suprema reduci. Non ergo secundum ordinem universi, omnia eque, ac immediate, sed infima per media, inferiora per superiora, ad ordinem reducuntur.

Spiritualem autem, et dignitate, et nobilitate, terrenam quamlibet precellere potestatem, oportet tanto clarius nos fateri, quanto spiritualia temporalia antecellunt: quod etiam ex decimarum datione, et benedictione, et sanctificatione, ex ipsius potestatis acceptione, ex ipsarum rerum gubernatione, claris oculis intuemur. Nam veritate testante, spiritualis potestas terrenam potestatem instituere habet, et iudicare, si bona non fuerit. Sic de ecclesia, et ecclesiastica potestate, verificatur vaticinium Jeremie: « Ecce constitui te hodie, super gentes et regna, » et cetera que secuntur. Ergo si deviat terrena potestas, iudicabitur a potestate spirituali, sed si deviat spiritualis minor, a suo superiori. Si vero suprema a solo Deo, non ab homine poterit iudicari, testante Apostolo. « Spiritualis homo iudicat omnia, ipse autem a nemine iudicatur. » Est autem hec auctoritas, etsi data sit homini et exerceatur per hominem, non humana, sed potius divina potestas. ore divino Petro data, sibi que, suisque successoribus in ipso Christo, quem confessus fuit petra firmata, dicente Domino ipsi Petro, « Quodcumque ligaveris » et cetera. Quicumque igitur huic potestati a Deo sic ordinate resistit, Dei ordinationi resistit, nisi duo sicut Maniceus fingat esse principia, quod falsum, et hereticum iudicamus. Quia testante Moyse, non in principiis, sed in principio, celum Deus creavit et terram. Porro subesse Romano Pontifici, omni humane creature declaramus, dicimus, et diffinimus omnino esse, de necessitate salutis. Dat. Laterani, XIII kal. decembris, anno octavo.

POTTHART, 25189.

1. In margine legitur hic titulus, rubro atramento et eadem manu scriptus qua tenor capituli. Notatur ibidem crux nigro atramento scripta. Interpunctionis signa, quæ in regesto reperiuntur, exscripsimus accurate.

Ek 7: *Unam Sanctam* belgesinin orijinal Latince metni⁴⁴⁴

⁴⁴⁴ Thorin, *Les registres de Boniface VIII: recueil des bulles de ce pape publiées ou analysées d'après les manuscrits originaux des archives du Vatican*, 1884, 3:888-890.

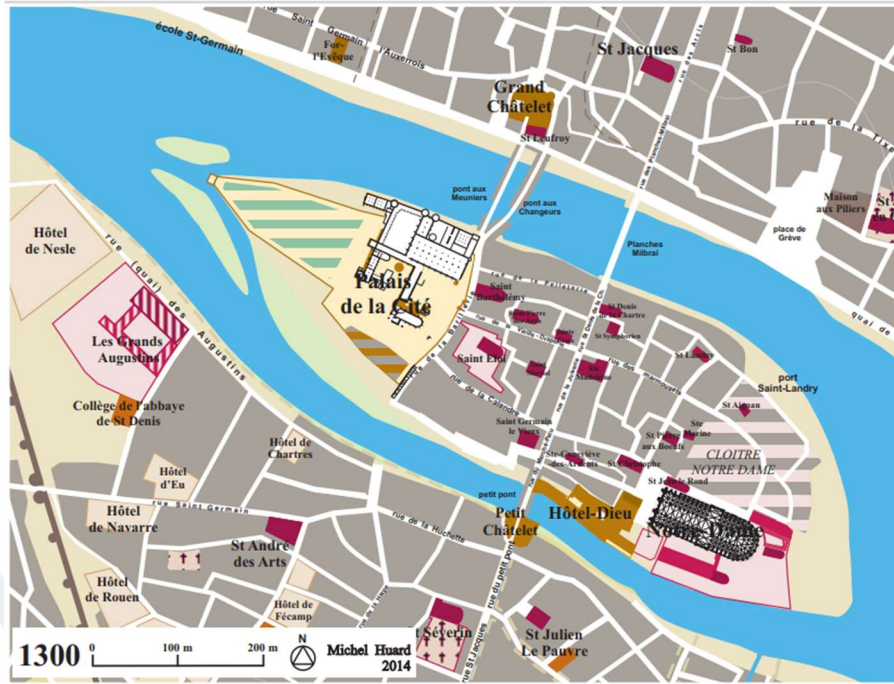

Ek 8: *Ad Providam*, Tapınak Şövalyeleri Tarikatı Hazinesinin Hospitaliers Tarikatına devredildiğini bildiren belge.⁴⁴⁵

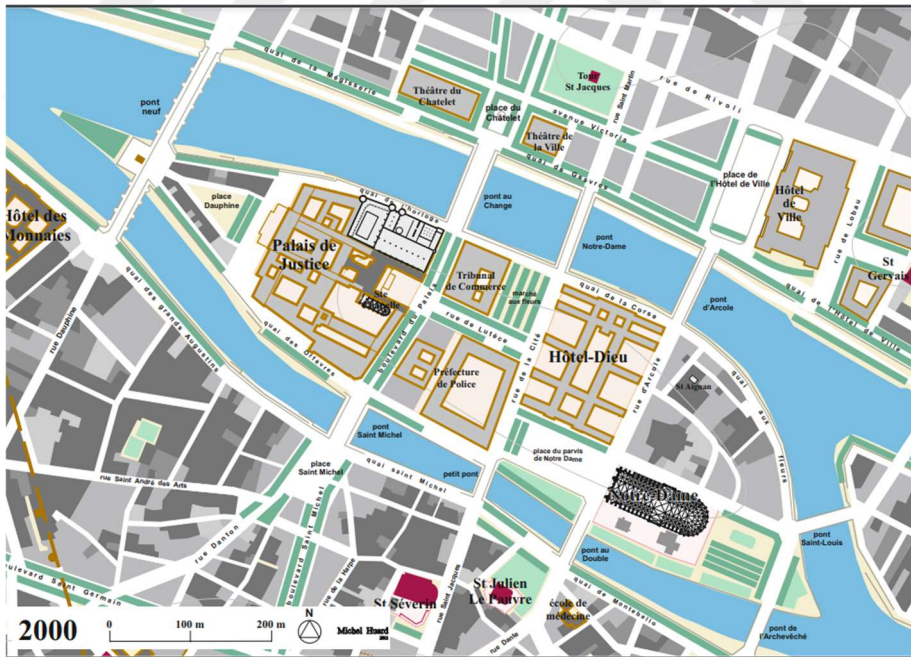
445

(06.02.2023)

http://www2.culture.gouv.fr/Wave/image/archim/0008/dafanch06_s200463n00001_2.jpg

Ek 9: 1300'lerde "Île des Juifs" (veya Île aux Juifs), "Île de la Gourdainne" ve "Île de la Cité" adalarının görünümü⁴⁴⁶

Ek 10: 2000 sonrası "Île des Juifs" ve "Île de la Cité" adalarının görünümü⁴⁴⁷

⁴⁴⁶ Kuzey batıda bulunan adacıklardan güneyde kalan Île des Juifs'dir <http://paris-atlas-historique.fr/30.html> (02.06.2023)

⁴⁴⁷ <http://paris-atlas-historique.fr/30.html> (02.06.2023)

Ek 11: *Constitutiones Clementinae*, V. Clément'in almış olduğu kararların en eski yazılı örneğidir. XIV. yy'da yaşamış olan Giovanni d'Andréa'nın açıklamaları da bulunmaktadır.⁴⁴⁸

⁴⁴⁸ <https://web.archive.org/web/20090117031101/http://saints.sqpn.com/ncd00524.htm> (26.05.2023)
https://archive.org/details/lewis_e_065/page/n3/mode/2up (26.05.2023)